

Ο Τριαντάφυλλος με τήν σύζυγό του Φωτεινή
τό 1906 στόν Πόντο

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟΝ
1910
247

ΣΤΗΝ ΜΝΗΜΗ ΤΗΝ ΙΕΡΗ
ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΜΑΣ ΦΩΤΕΙΝΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εἰς τὰς σελίδας τοῦ μετὰ χειρὸς ἐκτυπωθέντος βιβλίου, δημοσιεύονται ἐν φωτοτυπία τεσσαράκοντα καὶ πλέον Ποντιακά δημοῶδη ἄσματα καταγεγραμμένα διὰ τῆς παρασημαντικῆς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς ὑπὸ τοῦ πρωτοφάλτου τῆς μητροπόλεως Τραπεζοῦντος Τριανταφύλλου Γεωργιάδου καὶ Ἀρχοντος Πρωτοφάλτου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ἀκόμη προσετέθη πίναξ ὅλων τῶν ἀσμάτων τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ αὐτόγραφον τοῦ Ἀρχοντος Πρωτοφάλτου τεῦχος "Ἑθνικὴ Μοῦσα" ὡς καὶ σχόλια, σκέψεις καὶ κρίσεις τῶν ἑκδοτῶν περὶ τῶν ποντιακῶν δημοδῶν ἀσμάτων.

Ἰδιαιτέρως ἀναγράφομεν ὅτι πρὸ τῆς βιογραφίας τοῦ Τριανταφύλλου Γεωργιάδου καὶ εὐθύς εἰς τὰς ἀμέσως ἀκολουθοῦσας σελίδας δημοσιεύεται οὐσιαστικὸς καὶ ἐμπεριστατωμένος Πρόλογος τοῦ κ. Ὀδυσσέως Λαμφίδου, κορυφαίου μεταξὺ τῶν Ποντίων πνευματικοῦ ἀνδρός καὶ γνωστοῦ ἐρευνητοῦ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τὸν εὐχαριστοῦμεν θερμῶς, διότι ἐδέχθη νὰ προλογίσῃ τὴν μετὰ χειρὸς ἑκδοσιν. Ὁ Πρόλογος θὰ ἀποτελέσῃ μίαν ἀκόμη συμβολὴν αὐτοῦ, ἔστω καὶ μικράν, εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Πόντου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. Ἀπὸ τῶν μέσων περίπου τοῦ 19ου αἰῶνος οἱ Χριστιανοὶ τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἰδιαιτέρως οἱ Ἕλληνες τῆς Ποντιακῆς περιοχῆς ἀρχίζουν νὰ ἀναπνέουν ἀνετώτερον καὶ νὰ κινοῦνται καλύτερον καὶ μέ περισσοτέραν πρωτοβουλίαν καὶ ἐλευθερίαν. (Βλ. τὴν ἱστορίαν τῆς περιόδου ταύτης ἐν Ὁδ. Λαμπίδου. Οἱ Ἕλληνες τοῦ Πόντου ὑπὸ τοὺς Τούρκους (1461-1922). Α΄ Πολιτικὴ ἱστορία, Ἀθῆναι 1957).

Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1839, ὅτε τὸ σουλτανικὸν Χάτι Σερῖφ, τὸ ὀνομασθέν Τανζιμάτ, ἐδημοσιεύθη, οἱ ραγιαῖδες ἔχαιρον, οἱ δὲ φιλελεύθεροι προέλεγον ἡμέρας εὐτυχίας καὶ ἐλευθερίας διὰ τοὺς Χριστιανούς καὶ μάλιστα διὰ τοὺς μὴ Τουρκικοὺς πληθυσμούς. Αἱ προσδοκίαι δὲν ἐπραγματοποιήθησαν. Τὴν 6ην Φεβρουαρίου τοῦ 1856, μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον, ὁ σουλτάνος ἐκδίδει τὸ Χάτι Χουμαγιούν, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπεδίδοντο ἐλευθερίαι καὶ δικαιώματα εἰς τοὺς Χριστιανούς τῆς Τουρκίας. Εἴκοσι ἔτη μετὰ ταῦτα ὁ σουλτάνος Ἀβδούλ Χαμίτ παραχωρεῖ σύνταγμα, ἀνασταλέν ὅμως εὐθύς μετὰ τὴν δημοσίευσίν του.

"Ἐν τούτοις τὰ μέτρα καὶ αἱ μεταρρυθμίσεις, ἔστω καὶ ἐὰν δὲν ἐπραγματοποιοῦντο ἅπασαι, ἐχορήγουν ὅμως ἀρκετὰ εἰς τὸν πληθυσμὸν τοῦ Πόντου, μεταξύ δὲ ἄλλων ἐχορήγουν εἰς αὐτὸν τὸ αὐτόνομον καὶ αὐτεξούσιον τῆς διοικήσεως τῶν σχολείων καὶ τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, τὴν ἐλευθερίαν τῆς λατρείας καὶ τὴν —ἔστω καὶ τύποις— ἰσονομίαν καὶ ἰσότητα μεταξύ ὅλων τῶν ὑπηκόων τοῦ Τουρκικοῦ κράτους. Πάντα ταῦτα καὶ ἰδίᾳ αἱ προσπάθειαι καὶ ὁ ζῆλος τῶν ἐν τῷ Πόντῳ Τούρκων Γενικῶν Διοικητῶν διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων ὑπῆρξαν παρὰ τὰ ἀντίξοα γεγονότα πρόξενοι σχετικῆς εὐημερίας καὶ ἀκμῆς τοῦ ἐκεῖ Ἑλληνισμοῦ".

Οἱ Ἕλληνες τοῦ Πόντου, ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ 1839-40, διῆγον ἐν σχετικῇ γαλήνῃ καὶ εὐημερίᾳ μετὰ τῶν Μωαμεθανῶν, μετὰ τῶν

όποιων συνέζων ἐν σχετικῇ ἁρμονίᾳ καί ἀμφότεροι προσεπά-
θουν νά βελτιώσουν διά παντός μέσου τήν κατάστασιν καί αὐ-
τῶν τῶν ἰδίων καί τοῦ συνόλου. Ἀκόμη καί αἱ ἀκρότητες τοῦ
κέντρου, μετὰ τήν ἐμφάνισιν τοῦ Νεοτουρκικοῦ κομιτάτου καί
τήν ἐπιβολήν τῆς πολιτικῆς του διά τοῦ συντάγματος τοῦ 1908,
ἔφθανον πολύ ἡμβλυμένα. εἰς τόν Πόντον καί δέν ἐπηρέαζον
σημαντικῶς τᾶς προσπάθειας τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων διά τήν οἰκο-
νομικήν κοινωνικήν καί πολιτιστικήν των ἀνάπτυξιν. Ἀπόδει-
ξις περίτρενος τῆς ἀναγεννήσεως καί τῆς εὐρωστίας τοῦ Πον-
τιακοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶναι ἡ οἰκοδόμησις σχολικῶν κτηρίων, ἡ
ἀνέγερσις ἐκκλησιῶν, ἡ σύστασις ποικίλων σκοπῶν συλλόγων,
καί ἡ δημιουργία πνευματικῆς ζωῆς, καθ' ὅλην τήν χρονικήν
ταύτην περίοδον.

2. Κατά τό τελευταῖον τμήμα τῆς χρονικῆς ταύτης περιόδου
τό 1894, ὁ Τριαντάφυλλος Γεωργιάδης ἔρχεται εἰς τόν Πόντον.
Θά παραμείνῃ ἐκεῖ· θά δημιουργήσῃ οἰκογένειαν· θά ἀναδειχθῇ
ἑξοχος δημιουργός μουσικῆς κινήσεως — ἐκκλησιαστικῆς καί κο-
σμικῆς — καί θά συγγράφῃ τό ἔργον, ἐκ τοῦ ὁποῖου τμήματα δη-
μοσιεύονται εἰς τό μετὰ χεῖρας βιβλίον. Ὅτε πλέον ἔχει οὗ-
τος κατακτήσει τήν ὠριμότητα, εἰς τήν πρωτεύουσαν τοῦ Πόν-
του, τήν Τραπεζοῦντα, ὑπάρχουν ὅχι ὀλίγοι ἐργάται τοῦ πνεύ-
ματος, ὡς καί ἐκεῖνος ὁ ἴδιος, καί ἰδίᾳ ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ μη-
τροπολιτικοῦ θρόνου ὁ περισπούδαστος καί ἐνθουσιώδης Χρύ-
σανθος Φιλιππίδης, ὁ καί τελευταῖος μητροπολίτης Τραπεζοῦν-
τος. Θά εἶναι λοιπόν ὁ Τριαντάφυλλος Γεωργιάδης πρωτοφάλ-
της εἰς τόν μητροπολιτικόν ναόν τῆς Τραπεζοῦντος καί ἐκεῖ
θά δημιουργήσῃ μαθητάς καί μουσικήν σχολήν. Θά ἀπασχοληθῇ
ὅχι μόνον εἰς τήν ἐκκλησιαστικήν μουσικήν καί ὑμνωδίαν, ἀλ-
λά θά διδάξῃ καί μουσικήν καί ὠδικήν καί θά συγκροτήσῃ χο-
ρωδίαν διά τᾶς δημῶδης καί ἄλλα ἄσματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐρ-
γασίαι του ἐπὶ τῶν δημῶδων ἀσμάτων τῶν Ἑλλήνων καί μάλιστα
τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου θά δημοσιευθοῦν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τό γνω-
στόν καί περιώνυμον τότε μουσικόν περιοδικόν "Φόρμιγξ" καί
"Μουσική" τοῦ Γ. Παχτίκου. Τήν συγκέντρωσιν ὅμως ὅλων τῶν
περὶ τῶν ἀσμάτων τούτων ἐργασιῶν του θά ἀποτελέσῃ τό αὐτό-
γραφον χειρόγραφόν του, τό ὑπ' αὐτοῦ ἀποκληθέν "Ἐθνική Μοῦ-
σα", ἐν τῷ ὁποίῳ θά περιληφθοῦν δημῶδης καί ἄλλα ἄσματα, κα-
ταγεγραμμένα διά τῆς βυζαντινῆς παρασημαντικῆς.

3. Ἡ ἀπασχόλησις τοῦ Τριανταφυλλοῦ Γεωργιάδου μέ τά δημῶδη ἄσματα καί ἰδίᾳ μέ τήν μουσικήν καταγραφὴν τούτων, ὑπῆρξε καί αὕτη καρπὸς τῆς ὅλης περὶ τῆς Ποντιακῆς διαλέκτου καί Ποντιακῆς λαογραφίας σπουδῆς καί ἐρεῦνης.

Ὀλίγον μετὰ τήν ἵδρυσιν τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Βασιλείου περὶ τὸ 1832 ὁ πολὺς Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων ἐπιμόνως ἐνδιαφέρεται διὰ τήν συγκέντρωσιν διαλεκτικοῦ ἐκ τοῦ Πόντου ὑλικοῦ.

Ἐτη τινὰ μετὰ ταῦτα, τὸ 1849, ὁ Πόντιος Κ. Εὐανθόπουλος δημοσιεύει ἄσματα διαλεκτικᾶ τῆς Τραπεζοῦντος καί τῆς περιοχῆς αὐτῆς. Πολύ περισσότερον συμβάλλει εἰς τήν παρουσίαν διαλεκτικῶν ἀσμάτων τοῦ Πόντου ἡ δημοσίευσίς ὑπὸ Π. Τριανταφυλλίδου τοῦ θεατρικοῦ ἔργου "Οἱ Φυγάδες", τὸ 1870, καί ὑπὸ Σ. Ἰωαννίδου τοῦ ἔργου αὐτοῦ "Ἱστορία καί Στατιστικὴ Τραπεζοῦντος", κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος. Εἰς ἀμφοτέρα τὰ βιβλία ταῦτα δημοσιεύονται πολλὰ δημῶδη ἄσματα τοῦ Πόντου, συστηματικώτερον ὅμως συνέλεξε καί ἐσχολίασε τὰ ἄσματα ὁ Πόντιος γλωσσολόγος καί ἄριστος φιλόλογος Ε. Κούσης. Τοῦτου σειρὰ ὁλόκληρος τευχῶν περιλαμβάνοντων γλωσσικὸν διαλεκτικὸν ὑλικὸν καί μέγαν ἀριθμὸν Ποντιακῶν δημοδῶν ἀσμάτων ἔχει εἰς τήν κατοχήν αὐτῆς ἡ ἐν Ἀθήναις Ἐπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν. Τήν ἐποχὴν, κατὰ τήν ὁποίαν ὁ Ε. Κούσης συγγράφει τὰ πολυάριθμα αὐτοῦ τεύχη, τότε ἀκριβῶς καί ὁ Τριαντάφυλλος Γεωργιάδης ἀσχολεῖται ἐπιμόνως μέ τήν καταγραφὴν τῆς μουσικῆς τῶν Ποντιακῶν δημοδῶν ἀσμάτων. Τινὰ, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἐδημοσίευσεν εἰς περιοδικά, τὰ πλεῖστα παρέμειναν ἀνέκδοτα καί ἀπετέλεσαν αὐτόγραφον τεῦχος.

4. Ἡ μουσικὴ καταγραφή καί ἡ παρουσίασις τῆς μουσικῆς τῶν Ποντιακῶν δημοτικῶν ἀσμάτων μέχρι τοῦδε ἐγένετο, εἴτε διὰ τῆς καταγραφῆς αὐτῶν ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ εἴτε ἐν τῇ Βυζαντινῇ μουσικῇ. Τοιουτοτρόπως ὁ Δ. Κουτσογιαννόπουλος ἐδημοσίευσεν Ποντιακὰ ἄσματα μέ εὐρωπαϊκὴν μουσικήν τὸ 1927 εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ "Ἡ λύρα τοῦ Πόντου", τὸ 1939 εἰς τὸ ἐργίδιον "Ἡ τελετὴ τοῦ γάμου παρὰ Ποντίοις", εἰς τὸ "Ἀρχεῖον Πόντου" 1 (1928) 180—184, 2 (1929) 187—208, 28 (1966) 72—123 ὡς καί εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδόμενον περιοδικόν "Οἱ Φί-

λοι, τῆς Ποντιακῆς Μουσικῆς" ἐκδοθέν κατά τά ἔτη 1948—1952.

Ἐπίσης ὁ Γεώργιος Μαρία Παῦλος Παπαδόπουλος ἐδημοσίευσε εἰς τὸ Ἀρχεῖον Πόντου 18 (1953) 97—128 Ποντιακὰ δημοτικά ἄσματα ἐνηρμονισμένα εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν. Τέλος ὁ Σ. Περιστέρης ἐδημοσίευσε τὸ ἄσμα "Ἀκρίτας ὄντας ἔλαμνεν..." εἰς Ἐπετηρίδα Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 7 (1952) 148—158 (βλ. κρίσιν ὑπὸ Δ. Κουτσογιάννοπούλου ἐν Ἀρχεῖῳ Πόντου 21 (1957) 241—245) καὶ μετὰ ταῦτα συνειργάσθη διὰ τὴν μουσικὴν παρουσίασιν Ποντιακῶν ἀσμάτων (ἔξ τὸν ἀριθμόν) εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐκδοθέν ἔργον "Ἑλληνικά Δημοτικά Τραγούδια", τόμος 30ός (μουσικὴ ἐκλογή) ὑπὸ Γ.Κ. Σπυριδάκη καὶ Σ. Περιστέρη, Ἀθήναι 1968 (βλ. κρίσιν ὑπὸ Σ. Λιανίδη ἐν Ἀρχεῖῳ Πόντου 30 (1970) 433—435.

Ἐξ ἄλλου τὴν Βυζαντινὴν παρασημαντικὴν προετίμησε διὰ τὴν καταγραφὴν τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων τοῦ Πόντου καὶ ὁ Ε. Ἀκογλous. Οὗτος εἰς τὸ ἔργον του "Λαογραφικά Κοτυώρων" 1939, σ. 501—514, παρουσιάζει περὶ τὰ εἴκοσι Ποντιακὰ ἄσματα (ἔξ αὐτῶν δύο ἀνήκουν εἰς τὸν Τριαντάφυλλον Γεωργιάδην) ὡς καὶ ἄλλα εἰς τὸ περιοδικόν "Χρονικά τοῦ Πόντου" εἰς ὅλα τὰ τεύχη αὐτοῦ πλην τοῦ 3ου. Ἀσφαλῶς δέν εἶναι μόνον οὗτοι οἱ ἀσχοληθέντες μέ τὴν μουσικὴν τῶν Ποντιακῶν ἀσμάτων. Παλαιότερον εἶχε δημοσιεύσει Ποντιακὰ ἄσματα καὶ ὁ Γ. Παχτιῆκος (1905) εἰς τὴν Συλλογὴν του, ἐνῷ ἐδίδασκεν αὐτὰ ἐν Ἀθήναις κατά τὰ πρό τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου ἔτη καὶ ὁ Κ. Ψάχος, ὅστις πολλάκις διὰ τῆς πολυμελοῦς χορωδίας ἐξετέλει διάφορα δημῶδη ἄσματα, μετὰ τῶν ὁποίων περιλαμβάνοντο καὶ Ποντιακὰ. Διὰ τὰ μετὰ τὸ 1922 ἔτη καὶ μάλιστα διὰ τὴν δρᾶσιν τοῦ Δ. Κουτσογιαννοπούλου ὡς πρὸς τὴν Ποντιακὴν μουσικὴν, δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ ἀνεύρῃ πληροφορίας εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἰδίου δοθεῖσαν διάλεξιν τὸ 1946 καὶ δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ περιοδικόν "Οἱ Φίλοι τῆς Ποντιακῆς Μουσικῆς", εἰς τὰ φύλλα 2 (Νοέ. 1948) καὶ 3 (Δεκ. 1948) ὡς καὶ εἰς ἄλλα δημοσιεύματά του ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ.

5. Εὐθύς ὡς ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Δ. Κουτσογιαννοπούλου ἡ μουσικὴ τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων τοῦ Πόντου εἰς τὸ Ἀρ-

χεῖτον Πόντου, ἐτέθη τό ἐρώτημα εἰάν διὰ τῶν συμβόλων τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς ἀποδίδεται γνησίως ἡ Ποντιακὴ μελωδία καὶ μουσική. Πολλοὶ τείνουν νὰ δεχθοῦν ὅτι περισσότερο γνησία εἶναι ἡ ἀπόδοσις τῆς λαϊκῆς ποντιακῆς μουσικῆς ^{δια} τῆς Βυζαντινῆς παρασημαντικῆς, διότι ἡ Βυζαντινὴ μουσική συνεχίζει παράδοσιν, ἥτις, καίτοι ἐν ἀπλουστερᾷ πλέον μορφῇ, εἶναι πλησιεστέρα πρὸς τοὺς τρόπους καὶ τὴν μελωδίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

Ἐτι περισσότερο οἰκνύομεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ σήμερον διὰ τοῦ μετὰ χεῖρας βιβλίου παρουσιαζομένη ἐργασία τοῦ πρωτοφάλτου Τριανταφύλλου Γεωργιάδου πρέπει καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ εἶναι ἡ περισσότερο γνησία ἀπόδοσις τῆς Ποντιακῆς μουσικῆς. Καὶ τοῦτο διότι ὁ Τριαντάφυλλος Γεωργιάδης, ἔζη συνεχῶς ἐν μέσῳ τῶν φορέων τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγραφείσης μουσικῆς καὶ ἡδύνατο ἀνά πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἐλέγχει τὴν πιστότητα τῆς καταγραφῆς του καὶ ἀκόμη περισσότερο, διότι πᾶσα σφαλερὰ καταγραφή ἦτο δυνατόν νὰ ἐλέγχεται, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ἐδίδασκε τὴν μουσικὴν τῶν ἀσμάτων τούτων καὶ διηύθυνε χορωδίας ἐκτελοῦσας τὰ μουσικὰ ταῦτα τεμάχια.

6. Ἐξεθέσαμεν δι' ὀλίγων ἀνωτέρω ἐν μέσῳ ποίου περιβάλλοντος ἔζησεν ὁ Τριαντάφυλλος Γεωργιάδης ἐν Πόντῳ καὶ ποίαν πολιτιστικὴν καὶ πνευματικὴν παράδοσιν ἐξηκολούθησε καὶ προώθησε διὰ τῆς δράσεως καὶ τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ. Τό μετὰ χεῖρας βιβλίον εἶναι καὶ θὰ παραμείνη ἀσφαλῶς μνημεῖον καὶ πηγή διὰ τὴν μουσικὴν τῶν δημῶδων Ποντιακῶν ἀσμάτων.

Πεντήκοντα ἔτη παρῆλθον, ἀφ' ὅτου οἱ Ἕλληνες ἐγκατέλειψαν τὸν χῶρον τοῦ Πόντου.

Πεντήκοντα ἔτη παρῆλθον, ἀφ' ὅτου τὰ Ἑλληνικὰ ἐκεῖ σχολεῖα παραμένουν βωβά καὶ ἡ σιωπὴ βασιλεύει εἰς τὰς ἐκκλησίας τοῦ Πόντου.

Πεντήκοντα ἔτη παρῆλθον, ἀφ' ὅτου ἡ ὡραία, μελωδικὴ καὶ ἐπιβλητικὴ φωνὴ τοῦ πρωτοφάλτου Τριανταφύλλου Γεωργιάδου ἤχησε διὰ τελευταίαν φοράν εἰς τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τῆς Τραπεζοῦντος.

Καὶ ἰδοὺ σήμερον, πενήκοντα ἔτη μετὰ τό 1922, καὶ πάλιν

ἡ φωνὴ τοῦ πρωτοφάλτου ἀκούεται ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ.

Οἱ υἱοὶ αὐτοῦ δημοσιεύουν ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ πατρός, ὡς εὐλαβῇ προσφορὰν, τὴν μουσικὴν τῶν Ποντιακῶν ἀσμάτων, τὴν καταγραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ πατρός αὐτῶν. Τὰ τεσσαράκοντα καὶ πλέον ᾄσματα τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς, τὰ δὲ ἀσωθέντα ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ πρωτοφάλτου, θὰ προσθέσουν ἔτι περισσότερον εἰς τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ὁ Τριαντάφυλλος Γεωργιάδης ἐπετέλεσεν ἐν Πόντῳ διὰ τὴν ἔρευναν καὶ τὴν διάδοσιν τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τῶν Ποντιακῶν ᾠμῶδων ἀσμάτων.

Οἱ Ἕλληνες τοῦ Πόντου θὰ ἐνθουμοῦνται μετ' εὐγνωμοσύνης τοῦ πρωτοφάλτου Τριανταφύλλου Γεωργιάδου καὶ συγχαίρουν τὰ τέκνα τούτου διὰ τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν καὶ τὴν πρὸς τὸν πατέρα ἀγάπην καὶ στοργήν, τὰς ὁποίας ἐμφαίνει... ἡ δημοσίευσίς τοῦ μετὰ χεῖρας ἔργου.

Ὁδ. Λαμφίδης

Τριαντάφυλλος Γ. Γεωργιάδης

Βίος καί Δράσεις

Ὁ Τριαντάφυλλος Γεωργιάδης γεννήθηκε στά 1870 στήν Κωμόπολη Ἄκ - Σάζ, πού ὑπήγετο ἐκκλησιαστικῶς μέν στήν ἐπαρχία Κυζίκου, πολιτικῶς δέ στήν Διοίκηση Βήγας. Βρέθηκεται στήν Ἀνατολική ὄχθη τῆς Προποντίδος μεταξύ τῆς Καράβηγας καί τῶν Δαρδανελίων. Τό οἰκογενειακό του ἐπίθετο ἦταν Εὐστρατηρεΐζης φαίνεται πῶς κάποιος πρόγονός του μέ τό ὄνομα Εὐστράτιος ἦταν Ρεΐζης. Ἔτσι λεγόταν ὁ πρόεδρος τῶν πλοιοκτητῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Μετέτρεψε ὁ Τριαντάφυλλος τό πατρικό ὄνομα Γεώργιος σέ Γεωργιάδης, δηλαδή γυιός τοῦ Γεωργίου.

Γιά δεύτερη πατρίδα, θεωροῦσε τόν Πόντο. Γιατί ἐκεῖ ἔζησε τά περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς του. Ἀπ'τά 1894 ὡς τίς 15 Δεκεμβρίου τοῦ 1922. Στήν Λιβερά καί τήν Τραπεζοῦντα τοῦ Πόντου ἔγινε πατέρας ἑφτά παιδιῶν, πού ὅλα τ'ἀνάθρεψε, καί τά μεγάλωσε μέ τό Ποντιακό Πνεῦμα.

Σάν τελείωσε τό Δημοτικό Σχολεῖο τοῦ χωριοῦ του, οἱ γονεῖς του τόν ἔστειλαν στήν Πόλη, γιά περισσότερη μόρφωση. Ἀγαποῦσε τά γράμματα, διψοῦσε γιά μάθηση. Εἶχε ἰδιαίτερη κλίση στήν Ἐκκλησιαστική μας Μουσική. Στήν Πόλη ἐγκαταστάθηκε στήν Κοινότητα Βλάχας, κοντά σέ φιλική οἰκογένεια τῶν γονέων του.

Χωρεπίσκοπος στήν Κοινότητα αὐτή ἦταν τότε ὁ Ἐπίσκοπος Λεύκης Λεόντιος Σιδηρόπουλος. Ὁ Χουτουριώτης. Ἀπό τήν Κρώμνη τοῦ Πόντου.

Ὁ Ἐπίσκοπος Λεόντιος παρακολούθησε καί γλήγορα ἐξετίμησε τό σεμνό ἦθος τοῦ Τριανταφύλλου. Τήν Χριστιανική ἀγωγή του. Τήν προσήλωσή του στήν Ἐκκλησία. Τόν ζῆλο του στά γράμματα. Τήν ἐμφυτη κλίση στήν Ἐκκλησιαστική μας Μουσική.

Τόν ὑπεστήριξε. Τόν πῆρε ὑπό τήν προστασία του. Τόν ἔστειλε στήν Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, τήν ὁποία καί τελείωσε. Ἔτσι ἱκανοποιήθηκε ὁ πρῶτος πόθος καί ἡ ἐπιδίωξη τοῦ Τριανταφύλλου. Παράλληλα τόν ἔβαλε Κανονάρχη κοντά στούς μεγάλους Μουσικοδιδασκάλους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τόν Γεώργιο Ραιδεστηνό, τόν Κυριακό Ἰωαννίδη, γνωστό μέ τό ὄνομα Κυριακός ὁ Καλόγηρος, γιατί φοροῦσε ἐνδυμασία καλογήρου, καί τόν Κωνσταντῖνο Φωκαέα, ἀδελφό τοῦ Θεοδώρου. Κοντά σαυτοῦς πῆρε πλήρη μόρφωση στήν θεωρία τῆς Μουσικῆς. Ἀπέκτησε τό σεμνό ἐκκλησιαστικό ὕφος, τό σοβαρό, στήν ἐκτέλεση τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ᾠμάτων.

Στά 1894 ἀκολούθησε τόν Γέροντά του Λεόντιο σάν γραμματέας του, στήν ἐκκλησιαστική ἐπαρχία Κολωνίας καί Νικοπόλεως (Καρά-Χισάρ). Βορειοδυτικό τμήμα τοῦ Πόντου. Ἐκεῖ, ἀφοῦ προήχθη σέ Μητροπολίτη, τοποθετήθηκε ὁ Γέροντάς του. Σέ συνέχεια δέ, στά 1899, στήν Ἐπαρχία Φιλαδελφείας καί ἔπειτα στά 1906, στήν Ἐπαρχία Ροδοπόλεως τοῦ Πόντου, ὅπου καί ἡ πατρίδα τοῦ Γέροντός του. Ἡ Κρώμνη.

Στήν Κωμόπολη Λιβερά, Ἐκκλησιαστική ἔδρα τῆς Μητροπόλεως Ροδοπόλεως, ἐκδηλώθηκε τό μουσικό τάλαντο τοῦ Τριανταφύλλου. Ὁλοκληρωμένο πλέον. Ἐκφράσθηκε μέ τήν μελοποίηση ὅλων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ᾠμάτων. Αὐτά τά καταχώρησε σέ ἔξι τόμους. Χειρόγραφα βιβλία. Ὁ πρῶτος τόμος περιλαμβάνει Ἐκκλησιαστικά ᾠσματα τοῦ Ἑσπερινοῦ. Ὁ δεύτερος τοῦ Ὁρθρου καί τῆς Λειτουργίας. Ὁ τρίτος τοῦ Τριωδίου καί τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Ὁ τέταρτος καί ὁ πέμπτος τά Ἰδιόμελα καί Δοξαστικά τῶν ἁγίων καί τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν, ὅλου τοῦ ἔτους. Καί ὁ ἕκτος τοῦ Ἀναστασιματαρίου. Τά ᾠσματα τῶν Ἑσπερινῶν τοῦ Σαββάτου καί τῆς Κυριακῆς ὅλου τοῦ ἔτους.

Αὐτά μέ τόν τίτλο "Κῆπος Χαρίτων", ὅπως τόν ὠνόμασε ὁ Τριανταφύλλος Γεωργιάδης, ἐξεδόθηκαν σέ ἔξι τόμους στά 1973 καί 1974 στήν Ἀθήνα. Μέ προηγούμενη ἔγκριση καί ἀπόφαση τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καί τοῦ Πατριάρχου Κυρίου Κυρίου Δημητρίου.

Ἀπό τά 1909, ὅταν παραιτήθηκε ὁ Γέροντάς του Λεόντιος, ἀπό τήν ἐπαρχία Ροδοπόλεως, λόγῳ γήρατος, ἐγκατεστάθηκε στήν Τραπεζοῦντα. Ἐκεῖ ὁλοκλήρωσε τό Μουσικό του ἔργο. Στήν Τραπεζοῦντα ἀσχολήθηκε μέ τό ἐμπόριο ἐληῶν καί λαδιῶν. Διωρίσθηκε καί Πρωτοψάλτης στόν ναό τοῦ Χριστοῦ.

Στά 1916 προσελήφθη, Πρωτοψάλτης στόν Μητροπολιτικό ναό τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου. Ἀπό τήν Τραπεζοῦντα ἀπλώθηκε ἡ φήμη του σάν μεγάλου Μουσικοδιδασκάλου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Μουσικῆς. Βαθυτάτου μελετητοῦ αὐτῆς καί γνώστου. Στόν Ἅγιο Γρηγόριο κατάρτισε 70 μελῆ χορό.

Μέ τήν ἀναγκαστική γενική ἔξοδο τῶν Ποντίων ἔφυγε ἀπό τήν Τραπεζοῦντα, στίς 15 Δεκεμβρίου 1922 καί ἔφθασε στήν Πόλη, στίς 24 τοῦ μηνός. Ἐκεῖ ἐπέρασε οἰκογενειακῶς, μαζύ μέ τόν παρήλικα πλέον Γέροντά του, πού ποτέ δέν τόν ἀποχωρίσθηκε, τό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του.

Στήν Πόλη τιμήθηκε καί ἀναγνωρίσθηκε σάν Μουσικοδιδασκαλος, καί σάν λόγιος. Γιά τήν πλατειά μόρφωσή του.

Τοῦ ἀνατέθηκε ἡ διδασκαλία τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς στίς δύο τελευταῖες τάξεις τῆς τετραταξίου Πατριαρχικῆς Μουσικῆς Σχολῆς. Λειτουργοῦσε στήν Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή. Στό φανά-

ρι. Δίδαξε τὰ μαθήματα θεωρίας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς ὀρθογραφίας καί μελοποιΐας. Ὡς τὸν θάνατό του.

Στὰ 1925 προσελήφθη στὸ Πατριαρχεῖο μέ Συνοδική καί Πατριαρχική ἀπόφαση. Ἀνέλαβε Ἐπιμελητῆς τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης. Διωρίσθηκε Ἀρχὼν Πρωτοψάλτης τοῦ ναοῦ τῶν Πατριαρχείων Ἀγίου Γεωργίου. Στὴν θέση αὕτη παρέμεινε ὡς καί τὰ 1926. Παραιτήθηκε γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν ὑπηρεσία τοῦ Βιβλιοθηκαρίου-Διευθυντοῦ τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης. Μαζὺ φρόντιζε, σὰν Ἐπιμελητῆς, καί γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ Πατριαρχικοῦ Περιοδικοῦ "Ὁρθοδοξία". Πέθανε στίς 29 Ἰουνίου τοῦ 1934.

Στὸ χρονικὸ διάστημα πού βρίσκονταν στίς ἐπαρχίες τοῦ Πόντου καί τίς Μικρᾶς Ἀσίας, μαζὺ μέ τὸν Μητροπολίτη Γέροντά του Λεόντιο σὰν γραμματέας του, ἀνέπτυξε μεγάλη δράση στὸν Ἐκπαιδευτικὸ τομέα. Στὸν Μορφωτικὸ γενικά. Ἔδωσε ὦθηση στὰ γράμματα, στὴ μουσική πού τὴν δίδασκε ὁ ἴδιος στὰ σχολεῖα, χωρὶς ἀμοιβή. Τὸ μάθημα τῆς Ὡδικῆς.

Πρώτη του φροντίδα ἦταν τὸ Σχολεῖο. Ἐκτίσε σχολικὰ κτίρια, ὅπου ἦταν ἀνάγκη καί δέν ὑπῆρχαν. Στὰ χωριά, στίς κωμοπόλεις, στίς πόλεις. Ἐπλούτισε τὰ Σχολεῖα μέ ἐκπαιδευτικὸ ὑλικό. Τὸ ἀπαραίτητο. Ἀνακαίνισε τὰ παλὰ. Μετακαλοῦσε δασκάλους καλοὺς ἀπ' τὴν Πόλη, ἀπ' τὴν Σμύρνη. Ἐνας τέτοιος ἦταν ὁ γνωστός ποιητῆς καί καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στὴν Ὀδοντοϊατρικὴ Σχολή. Ὁ Στέλιος Σπεράντζας. Αὐτὸν μετακάλεσε ἀπ' τὴν Σμύρνη, στὴν ἐπαρχία Ροδοπόλεως γιὰ νὰ ὀργανώσῃ τὰ Σχολεῖα.

Συγκρότησε ὁμίλους φιλολογικοὺς, μορφωτικοὺς, μουσικοὺς ἔμπαινε ἐπὶ κεφαλῆς κάθε πνευματικῆς κινήσεως. Ὁργάνωσε διαλέξεις. Σ' αὐτές συχνά ἦταν ὁμιλητής. Ἰδρυσε Μουσικὲς Σχολές.

Στὴν Σμύρνη μίλησε, τὸν Δεκέμβρη τοῦ 1900, στὴν αἴθουσα τοῦ "Λαϊκοῦ Κέντρου" περὶ τοῦ "Βίου τῆς ἀνθρωπότητος" καί περὶ τῆς "Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τῶν προσόντων τῶν Ἱεροψαλτῶν". Ἡ πρώτη, ὁλόκληρη, δημοσιεύθηκε καί στὴν "Ἡμερησία" τῆς Σμύρνης. Καί ἡ δεύτερη στὴν "Νέα Ζωή" τῆς Σάμου. Ἀρθρογραφοῦσε στίς Σμυρναϊκὲς ἐφημερίδες τὴν "Ἡμερησία" τὴν "Ἀρμονία" τὴν "Ἀμάθεια", καί στὴν "Νέα Ζωή" τῆς Σάμου.

Στὴν Τραπεζοῦντα ἦταν ὁ τακτικὸς ὀρθογράφος τῆς ἐφημερίδος "Φάρος τῆς Ἀνατολῆς" τῶν ἀδελφῶν Σερᾶση.

Στὴν Σμύρνη δημιουργήθηκε, στὰ 1903, ὀξύτατο μουσικοῖ-εροψαλτικὸ θέμα. Ἀφορμὴ στάθηκε ἡ ἀπόρριψη ἀπ' τὸ οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τοῦ βιβλίου περὶ θεωρίας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τοῦ Μουσικοδιδασκάλου Σμύρνης Μ. Μισαηλίδη. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ὕστερα ἀπὸ γνωμάτευση τῆς Τεχνικῆς Ἐ-

πιτροπῆς τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου τῆς Πόλης, δέν τό ἐνέκρινε. Δέν βρέθηκε σύμφωνο μέ τούς κανόνας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Οἱ Μουσικοί καί οἱ Ἱεροψάλται τῆς Σμύρνης ἐθίγησαν μέ τήν ἀπορριπτική αὐτή ἀπόφαση. Ἀρχισαν νά ἀρθρογραφοῦν καί νά καταφέρωνται κατὰ τῶν Πατριαρχείων καί τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου τῆς Πόλης. Πρῶτος ἔγραψε ὁ Ἱεροψάλτης, τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς Σμύρνης Ἰωάννης Γιαλουσάκης. Δύο ἄρθρα. Σ' αὐτά ἀπάντησε ὁ Τριαντάφυλλος. Ἡ ἀπάντηση δημοσιεύθηκε στήν Ἐφημερίδα "Ἀμάλθεια" τόν Νοέμβρη τοῦ 1903 μέ τό ψευδώνυμο "Παρατηρητής". Ὁ Μουσικός διάλογος βάστηξε γιά πολύ. Γιατί καί ἄλλοι Σμυρνιοί Μουσικοῖ Ἱεροψάλται πῆραν μέρος στήν Μουσικοεπιστημονική αὐτή συζήτηση. Καί ἀπαντοῦσε πάντα ὁ Τριαντάφυλλος ἀποστοματικά.

Στίς παραπάνω τρεῖς Ἐπαρχίες ἀσχολήθηκε στήν Συλλογή δημοτικῶν τραγουδιῶν. Τά κατάγραψε στήν παρασημαντική τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Τά καταχώρησε τελικά σέ χειρόγραφο βιβλίο. Τοῦδωσε τό ὄνομα "Ἐθνική Μοῦσα" (ἦτοι Συλλογή Δημῶν Ἀσμάτων). Αὐτά εἶναι 140 τόν ἀριθμό.

Μέσα ἀπ' αὐτά ξεχωρίζουμε μόνο τά τραγούδια τοῦ Πόντου. Τά μετάγραψε στήν παρασημαντική τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς Πρῶτος. Στά 1894 ἕως τά 1899 ὅταν ἦταν στήν Νικόπολη, τό Καραχισάρ, τοῦ Πόντου καί ἔπειτα στήν ἐπαρχία Ροδοπόλεως-τήν Λιβερά καί τήν Τραπεζοῦντα, στά 1906 ἕως τό τέλος τοῦ 1922. Ἐκεῖ ἦταν πολύ συστηματική ἡ συγκέντρωση τῶν τραγουδιῶν τοῦ Πόντου. Αὐτά τά δίδαξε στό Φροντιστήριο καί τό Παρθεναγωγεῖο τῆς Τραπεζοῦντος. Γιαυτά ἔκαμε ὁμιλίες καί διαλέξεις. Ἐγραψε κριτικές. Πολλά δημοσίευσε στά Μουσικά περιοδικά πού ἐβγαίναν στήν Πόλη τό πρῶτο καί στήν Ἀθήνα τό δεύτερο. Στά 1910, 1912.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μουσικὴ εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρμονία τοῦ εὐμεταλλοῦ κατὰ
Πυθαγόραν, αὐτὴ ἡ μέτρος καὶ τῶν ἐλαχίστων αὐτοῦ μερῶν, αὐτὸς
ὁ μικροκοσμος ἀνθρώπου. Ὁ μέγας τῶν σπητῶν, τῶν δένδρων ὁ φύλα-
κος, τὸ ἐν τοῖς κακάμοις εὐρύγμα τοῦ ἀνέμου, ὁ θεοὺς τῶν πλαγίων,
ὁ φρεσὶς τοῦ ψαλμοῦ καὶ τοῦ νόματος, ὁ γένους τοῦ μελανοῦ,
τὸ πάντες λόγος μαρτυρεῖ περὶ αὐτῆς.

Πρόδρομος τῆς μουσικῆς ἐγένετο ἡ σοφία, ἡ δὲ διὰ γόγυς ἀνα-
στροφῆς ἀνάγκη τοῦ ἐυφράσσεσθαι τὸ ἐνδόμυχον συναισθημα. ἀ-
γὰ φορεῖς τῆς εὐφραδίας λαῶν καὶ κοῦφισμα ἀειδείχθαι πάντες
ἡ πρώτη γεγονυῖα τῶν λεχτῶν μουσικῇ, ἡ περιβαλλοῦσα ἅμα δι' ἀνα-
γόγου χρηματισμοῦ τῶν γόγυς τῆς σοφίας. Οὕτω συνδυασθεῖσα
ἀρχήθην ἡ σοφία καὶ ἡ μουσικῇ, ἀπέβησαν ἀχώριστοι καὶ θα-
βαίνοντες ἀείδοντες ἡνωμένοι, ἐφ' ὅσον καὶ μία μόρον ὕμνησις
θαῖναι εἰς τοῦ ἡμετέρου οργανήλου.

Τῆς μουσικῆς δὲν ἔμελλαν ἔσθην ἡγάγα' ἀθεωρήσωσιν ὡς εἰσι-
λήμιον καὶ ἀδύνατον, ὡς λα' ἦθ' ὅθεν ἐκπηγύρονταν αἱ οἱ
ἡμέτεροι πόθοι, ἔχοντες ἐν διαμέτρῳ ἀντίθετοι τῶν γράμιν, ἐ-
κμύσαν, ὅσον ἰσὺς οὐδεὶς ἄλλος γὰρ, τῆς μουσικῆς, κατὰ
ζαντες μετὰ τῶν ὑμνῶν καὶ πορροῖς τῶν εἰς αὐτὴν ἀσχετη-
θῆναι καὶ διασπείσαντες. Ἡ ἀμύμητος μεθοροχία τῆς ἑλλάδος,

β.

ὡς καὶ ἡ ἱστορία τῶν νεανιδῶν αὐτῆς χρόνῳ, ἀναφέροντι ὡς
ἐνίοματι τοιοῦτον μέγαλον μαγικὸν χῆμα, οἷον τοῦ Ἑρφέως, τοῦ δὲ
τῆς ἀριστείας μετασφαιρῶντος τοῦ Πλούτου καὶ νικητῶντος λαῖ
Σειρήνας, τοῦ Μειῦτος, τοῦ μαγεύοντος τοῖς σπηταῖς αὐτοῦ δε-
φίρας, τοῦ Μυθίουτος, τοῦ δὲ τῆς μουσικῆς κλέωντος λαῖ λείχη τῶν
Ἰνῶν, τοῦ Μίρον, τοῦ Μουσίου, τοῦ Ἰαμύρεως, τοῦ Εὐμόχου,
τοῦ Χείρωνος καὶ ἄλλων. Ὁ δὲ μενεχρεῖν Ἑμπερος, ὁ πορὶ οὐ-
γῶν λαῖ ἔσθῃ του ἄσας, ἀρίστους μουσικοὺς ἀναφέρει ἐν τῇ ἐποικῇ
του τοῦ Φαίαντα, τοῦ Σπυρόδουμον καὶ τοῦ Ἰθακήσιον Φήμιον,
« οἳ ἔθῃ θεοὶ καὶ ἀνθρώποις ἀειδῆν ».

Ὡς τῆς θείας λέξης ἐνμάθησιν οἱ Ἑλληνες ἐθώρουν ὡς μέ-
γα ἔργον. Πᾶς ἐλεύθερος ἄνθρωπος νόμῳ ὑποχρεῖτο νὰ διδα-
χθῇ λαΐνῃ. ὁ δὲ ἄμοιρος αὐτῆς τῶν ποικίλων διανοημάτων ἐξε-
ρεῖτο καὶ κατέχευε τοῦ δούλου ἐνοχίστο, καθόσον καὶ ὁ δούλος
ἔδει νὰ ἐνμάθῃ τῇ μουσικῇ πορὶ ἀνακούφισιν τῆς αὐτοῦ θέσεως.

Πᾶντες οἱ φιλόσοφοι ἐγνώριζον τῇ μουσικῇ. καὶ αὐτοὶ οἱ ἰσο-
θεοὶ Σωκράτης ἐν γῆρα, ἐμάνθανε νὰ μεθερείνῃ. ἄλλοι καὶ αὐ-
τοὶ οἱ μέγαλοι ποιηταὶ δὲν ὑπέβουν πορὶ κατὰ τῇ θείαν λέξιν.
ἀπὸ τῶν δραμάτων οὐδέποτε ἔγινεν ἡ μουσικῇ, δι' ὅσον ὁ Ἑ-
φορῆς καὶ ὁ Εὐρυπίδης κατὰ τῇ διδασκαλίαν τῶν ἔργων αὐ-
τῶν μελεχερίζοντο χοροῖς ἀσολογούμενοις σοφῶν ἐν 50 αἰσῶν.

Οἱ παῖδες ἐδιδάσκοντο τῇ μουσικῇ ὡς ἀναπόσπαστον
μέρος τῇ ἐκπαιδείῳ σπουδῇ. ἡ δὲ ἐχορὴ τοῦ Πυθαγόρα, οἳ ἀνὰ

ναχας τῶν οὐρανῶν, καθ' ἃς διὰ τῶν ἡχῶν καὶ τοῦ χρόνου ἐοικυῖα
 ῥέει αὐτομαθίως ἐκ κινήσεων ὅπως ἀναπαύονται. Ἐστὶ αὐτὸ
 συμβαίνει καὶ εἰς τὰς κακίους, τὰς μαυρὰς διανούσας σφαίρας,
 αἵτινες ὑπὸ τοῦ ἡχου τῶν κωδώνων ἀναπαύονται σημαντικῶς
 ἐν τοῦ καμάλου.

Πρῶτον ὅσα περὶ ἔργα ἀναφέρονται περὶ ἐστέρου τῆς
 μουσικῆς εἰς τὰς ψαλμοὺς ἐκ γένε, ἐρθεῖν ἢ ἰχθύων. Αναφέρονται
 οὐδὲ καὶ τὰ πρόβατα διὰ τῆς μουσικῆς παύσαντα εἰς οὐρανόν.
 Ὁ δὲ ἰσχυρὸς Περσὶς παρακρεῖ ὅτι ἡ μουσικὴ βουδὸν ὑπὸ τῶν
 Μυαίων ἐφ' ἑαυτοῦ, ὥστε ἡ Ἀρμενικὴ εἰς Κύριον παραμελή-
 σαι αὐτὴν, κατέστη περὶ τὸν εἰς βαρβαρότητα καὶ ἀσυνέπεια.

Ὁ ἀναισθητός πρὸς τὴν μουσικὴν, γέγει ὁ μέγας ἄγγελος
 δραματουργός Γαϊουάνας, ἐπαύθη διὰ τῆς ἀρεσκείας. Ὁ δὲ
 μεταρρυθμιστὴς Λούθρος εὐρίσκει ἀσφαγὴν τῶν ἀνθρώπων, οἵ-
 τινες δὲ φαίνονται.

Ὁσπερ δὲ ἡ μουσικὴ παρὰ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις ἰδε-
 ωρεῖτο ὡς τὸ μόνον μέγιστον μορφώσεως, ἀναψυχῆς καὶ βρωμῆς
 εἰς τὸν δὲ καὶ αὐτοὶ κατέκριναν Μούσας θεὰς καὶ πάντες
 ἐκκοιμισσάμενοι πρὸς ἀνεκλέραν ἐκμάθησιν τῆς ἡγευτείας λαῶν
 τῆς ἐπιστήμης τῆς οὐρανοῦς πρὸς τὴν λογιστικήν.

Διὰ τοὺς πόρους τούτους καὶ δι' ἄλλους τῆς αὐτῆς φύσεως
 τὸ ἐγγενὲς ἔθνος διέσπερσεν ὑπὲρ πάντων ἄλλων εἰς φιλοπονία, ἀνα-
 δειχθεὶς δι' αὐτῆς ἀριστερίας καὶ ἐφευρίσκει τὸν ἐγγενὲς βασιλεῖον

τῶν ποταμῶν γαῖαν. Ἰσχυρὴ ἡ φυσικὴ ποσὴ τοῦ ἔργου μου,
ἀλλ' εἰς τὴν ποταμῶν αὐτοῦ εὐδοκίαν οὐδέποτε ἐπαύ-
σατο φέρων εἰς τὴν χορδὴν τῆς γῆρας τοῖς δαυλῶσι, ἀποβαῖν
διδυμάσις μὲν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀνιῆς καὶ τῆς εὐδαιμονί-
ας, λόγους δὲ παροικίους ἐν τῇ θλίβῃ χρόνῳ τοῦ πόρου καὶ
τῆ δουλείας. Ἀφενδῆς καὶ διαφύσεις μάρτυρες τοῦ λεγού-
μενου κορυμνίας ἡμῶν καὶ ἀσφάλεια τῆς δικαιοσύνης μου.

Ὅτι φέρει καὶ τὴν χροὴν τῶν δικαιοσύνης ἡμῶν ἀσφάλειαν
φέρει καὶ ἡ ἐκμεταλλεὺς ἡμῶν μουσιῇ, ἔκαστοι διατηρή-
σαν τὴν ἀρετήν σου βαρύνον καὶ τὴν ἐρησύνειν καὶ ἐ-
θνικὴν σημασίαν ἀνάγκη ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς καὶ τῆς εὐδοκίας
τοῦ ἐπαινοῦ.

Διὰ τὸν πόρον αὐτὸν καὶ διότι μέχρι σήμερον ἐτήρησε
τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀναγκαστὰ καὶ ἀπαρμύνη καὶ αὐτῷ κρηδο-
κούντων καμνῶν τῶν πατέρων, γογγίζοντες ἐν χεῖρας καὶ παρὰ πάν-
των τῶν ἀποθνήσκοντων ἐκαστῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἀρχαιογο-
γούντων ἀποβλέπει τὴν ἀρετήν καὶ τὴν ἐκμεταλλεῖν.

Ὅτι ἡγεμονικὸν ἔθνος, δυνάμεθα εἶναι, ἐκμεταλλεῖται καὶ
χρησιμεῖ ἢ ποταμῶν ὡς διδάσκαλος τῆς μουσιῆς. Βούλου μάρ-
τες οὐ μόνον οἱ ἑσπερίοι λεχθέντες, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀσια-
τοί, μαθήσαντες οὐλοὶ καὶ κρηδοκούντες τῆς μουσιῆς, καὶ παρὰ τῶν
ἐγγύων παρὰ πάντων. Γνωστὸν δὲ ἡ ἡγεμονικὴ μουσιῇ εἶναι αὐτῆς
ἔχει τὴν Ἀσίαν, ἐφ' ᾧ καὶ εὐχερὲς ἐγένετο ἀσφαλίς ἐπὶ τῶν Ἀσια-

ταῖς. Ἰσχυροὶ βάρησι συρραφεὶ ὁμοιοῦσι γέροντες. ἡ Μελαχὶ
ταῖς ἑσθίαις, ἄλλοι παρὰ ταῖς ἑρμῆσι παρρηγοῦνται, ἡ, ἀλλ' ἑσθίαι,
οὐδένα ταῖς, ἑσθίαι καὶ ἡ βάρησι προσέροισι, οὐρανοῦ
καὶ ἡ Μονοῦ, ἡ ὅμως, ὁμοιοῦσιν εἰς ἑρμῆς, ὅ
ταῖς ἀπολέγειν καὶ ἀπορρηγοῦνται.

Καὶ ἀρχὴν δέ, ἐμφάνεσθαι πρὸς τὰ ἔθνη, τὰ ἔθνη
καὶ τὰ γένη αὐτῶν οἱ δοῦλοι ἠγορεύσαντες ὡς ἡμῶν ἀκοή-
γασθαι αὐτῶν, ἀλλ' οὐδ' αὖτις ἢ μικρὸν χρόνον παρεξέμιναν ἀπὸ
τῆς ἐγγυμνῆς ἰσότητος. Καὶ ἀναγνώσκεις μέχρι σήμερον ὅτι ἦν
ἐγγυμνὴν μεσσηνίαν ἐν τοῖς λουριμοῖς ἄρχασι, ἀλλὰ καὶ αὐ-
τοὺς οὖν ἐγγυμνὴν χάρις ἐν τοῖς τῶν δοῦλων χοροῖς.

✓ Γραβὸν ὄντας οὐκ ἡ μόνη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρμόζουσα γῆσσα,
γῆσσα ποιεῖται συνενοήσεως, ἢνε ἡ μουσική, τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἀέ-
για σφόνδρημον ὄν, ἀπὸ τῆς νεαρωτάτης αὐτοῦ ἡμετέρας ἐκείνης.
ὅτι τῇ βίᾳ λένται καὶ ἐξέρχεται ὅτι τῇ ἀναφορᾷ τοῦ γὰρ -
οῦ καὶ τῶν λόγων τοῦ ἐαυτοῦ τοῦ βασιλεῖος τῆς οὐρανίου γαλαρίας.
Μετὰ δὲ τῇ ἀερίδῳ σφόνδρημον αὐτοῦ ἀερίδον ὑψοῦντες ὅτι τῇ
βίᾳ προνοίας ἢ ἀερίδου τοῦ Κυρίου γὰρ ὅτι ἀναχωρή-
σιν ἀπὸ αὐτοῦ ἄλλοι ἔθνος ἐν τῇ ἐκείνῃ καὶ ἀερί-
δον τοῦ ἀνδραγαθίου ποιεῖται συνενοήσεως καὶ ἐκέρχεται
ὅτι ἴδιον μουσικὸν εὐαγγέλιον ἀπὸ ἐξέρχεται τοῦ Ἰακώβ. ὅτι
τῇ ἀνταρᾷ τοῦ ἀνδραγαθίου ἔθνος ἀνδραγαθόν τῇ,
ἀναγίδα τῇ μεγαλοφύᾳ καὶ ἐκέρχεται αὐτὴν ἀνταρᾷ.

ωέτατοι καὶ ἐοικυμένοιαι ἀπὸ τῶν μουσουργῶν ἄνδρες, μεταδοί-
τες τὸ εὖκριν καὶ ἐοικυμένους ὡς βέλανθρον καὶ ἐοικυμένους τῇ
ἐγγυμνῇ καὶ χρίσσαντι ἀρχαιότατος γένεσιν. οἱ τοῖς τοῦτον
ἐκπύσαντες ἀπ' ἀρχῆς μέχρις ἡμῶν ἀσπόμενον μακράτατα εὐχο-
γῇ ἐοικυμένων μετ' αὐτῶν, οἷς δὲν ἄνυσαν τὰ ἐοικυμένα μετ' αὐτοῖς
καὶ Περσῶν καὶ ἑλληνῶν μετ' αὐτοῖς καὶ ἄλλα ἐοικυμένα
πολλὰ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Πάντες ἐχέουσι οἱ πατέρες τῇ
Μητρὶ Ἑλληνιστῶν καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ πάντες οἱ μετέωρα
θεοεῖοι ἄνδρες ἐμμελῶς ἀνελάνθησαν διὰ τῇ μουσικῇ πρὸς
πάντα ἐνδοκίον καὶ ἐοικυμένον καὶ ἡμετέροις ἀνθρώποις ἐοικυμένα.

Εἴδομεν ἀνατίω δὲ ἡ ἑλληνιστῶν ἡμῶν μουσικὴ
ἔωσεν διελθῆναι τῇ ποσειδωνοῦ βαρύνει καὶ τῇ θεομω-
χῇ καὶ ἐθνομῇ σημασίαν ἀνάγοντα πρὸς τὰς ἐοικυμένα καὶ τὰς
ἐοικυμένα τοῦ ἐνδοκίου. Καὶ οὕτως, καθ' ὃν χρόνον δευτέρου καὶ
δευτέρου χειμῶν μαίνεται καὶ βρέχει ὁ πλοῦτος τοῦ νεανίου,
ἡ ἑλληνιστῶν τοῖς ἀνθρώποις ἀνάγοντα, τὸ αὖ Βυθίου ἀνελάνθησε
ποσειδωνοῦ καὶ καθόσον δὲ ποσειδωνοῦ ἡ τῇ φύσει λεπτὴ ἀναγω-
γῆ καὶ τὸ ἑαρ ὑπομειδῶ ἀνελάνθησε καὶ ἡμετέροις καὶ γυ-
μνασίου, ἡ τοῦ ἐνδοκίου καὶ πάντα τὰ μετὰ τῇ ὑπομειδῇ
τῇ ἀνελάνθησε ἐνδοκίον καὶ ἀποφύγοντα ἀνελάνθησε ἡμετέροις
ἐνδοκίον. Πάντες γινώσκουσιν τοῦ Πάριος τὰ μετὰ τῇ
ἐοικυμένα τῇ ποσειδωνοῦ ἀνελάνθησε τῇ Ἀνακτορῇ, ὡς καὶ τοῦ ἡμῶν

Σωγρίου λό' δοξαζυόν «*Ἄνελυε λό' ἔαρ, δύνε εὐαχνηθῶμεν*». Πάντα ταῦτα ἀπολογούειν ἐν ὀρεμαζυόν καὶ θεοσέβιον ἔαρ, ὃ ἡ βαρβαρὴ ἀσώροια κατενείκει ἀπαρμήνους τὰς ἀγνιδόνας τῶν τραυμάτων τῶν μετανοούντων ἔριθανῶν. Καὶ ὥσα ἄλλα ἀνόμην ἀρεσούμενα ἄλλος ἠθικὰ λαύματα δὲν ἐσοιοῦνται διὰ τῆς ἐμυνησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς; Ἐξ' αὖ καὶ ἡν εὐ λόβου ἀξίαν αὐτῆς περὶ πορροῦ ποιοῦμενα ξένα ἔθνη δὲν ἠμνησαν, ὡς βεβαιούται ἰστορικῶς, καὶ ἐμύψαντες εὐς ἡν ἔθνη καὶ ἡμῶν μουσικῆν, ἀπειδεχόμενα παρ' αὐτῆς ὅ, ἄλλοθεν ἠδυνάβουν ἢ ἀρεθῶσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἐμυνησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Ἄλλ' εὐαζον ἔθνος εἶνε πρῶτον ὅ, ἔχει εὐλοῖ τῆς ἐμυνησιαστικῆς καὶ ἡν ἐξωτερικῆν ἢ ἄλλος πορτικῆν γεγομένην μουσικῆν. Ποῦ ὅμως ἡμεῖς ἀρέσκει ἢ ἀναζητήσωμεν ἡν ἐξωτερικῆν ἡμῶν μουσικῆν, ἡμεῖς οἱ λαοὶ ἐμύψαντες εὐς ἡν ξένων καὶ ὀθνεῖαν μουσικῆν, ὡς εἴ μεθ' ἡμεῶν ἀπεξετημένοι πορτικῆς λαοῦ; Ἡ ἀσάνμοις δὲν εἶνε δύσμορος. Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀνερευνῶσα θα' ἴδῃ, θ' ἀναμαρτυρῇ ἀδελφὴν ὁμοχάουλον αὐτῇ ἡν μουσικῆν τῶν δημοτικῶν ἡμῶν ἀρεμάτων, ἐν οἷς περιεβῶθη ἐν τῷ μαυραϊάνι ἐνὸς τῆς δουρείας ὅ, ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἐμυνησθῆσαν ἡμῖν οἱ χρόνοι πορτικῶν καὶ ἀδιάφθορον. Ἐὰν δημοτικὰ ἡμῶν ἀρεματα διετήρησαν τὸν ἔθνησιν αὐτῶν χαρακτῆρα ἐν παρὰδόσεως καὶ περιηγεύουσιν ἐν αὐτοῖς ἡν ἀρχαίαν πορτικῆν.

μὴν μουσικὴν, ὡς ἡ ἐκμυσιαστικὴ τῇ ἀρχαίᾳ τῇ θείᾳ γαλρείᾳ.

Ἰδοὺ λα' δύο ἀσπαρτιάδα θεαυροφυλάκια τῶν αὐτονομικῶν
κεκμηγίας, ἐκμυσιαστικὴ μουσικὴ καὶ δημοτικὰ τραγούδια. Ἐ-
τε λαῦλα καὶ ὅμοια, ὅσας παρεδόθησαν ὑπὸ τῶν πατέρων· ἤρξαν
ἦσαν μόνον λα' ὀνόματα, ἀλλὰ λα' ἀρχαῖα δὲν μετέβηθιναι.
Οἱ αὐτονομοὶ ἡμῶν ἀπειλῶν τοῖς οὐκ ἦχους Δωριον, Λύδιον,
Φρύγιον, Μιξοζύδιον, Υἱοδωριον, Υἱοζύδιον, Υἱοφρύγιον,
Υἱομιξοζύδιον· οἱ δ' ἐκμυσιαστικοὶ τῶν χριστιανικῶν χρόνων,
ἐν' ἀποφύτοι λαῖς ἐθνικαῖς ὀνομασίαις ἐν τῇ ἀνάγκῃ τῇ περιζή-
σεως ἐναντὶ τῶν πατέρων χριστιανῶν, μετέβησαν τοῖς ἦχους εἰς
Πρώτον, Δευτέρον, Τρίτον, Τέτατον, Πρῶτον τοῦ Πρώτου,
Πρῶτον τοῦ Δευτέρου, Πρῶτον τοῦ Τρίτου ἢ Βαρύν καὶ
Πρῶτον τοῦ Τέτατου.

Μετὰ ὅλγα λαῦλα περὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς, λα-
δοῦσα ἀναλωσθέντα ὑπὸ ἱκανοτέρου πύλου δένανται καὶ
καταλαμβάνουν ἐκαστοτάδης ἐξιδὺν ὁμογενῶν καὶ ἂν ἀσπασχῶ-
νται ἐπὶ ἡμέρας τοῦ ἀναγκάσκειν, μεταφέρω τὸν λόγον ἐδιδω-
κεν ἐπὶ τῇ ἐκτετακτῇ ἡμῶν ἐθνικῇ μουσικῇ, τοῦτέστιν ἐπὶ
τῶν δημοτικῶν ἀεμάτων μας.

Ἐὰν δημοτικὰ τῆς Ἑλλάδος τραγούδια, ἀπεικονίζοντα τὴν
πρότερον παρὰ τοῦ αἵματος τοῦ αἰσθηματικοῦ νότον τοῦ Ἑλλήτου, εἰς
ἀπολύτως ἀπεικονιστικοὺς τῇ ἀορίᾳ καὶ ἀμυδρὸς φύσεως. Ἦν αὖ-
τοῖς δένανται ἡ ἂν ἀνὴρ τὸν γυναικὶ καὶ γένοντα τῆς Ἑλλάδος αἰ-

ρανόν, ὡς ἐν ἀγνῇ καὶ διαυγῇ ρυαυῇ, ὅσον κίωλονα οὖν
 τῇ δίψῃ τῆς ἡ μαρμαίρειος καὶ βαθύφυτος ποικενίς τοῦ καμ-
 πον καὶ τῆς κοινάδος.

Ἡ θαυμασία ἀσρότης καὶ τὸ ἀβίαστον, ἄλλα περιβάλλον-
 σι τῇ δημοτικῇ ἐρηρικῇ ποίσει, κατέστησαν αὐτῇ τοιαύ-
 τῃ, ὥστε ἕνατος γυρικός εἶχος ἡδὺς καὶ γαλήνιος ἀπὸ τοῦ ὡ-
 λὸς εὐθύρεται ἀμέσως πρὸς τῇ καρδίᾳ καὶ ἀσπασά τον παρ-
 μόν ψυπρόν καὶ αὐθόρμητον, ἐρηρικῇ καὶ φυσιογνωμώτατον.

Οὐδένος ἴσως ἔθρου, ὡς ὁμοιογενεῖ καὶ πορροί περὶ τὴν
 ποίησιν μας ἀσχομηθέντες ξένοι, οὐδένος ἔθρου ἡ δημοτικὴ μου-
 σὰ ἐξάξωκε λόγον μαδονίας λαχούδια φυσικά, ὅσον ἡ τῆς
 ἑλλάδος χαρίεσσα καὶ παρρημένη μουσα.

Περὶβεβημένα τὰ λαχούδια μας ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῇ ἀ-
 σρότῃ καὶ τῇ ἀγνῇ γῆρασ τοῦ γαοῦ μας, γῆρασ ψυλατῆς
 καὶ αἰσθηματικῇ, ἔχουσιν ἐνδύθῃ μέτῃ περιβορῆν τῇ ἀρμό-
 ζουσαν ἐν τὰ ἑναπλαχοῦ μέρη, χωρὶς τὰ εἰσψυκθῇ ἡ γῆρασ ἡ
 εχορατικῇ, ἡ δὲ ἄλλαι μόνον ἀνάγκαι ἐνδεχόμεναι. Παρλασθῆτε
 πρὸς εἰρημνίαν, φιλόμορφοι ἀναγνώσται, εὐλαγῇ ἢ τὰ ποικενίδια τῶν
 χαρίων, περιβεβημένῃν εὐθόδεμον, λαμῆλλαν, ἀσπρόν μωσᾶ
 μετὰ ἐσθῆτος μελαίτης θροούσης καὶ ευρομένης· ποσθέσατε
 αὐόμη χειρόντα ἐν καλορίου δέρματος, ἔλαττα ἐν εἰρηνοῦ δέρ-
 ματος εὐσθημάτα, αὖ ἀγαπᾶτε, καὶ ἐν ἀσπρόν μανέον, ὁσπτα
 χρυσᾶ εἰσὶ τῇ ρινὸς καὶ οἶνον εὐερμεγέθη μέλεράδια πλερά εἰσὶ

τῇ νεφελῇ· δοθέντα δὲ περισσέτερον ὄψαγμα καὶ ἀδυναμία μεγα-
λειτέρα διὰ τῇ ἀραιᾷ συνερίᾳ δὲν θα' εἶνε δυνατόν· κα' ἐπαρξέη.

Ἄλλ' ἀφώμεν τὸ γνωστὸν μέρος. τὸ ἀβίαστον τῶν δημο-
κρινῶν λαγουδιῶν ἐξηγεῖται, διότι εἶνε ταῦτα ἀσυνγασμάτα τοῦ ἐπι-
κριντοῦς ὄντος καὶ τῇ θλίψεως κατὰ τοὺς χρόνους τῇ δουρείᾳ, συν-
αισθημάτων, ἀλλὰ ἐυζώνισαν ἐν θεωρίᾳ τῇ ἐγγυμνῇ ψυχῇ.
Καὶ ὅμως, παρ' ὅσον τοῖς ὄντοσι τοῖς, δεῖ γένοιτο ἀπ' αὐτῶν καὶ ἡ
γνωστὰ προσδοκία τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ τοῦ χρυσοῦ μέλλοντος. Φε-
στινὴ ροσὴ καὶ τοῦτο τοῦ ἔγγυτος, ὅστις ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων
χρόνων μέχρι σήμερον δεῖ ὑδῆρτος ὥστε κα' ἐγκαταλίπον τῇ γνω-
στῇ ἡγούμενα, τῇ ὁπὸς τῇ ψυχῇ ἀγάσων. Ὁ μεγάλων τῶν βου-
λῶν ἀποθνήσκων γαίης, ὅτι ἀφίκεται τῇ ψυχῇ καὶ παύσει ἐν-
γὼν τῇ μαίρῃ γῆς, ὡς πάλαι καὶ ὁ ἀρχαῖος ἦρως τῇ βρω-
άδος, ἀποθέμενος αὐλοποιῶν κα' ἐγκαταλίπον τοῖς νόστον καὶ
τοῖς ἥϊον, ὃν παραμαγεί· ἀναγγεῖν αὐτὸς λαὸς ἐν τῇ ξένῃ ἀν-
χίας τοῦ διερχόμενος ἀναθεῖν τῇ βασιλείᾳ.

Πολλὰ καὶ ἀνέκτα δύναται ὁ βασις ἐρευνῆναι· ἀνέκτα
ἐκπύωνται εἰς τὰ δημοτικά λαγουδία παντὸς μὲν ἔθνους, ἰδίᾳ δὲ
εἰς τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ ἀσυνερίστουσι τῶν πόλεων λαὸς λύχας τοῦ
πονησάτος ἔθνους μας, ἀλλὰ εἶνε ἐμμενῶσις αὐτοῦ τοῦ γαοῦ ὁ-
γουμήρον καὶ οὐχὶ ὠρισμέτων προσάσαν. Ἐκπύωνται δὲ μετὰ
ψήγῃ καὶ αὐλασσημένης δύναται· ἀνέκτα τῇ ἑστῇ ἐνείνῃ,
ἥτις ἀνέκτα πολλοὺς ἐθνοτόχους, πολλοὺς ἐθνικοὺς ποιητὰς καὶ

μουσικοῖς καὶ τοῖς κατέστινον ἰατροῖς.

Εὐρωπαῖα ἔθνη ἀναγνωρίσαντα τὴν ἀξίαν τῶν ἐθνικῶν μας ἀγαθῶν δὲν ὤμνησαν διὰ υπερηφανικῶν ἐξόδων ἢ ἀποδείξεων εἰδικῶν ἀνδρῶν, ὅπως μεγεθύνωσι ἐν ἑλλάδι καὶ συγγένοι λαὶ ἀγαθὰ μας, ἀλλὰ καλοῦσιν ἐξέδωκαν εἰς χιρὰς ἀνελύσαν. Ἐν τῶν ἀνθρώπων συρροῶν ὡς λιγυρότερον καὶ ὀλιγότερον ἀναγέρομεν τὴν τοῦ Πασσού, ὅστις περιγυρῶν τὴν ἑλλάδα καὶ ἐυμαθὺν τὴν γνώσιν τοῦ γαοῦ ἀσπείρεσε συρροῶν 646 ἀγαθῶν.

ἤλλα καὶ ἐν τῶν ἑλλήνων οὐκ ὀλίγοι ἠεχομήθησαν εἰς τὴν περιουσίαν ταύτην καὶ ἀσπείρομεν ἐν ταύτῃ οὐκ ὀλίγα ἑλλήνων συρροῶν, αἵτινες ὅμως ὡς εἰσι τοῖς ἀγρίοις περιερίφονται μόνον εἰς τὸ ποιητικὸν μέρος τῶν τραγουδιῶν. ἤλλα ὅχλητες, κατὰ φανοῦς μερομένη καὶ τῷ ἀνάγκῃ συνωστίζουσιν καὶ τοῦ μέγους, ὅθεν εἶνε τὸ λιμώτερον πενήτιον καὶ γείφανον τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ μουσικῇ, ἤρξατο κύκλος καὶ εὐενείδης προσώθηα ἀπὸς δάσωσιν καὶ τούτου καὶ οὕτω, ἔχομεν ἐυσόφους δημοτικῶν τραγουδιῶν μετὰ τοῦ μέγους εἰς εὐρωπαίων μὲν παρὰ μακρὴν ὁδὸν τοῦ ὀμογενεῖς κ. Παχίμου καὶ δύο εὐρωπαίων, ἐν βορρηνικῇ δὲ ὁδὸν ἀγρίων φιλοκίμων μουσουργῶν καὶ ἱεροφαστῶν τῶν διαφορὰν ἑλληνικῶν χαρῶν.

Ἦν ἄθνηται ἀπὸς τὴν ἀείδωσιν καὶ τοῦ μέγους ἔδωκε ἀπὸ αὐτοῦ τὸ ἐν Ἀθήναις ἀξιόλογον μουσικὸν περιεδικὸν «Φόρμιξ»,

οὐκ ἔχοντες τὴν ἑμὴν τὰ διατεταμένην συνερχάμενος καὶ εἰς ὃν ὥρ-
ευσσέξαντες ἀπεδείξαμεν καὶ ἐξέδομεν ὡς ἔντες περὶ τῶν ποταμῶν
ἀεμάτων, ἰδίᾳ ἐν τῶν ἐν Ἰσραὴλ καὶ Κρήμην φασχομένων.

Ὁ δὲ περιόμιον τοῦτο δημοσίῳ ἐναέτω τῶν ἐοίηται δημο-
κῆν ἡμῶν ποίησας διατεταμένην ἐργασίαν, ἐκιδέει ἐν Ἰσραὴλ
τῶν περὶ ὅντων ἀεμάτων ἐν βύρταναν παρὰ τὴν ἀνατολήν, ἀνα-
φύοντες εἰς τὸ ἔθνος ἀνυπολόγιστον ὑπηρεσίαν· διότι τὰ ἡλὸ ἀνάμα-
λὰ ποταμὰ καὶ γὰρ σημαντικὴ ἡ ἵσχυς, ἂν ἐν τῶν ἐθνικῶν ἡ-
μῶν θεοῶν τοῦτο μόνον ἡ ποίησις, ἐκτετατὸν δὲ ἐν τῇ αἰ-
ωνιότητι τὸ μέγος καὶ ὁ εὐθμός διὰ τῶν μαρτυρῶν καὶ ἄλλαν τῇ
ἐκτετατὴν μεταβολῶν.

Ἐξέδομεν καὶ ἐν ἀρχῇ ὅτι ἡ ποίησις καὶ ἡ μουσικὴ εἶνε
ἀνυπόδεικτοι, ὡς καὶ οἱ ἀνέστες, εἶνε δὲ ἐοίηται τοῦτο συνερχέμενος,
ὅσον ἡ ποίησις καὶ τὸ μέγος τῶν λαοῦν καὶ ἐκτετατὴν συνερχέμενος
χρόνους καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ψυχῆς, ὑπὸ τὸν ἡχον δὲ τῇ γυναικί,
ἀποτέρας, ὑπὸ τὸν μουσικὴν καὶ τὸν βραχμὸν τῶν ποταμῶν,
ὑπὸ τῆς ἀεμονίας τῇ γαλίας τῶν ἀνθρώπων, ὑπὸ τὸν βραχμὸν τὸν
τὸν τοῦ μαρτυροῦ καὶ τὸν γένον τὸν κερανοῦ εἰς τὰ ὑψι-
κίοντα δένδρα τῶν βουνῶν τῇ ἡγάδος, τὰ ὅσα ἐκτετατὴν τὸν
ἀρματωζὸν καὶ τὸν γένον.

Ἡ ἡμεῖς, ἡ Μακεδονία, ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Περσία
εἶνε αἱ καὶ ἐξοχὴν χεῖρας, ἐν αἷς ἀνέβλεπεν τὰ ἀνθη-
ρότατα δημοκῆν ἀεμάτα, διότι ἐν αὐταῖς διεκτετατὴν τὰ

σημαντικώτατα τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Ἡ Ἥπειρος μάγισσα ἀρπάζει
καὶ πᾶσιν κατὰ τὴν γονιμότητα τῆς παραγωγῆς τῶν λαχουδιῶν ἔ-
δη εἶνε ἡ χώρα, ἥτις ἐθεβήθη περιεσώτερον ἐν τῇ ἀγῆσθαι δὲ
τῆς ἀξίας αὐτῶν, οὕτως ὥστε πανταχοῦ σήμερον δύναται τις ν'
ἀνοῦσθαι δημοτικὰ λαχοῦδια ἡπειρωτικά, ἐνῶ ἐν Ἠπειρῷ ὄχι γὰρ
ξένα περιεσώσαν.

Ὁ μέγος τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων, ὡς καὶ ἡ πόλις αὐ-
τῶν, διαφέρει κατὰ λόγους. Ἐχει παρατηρηθῆναι ὅτι αἱ λαχοῦδια
τῶν μεσογείων χωρῶν ἀποστέλουν μακροχρονίως ἄρματα, βάθύν
ἵνα πόρον καὶ εὐκαλὸς λότος αὐτῶν εἶνε εὐρύος ἀγρότερος φυγῆς.
Ὁυτο συμβαίνει, διότι οἱ αἱ μέγος καλοιοῦντες ἡγεθάνθησαν
βαρύτερον τοῦ μεγότος τῆς δουλείας ἐπὶ τοῦ λαχέου ἐπιμαθημενον, ἐν
ἀντιθέσει πρὸς τοὺς αἱ παρὰ καλοιοῦντας, οἵτινες καταδέχοντο
καὶ ἀσπασμὸν ἀπὸ τῶν λαχέων εἶχον τὴν γαλαντὴν καὶ παρήγο-
ρον θάλασσαν. Διὰ τοῦτο γόγον τοῦτον καὶ αἱ ἀσμάτα τῶν νηόων καὶ
τῶν παραγίων μερῶν εἶνε χαριέστερα καὶ ἡμερότερα, ἐξομνούντα με-
τὰ τῶν ἀγῶν καὶ τοῦ ἔργου, τοῦ τῆς ποιήσεως κατέρα ἐπιμαθηθέντα.

Ὁ μέγος ἐν τῇ πόλει καὶ τῇ μέγῃ παρατηρεῖται καὶ
ἐν αἱ ἀσμάτα ἀσμάτα. Ὁ γόγος ἐν τῇ πόλει ἀνυψώμενος ἐν-
τε καταφανής. αἱ μέγος λαῖλα εἶνε ἵσας αἱ μέγος ὑπὸ τοῦ μεγότος ποι-
εθέντα ἐν τῇ κατ' ἡμέρας Μ. Αἰόλῃ, γόγῳ τοῦ ἀπομείνου καὶ ἀπο-
μαυρωμένου αὐτῶν ἀπὸ τῆς πυρῆς ἑξάσας.

Ὁ αἱ ἀσμάτα ἀσμάτα, μετὰ τῶν ποσέων διασπασθῶν ἡ-

χαίρων γέγων, διαβάλλει καὶ μέγος ἀρχαιοπορεωέστατον, ἐν σοφίᾳ
 προσμοιρῶν τῇ ἐκκκλησιαστικῇ ἡμῶν μεγαλῶ. ἀλλ' αἱ ὑποθέσεις ἡ-
 ρῶν ἐν τῶν ἀμαλῶν λούων δὲν φαίνονται ἰθαγενεῖς. Ἔτιοι ἀπο-
 νοι ἢ ταῦτα διερχόμενοι ἐν τῶν μερῶν λούων ἀφῆσαν διὰ τῶν ἀ-
 μαλῶν αὐτῶν ἴχνη τῇ διαβάσει τῶν, ἀφῆσαν παραδόσεις ἀλλῶν με-
 ρῶν τῇ ἑλλάδος, αἱ παραγόμενες οἱ τῶν ποταμῶν χωρῶν ἑλληνες μετέ-
 ωρασαν καὶ ἴδιον ἑρῶον καὶ εὐσμία καὶ ἔθιμον περιενοῦσαν.
 ἔς αὐτὰς καὶ με' ὅ γινωσκόντες ἰδίωμα τοῦ ποταμοῦ. Οὐκ ἐν ἐν τῶν
 ἀμαλῶν, ἀλλὰ παραδέχοντες ἐνλαῦθα, εἴτε καὶ « ὅση ὅριχα ὅ γινώ-
 ρει », οὐκ ἐν ἡ ὑποθέσεις ἀπορῶ καὶ ἐν ἄλλῃ μερῇ τῇ ἑλλάδος,
 οἷον ἐν Κρήτῃ καὶ ἐν Ἀρῇ, ἐνθα καὶ ὅ ἀμα μαγῶν « τῇ Ἀρ-
 ῶν ὅ γινώρ ». .

Ὑποκρίτες δέ, χρίας ἡμῶν θεωροῦμεν τὰ ἰονίωμεν τῇν ἀ-
 ράμην τῇ μαρτυρίας τῇ ἐθνικῇ ἡμῶν μουσιῇ. Ἄν ξίνοι ἐξε-
 λήψαν λόγον τῇ μουσιῇ ἡμῶν καὶ τῇ εὐναφῇ αὐτῇ πόνησιν
 καὶ λόγον ὑπὲρ τῇ μέλῃς αὐτῶν ἐμύχθησαν, πόσον δοκίμοι ἡμῶν
 τὰ ἐμύψωμεν ἐν τῇ εὐνοῇ καὶ μαρτυρίαν αὐτῇ, ἡμεῖς οἱ ἀμέ-
 ρας ἐνδιαφερόμενοι.

Ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν μουσιῇ εἴτε ἐμείνη, ἢ ἀπολεγεῖ τῇ μι-
 α τῶν ἀγύσεων, αἴτρες συνδέουσιν ἡμῶν πρὸς τοὺς ἐνδόξους ἀρχαί-
 ος ἑλλῆνας. Ἄνευ αὐτῇ καὶ ἄνευ τῶν ἀγῶν ἑλληνικῶν ἐθίμων δὲν
 δύναμεθα ν' ἀποδείξωμεν τῇ πραγματικῇ ἡμῶν ἐξ ἐμείνων μα-
 λαρχίαν. Αὐτὸ εἴτε ὡμοιοποιημένον. Ἐφ' ὅσον προσκολλώμεθα τῇ

φρῆς εἰς πάν ὀφρῆον καὶ ἔνον, εἰς λοῦλον καὶ ἐμφυζόμεθα, εἰς
 λοῦλον καὶ ἀσβάρομεν ἡν εἰρηὴ ἡμῶν καλαμῆν, ἡν τομῆ-
 μεν ὅτ θ' ἀνέρωμεν εἰς τὸν ψευδοπορῆμον ἡν ἐρώων.

Σαφρονήωμεν ἔγνητες. Πρὸ παντός δ' ἀναδρέψωμεν λα-
 τένα ἡμῶν ἔγνητορεως· διότ παρ' αὐτῶν ἀσυνδέχεια ἡ μεγα-
 παρὶς ἡμέρας ἐνυγίας. Αὐσβάωμεν ἀπὸ λα' ἐχορῆα ἡμῶν ἀσβα-
 λα ὅσῳτα παρὶας ἐμφυζομένου ἐρωπαίων ἀνδρῶν καὶ ἐπαγ-
 γωμεν ἀντ' αὐτῶν λα' λαγούδια σου μύρρον θυμῶν καὶ αἰῶν,
 λα' λαγούδια σου ἐξεσπῆσαι ἀπὸ τῆν ψυχὴν μας, ἀπὸ τὸν νότον
 μας, ἀπὸ τὸν ἡγῆμα ἡν φηροπαρῆας μας. Μὲ αὐτὰ δ' ἀσφῆωμεν
 ἡν συνείδησιν τοῦ ἔγνητορεως, ἡν συνείδησιν σου ἡντὶ τὰ ἐχο-
 ρῆα ἡ φθορὰ ἡ ἐνυγία, ἡ ἐπὶ ἡλῶνα τὰ καλαμῆν ἡντὶ τὸν
 ἐθρῆμον μας.

Ἰδρῶμεν ἐχορῆς μουσινας, ἐν αἷς μετὰ ἡν ἐμυνοιασ-
 τῆν τὰ διδάσκουσαι καὶ ἡ δημοτικὴ μετῶν, ἡ δ' ἀσυνθανάτῳ
 λα' ἔργα τοῦ Μισοῦν, τοῦ Καραρῆ, τοῦ Βόλῳν, τοῦ Διάμου. Μὴ
 χωρῶμεν πωλὲ λα' δύο ἀσφῆας, διότ ὁ χωρῆμος φέρει τὸν ὅγε-
 θρον ἀμφολέαν. Ἐμύψωμεν δ' μετὰ ἡντὶ τῆν ἐθρῆμῶν μου-
 σινῶν, ἡν δὲν ἐσπῆσαι τὰ ἔχουν ἀδάμαντα τοῦ ἐλέφαντος ἡν
 καὶ βασιρεῖς ἀνομόνητοι.

Βόλῳ καὶ βόλῳ μόνον ὁ ἔγνημος χαρακὴρ θὰ ἐδρασθῇ
 καὶ βόλῳ μόνον θ' ἀσυνρούωμεν τοῖς ἐθρῆμοις ἡμῶν ἀνδρῶν
 τοῖς ἐν τῶν ἀγροτέρων, οἵτινες εἰς ἐσπῆσαι ἀπὸ παντός ἀσυνέφρι-

ξαν ὡς ὅτε ἡ ἐγγυμνὴν φεχὴν. Ὡς μόνον θέομεν ἐπιλέγει
 τοῦ ἔργον, ὅτε ἀφῆσαν πρὸς συνέχειν οἱ ἐνδοξοὶ τοῦ ἔργου
 καὶ τοῦ δάμπε τῆς εὐχαριστίας τῶν λέωνων μας θεῖς ἀ-
 ποδείξει αἰθέριον ἐστὶ τοῦ μελώσου μας, ὅσοις ἀφῆσαν ἐπὶ
 αὐτοῦ τὸν ἀσάμετον τοῦ ἐσχητὸν ἀσχωρισμοῦ.

Ὡς μετὰ χεῖρας βιβρίον, περιέχον κατὰ τὸ πρῶτον ἀμα-
 λα τῆς δημοτικῆς ἡμῶν Μούσης, δύναται τὰ χρησιμεύον ὡς συν-
 τοκος πάντος δημοτικού καὶ περὶ τὰ ἔθνη τῆς ἡμῶν μεμνηνῆς
 ἀσχωρισμοῦ. ἀλλὰ δύναται ὡσαύτως τὸ ἀσχετὸν καὶ οἰκμα-
 λυὸν ἐπινοήματα πάντος τῆς μουσικῆς ἐν τοῖς ἐσχητοῖς διδά-
 σκαλοις. Ὡς τοῦτο δὲ προσετέθησαν ἐν τῇ καὶ ἡρα ἄλλων
 μερῶν ἀμαλα, ἄλλα μετὰ τῶν ἐχρησίων δύναται τὰ ποσὲ.
 τεχθῶν ὡς ὑμνεῖται πνευματικῇ λαοῦ τῆς πνευματικῆς ἐ-
 λπίδι νεότητι, ἐξ ἧς ἀναμένομεν ἡμέρας εὐμενίας.

Περαιόντες τὸν πρόπορον ἡμῶν τοῦτον ἐξαλούμεθα τῆς ἐ-
 πειμῆς τῶν ἐσχητόντων, ἵνα μὴ ἦτορ εὐρεῖ τὸ μουσικὸν τοῦτο
 ἀσχητὸν πνεῦμα καὶ ἀρμονικὸν ἐν τῇ καλαρισμῇ καὶ τῇ συν-
 αρμοζομένη αὐτοῦ.

Ὁ ποιητὴς
 Γεωργιάδης

= 2 =

Ἔτερον. (Ποίλα)

Ἦχος β'. Δι', Ρυθμός 3-σημος, χρόνος χοργός.

Και ο Για αν ves ο Μο το γιαν ves και ο Για αν ves ο
Μο το γιαν ves αχ υιο μα α ρα χον ο Για αν ves
αχ και ο Για αν ves ε θε ωρι νι ξεν και στο θε ε ε
γαδ ε ω η η γεν

Ἔτερον. (Λούρινα)

Ἦχος α'. Πα. Ρυθμός 3-σημος, χρόνος χοργός.

Για αν ves ο Μο ο το γιαν ves υιο ο μα ρα χον ο ο
Για αν νε es ου ου' α μα αν α α μαν
Για αν ves ε θε ε ωρι νι ξεν ο Για αν ves ε ε ε ε θε ε ωρι
νι ξεν και στο θε γα αδ ε ω η η γεν ου'
α μαν α μα αν α α μαν

Ὁ Γιάννης ὁ Μοτόγιαννης καὶ ὁ Μαναχὸν ὁ Γιάννης
ὁ Γιάννης ἐπεωρίξεν καὶ ἐλό'ωγαδ' ἐπῆν,
ἐχλώεσεν τῇ μαστράωαν, ἐγρέφεν ὁ ῥδάιον.
Ὁξέβεν ῥδάιος ἀγγυος καὶ θέ' τὰ ῥών' τὸν Γιάννην.

— « Καγῦς, καγῦς τὸ πρόγεμά μ', καγῦς τὸ δειγινά' ἱμ',
καγῦς τὸ ῥών' καὶ οἶνω καὶ κῆμαι καὶ ποιμούμαι. »

— « Ἄφθο με, ῥδάιε μ', ἄφθο με, ἄφθ' με καὶ πέντε ἡμέραις,
ἂς πάλω ἰδῶ τὸν κύρη μου καὶ ἔρχουμαι, ῥδάιε μ', φά' με. »

Ἦλθεν ὁ Γιάννης καὶ ἔρχεφεν ὁ ῥδάιον ἐθεριῶθεν,
καὶ ὄνλας κερῇ τὸ ὠέραν καὶ ἄν', ὁ Γιάννης καλιβαίνει.

— « Καγῦς, καγῦς τὸ πρόγεμά μ', καγῦς τὸ δειγινά' ἱμ',
καγῦς τὸ ῥών' καὶ οἶνω καὶ κῆμαι καὶ ποιμούμαι. »

— « Ἄφθο με, ῥδάιε μ', ἄφθο με, θερίον, πέντε ἡμέραις
ἂς πάλω γέωω τῇ μάννα μου, καὶ ἔρχουμαι, ῥδάιε, ῥά' με. »

Ἦλθεν ὁ Γιάννης καὶ ἔρχεφεν, ὁ ῥδάιον ἐθεριῶθεν,
καὶ ὄνλας κερῇ τὸ ὠέραν καὶ ἄν', ὁ Γιάννης καλιβαίνει.

— « Καγῦς, καγῦς τὸ πρόγεμά μ', καγῦς τὸ δειγινά' ἱμ',
καγῦς τὸ ῥών' καὶ ἀγρυωνῶ καὶ κῆμαι καὶ ποιμούμαι. »

— « Παραμαγῶ σε, ῥδάιε μου, ἄφθ' με καὶ πέντε ἡμέραις,
ἂς πάλω ἰδῶ τὰ ἀδέφια μου, καὶ ἔρχουμι ὁδέρ' καὶ ῥά' με. »

Ἦλθεν ὁ Γιάννης καὶ ἔρχεφεν, εὐί'εφεν τὸ ὁρεῖδιν,
καὶ ὄνλας κερῇ τὸ ἀνέμουνα, ὁ Γιάννης εὐί'ε' καὶ ἔρλαι.

— « Ἄφθο με, ῥδάιε μ', ἄφθο με, θερίον πέντε ἡμέραις. »

Παρακαλῶ σε, ῥῳάμε μου, θεοῦ παρακαλίας,
 θεῶν τὰ ἰδὼ λα' χάλασά μ', διαλάχουμαι τὴν χέραν.
 αἰς ὅσον ξαί' ἡ ἀρχεὺν ξαί', ἔηλ' ἔρχουμαι φά' με. "

Πῆγερ ὁ Γιάννης ἔρχεσθαι, ὁ ῥά μιν ἐπερωτᾷ
καὶ οὕτως λέγει ὅτι ὡς ἂν καὶ ἄν', ὁ Γιάννης καὶ βαίνει.

ἔῃχεν λα' χέρια ὠϊόταυρα, ἢ γούζαν κρεμασμένον.

ay' a'w' o'w'ic' o' u'c'ens al' elou'it' la' jereya i' u' e'plas.

και ἀλλ' αὐτοὶς ἡ μάστα του καταματόυλας κ' ἔπλας.

Σὺ δὲ ἀπόδος ἡ ἡμέρα σου, χρυσή ναβαζαρέα

χρυσόν μῆλον ἴσ' ἔχοντα καὶ φαίει καὶ καλῶναι.

καταναεσθῶν' ὅν τιάρην ἀλς καί ποβερί' ὅ' ῥῶα'νον.

— « Καὶ ὦ, καὶ ὦ ὁ πόλεμος μ', καὶ ὦ ὁ θάνατός μ',
καὶ ὦ ἡ πόλις καὶ ὁ λαὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ πόλις καὶ ἡ πόλις. »

— « Πά'νο, λ'ξάρ' λ' φρόνιμά ε', μαχαιρό' λ' δειγνάρ' ι' ε',
κράξ' ε'ν μορφή ε' σέ'λαν νλό' λ'ρ'ς, θάνατος νλό' κοιμούσαι. »

— «Σὸν δόξ', σὸν δόξ', νέκωραϊον, λάγονιμάς' ἀφώθεν;».

— «Ὁ κύρη μ' αἰ τοῖς οὐρανοῖς, ἡ μάνα μ' αἰ λα' ῥέλια
Ἰ' ἀδέφια μ' εὐράνε καὶ θρονούν, μ' ἐγὼ νορτω τοῖς δαίμοσι,

— « Καθὼς σοὺ γές, νέ' κ' ὁρασίον, χάριμά ὁ ἐν' ὁ Γιάννης.

ἀρ' ἀμε, ἀρ' ἀμ', γέ υἱοράδιον, ἀμε ἀφ' ὅθεν ἔρθεις,

ἡ' ἡ' ἡ' ἡ' Γιάννης ἀδελφός μ', ἡ' μάη του ἡ' νύφε μ',

τοῦ Γιάννη λα' μικρότερα αὖ εἶν' ἡ συναισθησια μ'. η

Σημείωσις. — Εἰς τὸ αὐτὸ πρῶτον ἀναφέρει καὶ τὸ ἐσόμενον

ἄσμα, ὅπως φάμεθα ὅπως καὶ ὁ ὠδῶν.

Ὁ Γιάννης ὁ Μορόγιαννης καὶ ὁ Μανασχὸν ὁ Γιάννης,
ὁ Γιάννης ἐποιμάσμεθα τὰ φλάγη χαρὰν καὶ γάμους.

Χάρος ἔσῃν ὠρῶν ἐβλεπεν καὶ ἀλόναν φοβερίζει.

— « Χάρε μ', καὶ ἀπόθεν ἔρχεσθαι, ὡς εἶναι χαρεμένος;

— « Ἐρθαι τὰ ὅρα τὴν ψυχὴν ὅ, τὰ ὅρα χαρεμένα. »

— « Χάρε μ', ἔλα αἰ παρήμε ἔσῃ χαρμινον ἰ ἀγῶνιν,

Χάρε μ', καὶ ἂν νικᾷς μ' ἐβύ, τὰ ὅρα τὴν ψυχὴν μου,

Χάρε μ', καὶ ἂν νικᾷς ὅ ἐγώ, τὰ φλάγη γῶ λόν γάμο μ' »

— « Ἐμὲν ἀδὰ σου ἐβλεπεν ὡς καὶ εἶπεν φά καὶ οἶα;

ὡς καὶ εἶπεν ἄμε ὡρεφον ἔσῃ χαρμινον ἰ ἀγῶνιν,

ἐμὲν ὅ ἐβλεπεν εἶπέν με, ψυχὴν ἔπαρ καὶ ἔλα ».

— « Παρακαλῶ σε, Χάρε μου, θεοῦ παρακαλίας,

ἔχω παρὸν τὰ χαίρουμαι, μουράλια τὰ ὡρεῶν,

ἐμὲν ἰωὴν γὰ χάριτον, αἰ φλάγη γῶ λόν γάμο μ' »

— « Ἐμὲν ἀδὰ σου ἐβλεπεν ὡς καὶ εἶπεν φά καὶ οἶα;

ὡς καὶ εἶπεν μάθια ὡρεμεγον, ὡς εἶπεν φά καὶ οἶα;

ἐμὲν ὅ ἐβλεπεν εἶπέν με, ψυχὴν ἔπαρ καὶ ἔλα ».

— « Ἀγῶν ἰμ', ὠρόφα ἔσῃν θεόν, ἔσῃν Γιάννην καὶ ἄλλα χρόνια ».

Ἀγῶνις εὐθὺς ἐπρόφραθεν ἔσῃν ἐπουράνια ἐξέβει,

παρακαλῶ λόν ποιητήν, ἔσῃν Γιάννην καὶ ἄλλα χρόνια.

— « Ἄϊτε ἄμε ὡς λόν κῶρὶν ἀλ' θά ἴη λῶντα χρόνια,

αἰ δὲ ἰ ἐμὰ ἔσῃν Γιάννην ἀλ' καὶ αἰ ὡς τὰ ἐλεφαντοῦλαι ».

- « Κέρδαι' μ', ἀφέντ' μ', κέρδαι' με, ὁ Χάρος μὴ κερδαίν' με ».
- « Βιέ' μ', ωῶς ρά' κερδαίνω σε, Χάρος ρά' μὴ κερδαίνῃ σε ; »
- « Δός μ' ἀς λά' χρόνια σ' λά' πορρά, Χάρος ρά' μὴ κερδαίν' με ».
- « Ἐγὼ ἀς λά' χρόνια μ' λά' πορρά ἡμέραν' υἱ' δανείψω ».
- « Παραμαγῶ σε, Ἀγέωρη μου, θεοῦ παραμαγίας,
 Ἀγέωρ' ἴμ', πορόφα' σ' λόν θεόν, σ' λόν Γιάννεν καὶ ἄλλα χρόνια,
 εἰσά' το καὶ λόν υἱρί μου, ἐμέν χρόνια' κ' ἐδῶκεν ».
 Ἀγέωρ'ς δαίς' ἐγύριγεν σ' λά' ἐπουράνια ἐξέβεν,
 παραμαγῆ λόν ποιητήν, σ' λόν Γιάννεν καὶ ἄλλα χρόνια.
- « Ἄμε ρά' γές τὴν μάνναν ἀλ', θά' ᾤη τριάντα χρόνια,
 ἀς δι' ἴ' ἐμοῦ λόν Γιάννεν ἀλς, ἀς πᾶν ρά' ελεφανοῦλαι ».
- « Κέρδαι' με, μάννα μ', κέρδαι' με, ὁ Χάρον μὴ κερδαίν' με ».
- « Βιέ' μ', ωῶς ρά' κερδαίνω σε, Χάρος ρά' μὴ κερδαίνῃ σε ; ».
- « Δός μ' ἀς λά' χρόνια σ' λά' πορρά, Χάρος ρά' μὴ κερδαίν' με ».
- « Ἐγὼ ἀς λά' χρόνια μ' λά' πορρά τριχάριν' υἱ' δανείψω. »
- « Παραμαγῶ σε, Ἀγέωρη μου, θεοῦ παραμαγίας,
 Ἀγέωρ' ἴμ', πορόφα' σ' λόν θεόν, σ' λόν Γιάννεν καὶ ἄλλα χρόνια.
 εἰσά' το γὼ τὴν μάννα μου, ἀλέ' χρόνια' κ' ἐδῶκεν. »
 Ἀγέωρ'ς δαίς' ἐγύριγεν, σ' λά' ἐπουράνια ἐξέβεν,
 παραμαγῆ λόν ποιητήν, σ' λόν Γιάννεν καὶ ἄλλα χρόνια.
- « Ἄμε καὶ πᾶς τὴν καὶ τὴν ἀλ', θά' ᾤη τριάντα χρόνια
 ἀς δι' ἄλόν ἴ' ἐμοῦ ρά' ᾤη, ρά' πᾶν ρά' ελεφανοῦλαι.
- « Κέρδαι' με, καὶ μ' κέρδαι' με, καὶ ὁ Χάρον μὴ κερδαίν' με,

Ἔτερον. (Κανγιῶ)

Ἦχος α'. Πα, Ρυθμός 3ος, χρόνος χοργός.

Και αν δ' υρι τας ο ον τας ε γα μνε εν αφ υα α θη ην
 ωο τα α με ε ε αν ε υαιν ε θε ε ε γνεν μερ τουν
 με γα μνεν ε τη η με ε ε ε εα αν δεν τεαυ γα υια

Ἔτερον. (Κανγιῶ)

Ἦχος δ'. Βού φθορισμός, Ρυθμ. 4-6ημος, χρ. χοργός.

Α υρι τας ο ον τας ε γα μνεν αφ υα θη ην ωο τα με αν
 ωφ α ματ α ματ ε ωε γνεν με ερ τουν με γα μνεν τη
 με εαν δεν τεαυ γα υια γιαε γιαε α ματ

Αυρίλας ὄνλας ἔχαμνεν ἀφια' σὴν πολαμέαν
 ἐωέγνεν κ' ἔρλου κ' ἔχαμνεν ἡ μέραν ωέντε αὐγάμια
 ἐωέγνεν κ' ἔρλου κ' ἔωερεν ἐντέα κώλια σφόρον.
 Πουζζίν ἔρθη κ' ἐυόνεψεν ἰ λού γυγονί' ἡ ἀμραν,
 σιούλα και μαρομάθελαι ἰ λού γυγονί' ἡ μέβμ.
 — «Θωίς', σουζζίν, ὀωίς', σουζζίν, μὴ λυὺς ἡ δουμνλεέαν.»
 — «Αυρίλα μ', εὐ νλό' κἀδεθα και εὐ νλό' περικμένεις;

- λά γοιμα' ε' έχάαβαν καί ἡν καηή ε' έωῆσαν. "
- « Όωί' ε' σουρρίν, όωί' ε' σουρρίν, μή λώς ἡν δουκενέαν. "
- Συῶθεν κ' έναγομόνεφεν καί ε' ε' αἰετρομαγάμιν
 καί λό σουρρίν κεγάϊδθεν έάν μ' ανθρώπου γαγίαν:
- « Αἰρίτα μ', εὐ νλό μάδεβαι καί εὐ νλό περιμένεις;
- λά γοιμα' ε' έχάαβαν καί ἡν καηή ε' έωῆσαν,
 ε' όγον μαρρίον ε' αἰόγο ε' ελρῶννε καί μαβαρριέυνε,
 καί τ' αἴγα τὰ μαθώτερα βλέυνε καί χιμιλίτρε.
- Καρφῶνε λό δουκέλριν αἴ' καί έβλεβεν λά βούδια,
 καί λά σουρριά' φοβέριζεν τὰ μή λῶγνε λά ποόρα,
 όγα ε' όρνεα' φοβέριζεν ε' ε' όρεα καί λά έαχία.
- βόι γύυς πῶς' έφοβέριζεν τὰ μή λῶγνε λά βούδι' αἴ',
 εἰς κίεφλας έφοβέριζεν τὰ μή κίεφνε λό γύυν αἴ'.
- βόλε κ' αἰός Αἰρίτες μου ε' ε' αἰυροπόρι' έωῆγεν,
 εῶριε κ' λά ποόρας άνοιχλά, λά παρὰ θύρι' άμυείδια.
- « Ε' λόν δόν έθουν, τέ μαῦροί μου, ε' ε' φάνει πορλοφάνει; "
- Κανίς, κανίς' κ' έγάγεσεν, κανίς' κ' άσσογοέθεν,
 καί λό γαγοῦζιν ε' αἰόγον γαγί καί άσσογοάλαι.
- « Για' εἰη κινράς μου λό χαλῆρ έφλάνω καί διαβαίνω. "
- Αῶάν' αἰού έγάγγεφεν, έχωάβεν κ' ε' χ' καί πῶγιν,
 βίγγομοῶά λόν μαῦρόν αἴ' τὰ φλάν' καί πορλοφλάνη.
- Αἰρίλαι πρίν τὰ' άρόφλάνεν ἡ πόρ' έρθεν κ' έδιέβεν.
- Οὐ' έόσουγα έοένλεβεν άῶάν' ε' ό βλανροδοόμιν.

— « Ἰὼν δὸν ἔβουν, οὐτὶς οὐκ ἔβου, οὐδὲν χαρὰν ἔδιδεν; »

— « Κάθεν ὥραν χαρὰν διαβαίν', καθεὶν ἡμέραν γάμος.

ἄλλον ἢ ἄλλον ἢ χαρὰν ἄλλο χαρὰν ἢ ἔδιδεν.

καθεὶν τζαλὴν μαγγίν κρατεῖ, καθεὶν γιθάριν αἶμαν. »

Βιλλουσοῦ Ἰὼν μαῦρόν αἰ' νὰ φλάν' καὶ μονλοφάνη.

Αυρίλας μου ἢ ἐφορόφλαβεν, ἢ κὸρ' ἔρθεν ἢ ἔδιδεν,

ἔωηεν ἢ ἐλαγιάνεψεν ἢ τὴν δέβας ἰὼν γεφύριν.

εἰκὴ καθεὶν ἔγνεον, ἄλλαν φοβερίντε.

— « Διαβάετέ με, ἔγνεον, τὴν δέβαν αἰ' διαβαίνω.

ὁ μαῦρον νεὸν παζάριν ἔν', χωρὶς λαγὴν ἢ μὲνε,

ἢ κὰν μ' νεὸν μονλόγιον ἔν', χωρὶς ἔμεν ἢ βλέπει.

(Ἰὼν θάνατόν αἰ' ἢ ρουτί' τ', τὴν κὰν αἰ' θνητὰν)

Ἄν κρούω καὶ σκολόνα σας, θα' γένη με φορέαν,

ἂν κρούω ἢ σκολόνα σας, θα' γένη μ' ἐφοβέθεν. »

Κηώβηται εἰς Ἰὼν μαῦρόν αἰ' καὶ ἢ ἰὼν βαθὺν γιμνίτιν,

βιλλουσοῦ Ἰὼν μαῦρόν αἰ', νὰ φλάν' καὶ μονλοφάνη.

Αυρίλας μου ἢ ἐφορόφλαβεν, ἢ κὸρ' ἀφῆς ἔδιδεν,

ἔωηεν ἢ ἐλαγιάνεψεν καὶ ἢ τοῦ κατρί' τὴν πόρταν.

ὁ μαῦρον ἐχιμύλιζεν καὶ ὁ κατρί' ὅσον ἔβειεν.

ἢ κὸρ' ἐπαρεγνώριζεν, εἶπεν « ἔρθεν Αὐρίτας? »

— « Ανοίξετέ με, νέ πορτάρ', ἀνοίξτε καὶ αἰ' ἐμπαίνω.

ὁ μαῦρον νεὸν παζάριν ἔν', χωρὶς λαγὴν ἢ μὲνε,

ἢ κὰν νεὸν μονλόγιον ἔν', χωρὶς ἔμεν ἢ βλέπει. »

Ἦς Ἀντίτας θυχομαχῶν. (Ταγγιάννα)

Ἦχος δ' Βου, Ρυθμ. 5-6 ημος, χρ. γοργός.

Α [ ] υρι τας να ἔτρον ε χτι ζεν Α υρι τας με ρι βο ριν σε

[ ]

ταν ο μαρ σε ταν ρει βαδ σε ταν ωι δε ἔιον το ωον

Ἀντίτας καὶ ὄρον ἔχλιν, Ἀντίτας περιβόλιν,

ὅ ἔταν ὁμά, ὅ ἔταν ρειβά, ὅ ἔταν ὠιδέξιον ὠωον.

Ὅσα τοῦ νόμου λα' φυλά, εὐεῖ φέρ' και' φυλεύει,

Ὅσα τοῦ νόμου λ' ἀμωγιά εὐεῖ φέρ' και' ἀμωγιάνει,

Ὅσα τοῦ νόμου λα' νερά, εὐεῖ φέρ' και' αὐγαιώνει,

και' Ὅσα τοῦ νόμου λα' σουρριά εὐεῖ πάν και' σωρεύουν.

πάντα μεγαῖδραν κ' ἔγχαν « πάντα ρά ῃ Ἀντίτας »,

κ' ἔταν σουρτόν σουρνίλοιμον και' Κερευνή ἡμέραν,

ἀλλά μεγαῖδραν κ' ἔγχαν « αὖρι' ἀποθαν' Ἀντίτας ».

— « Αἰοῖς, αἰοῖς, Ἀντίτα μου, και' ἄξιο μου παρημαίρι,

αἰοῖς ρλό' ρένε λα' σουρριά, αἰοῖς ρλό' μεγαῖδούνε ».

— « Μά μιμερά σουρρόσα εἶν' ἡ ἔξέρν ρά' μεγαῖδούνε ».

Φέρε με ἦν βαῖλλα μου, ρλό' εὐρ' ἔκηνλα ωέντε,

και' λ' ὄρον λό' μιμερόλερον, ρλό' εὐρ' ωενήνλα ωέντε.

ἂν ὁδῶ και' ρά' νυνηγῶ και' ὅ λα' νυνηγολόωια,

και' ἂν εὐρίσσω ρά' νυνηγῶ ἐγώ' ἡ θ' ἀποθανῶ

=14=

ωο τα α με τζη τρι , χαρ το γε φυ υ υ

ρι , και Δα φνεμ και μυ υ ρι , γμε νε τζη

τρ , χαρ το γε φυ υ υ ρι , και Δα φνεμ και αι μυ υ

ρι , γμε νε

Ύστερον. (Βραβεζούζ)

Ήχος Πα' Πα, Ρυθμός 3-σημος, χρόνος δρίγον γοργός

Η γε φυ ρα η η η γε φυ ρα υ ο ρ α τα α α α μνον α

τα α α μνον και τη τρι , χαρ το γε. φυ υ υ ρι ιν

ει' σουγταν το ομ μα α τια ας μαν ρα

Σὴν γέφυραν Σὴν γέφυραν Σὴν βρείχας λό γεφύριν

Δίγιοι μάστωροι ἔχῃσαν καὶ μύριοι μαθελάδες

Ἔθρον ἦ μέραν ἔχῃσαν χαγιάουλον λό βράδον.

Θεὶ μάστωροι ἐχαίρουσαν, θε' τὰ' οὐρεθύν' ἡ πόλις,

Θεὶ μαθελάδες ἐψαίγαν « Ἰσὶ μουβαγι γιθάρια; »

— « Καὶ τὸ δὲς με, γέ' μάστωρα, καὶ δλένω λό γεφύρι σ' ; »

— « Ἄν δὶγω σε τὴ' μάννα μου, ἄλλο μάνναν πᾶ' ἢ ἔχω,

Ἄν δὶ γὰρ εἶ 1' ἀδέρφια μου, ἄλλ' ἀδέρφια πᾶ' ἡ ἔχω,
 Ἄν δὶ γὰρ εἶ τὴν μάην μου, μαρτύτερον ἐρῆμω ἢ
 Μὲ χυιδόρια μένουν, μ' ἀνδόνια ὑπομένουν
 Ἐν δ' ἀββὰν τὰ πᾶν δό γούρυν, τὴν κερυνὴν δό γάμον,
 Καὶ τὴν δουλέραν λόν σουρόν ἀδᾶ ἄν εὐριθυάται.

— « Κόρ', ἡμεῖ δόν μαῦρον ποταμόν ἐρουῖξεν λό εὐεωάρ' ἡμ',
 Κόρ', καὶ ἂν βουλᾶς καὶ παῖρς ἀλο, τὰ πᾶν' ἡ ἐβέν ἡ ἐμέναν »
 Δερὰν δ' ὀργυῖας ἐβούλεον καὶ μέτῃ τραβωδίαν
 Καὶ ἄλλα βερὰντα ἐβούλεον μέτῃ μυροχογίαν.

— « Ὅσον βομάτ' ἰά γόνατά μ', τὰ βομάτ' ἰό γεφύρ' ἰό' »

— « Εὐκέθ', κόρη, εὐκέθ', κόρη, εὐκέθ', μὴ παλαράσαι,

Ὅσον ἀδελφοὺς ὦν ξεριλεύαν, θα' ἔρχουν καὶ διαβαῖντε. »

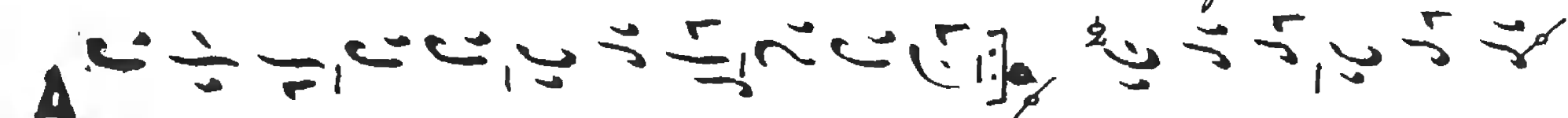
— « Ὅσον βομάτ' ἰά γόνατά μ', τὰ βομάτ' ἰό γεφύρ' ἰό',
 Καὶ ἄμα εἰένε ἰά γόνατά μ', τὰ εἰέν' καὶ ἰό γεφύρ' ἰό'.

Ἢ καί γὰρ γὰρ τὴν νέτε μου καὶ τὴν παρρημαρέ μ',
 Κραίγω νὸ κείλαι δό μουνίν, ἀφές' δό μεδοχάμιν

5.

Ὅ δὲ φέρεται. (Κρώμνη)

Ἦχος Α' β'. Πα, Ρυθμός 4-σημιος, χρ. ὀρίγον λαχέας.

 Α ε τ ο ρ ε ω ε ε ρ ε ω ε τ α γ ε ε ν ψ η γ α σ τ α υ ω ο υ ρ α

 ν γ α ο υ ῖ α μ α ν α μ α α ν ψ η γ α σ τ α υ ω ο υ ρ α ν γ α ο υ ῖ α

ⲉⲉ ⲉⲓⲁ ⲟⲩⲓ ⲁ ⲙⲁⲛ ⲁ ⲙⲁⲛ ⲙⲉ ⲣⲁⲛ ⲉⲁ ⲙⲙ ⲱⲁ ⲣⲉⲉ ⲉⲓⲁ ⲁⲓⲁⲣ ⲁⲓⲁ

ⲁⲣ ⲁ ⲙⲁⲛ

ⲁⲣ ⲁ ⲙⲁⲛ

ⲁⲣ ⲁ ⲙⲁⲛ

ⲁⲃⲁ ⲱⲉⲣⲁⲛ ⲙⲁⲑⲉⲛ ⲱⲉⲣⲁⲛ, ⲱⲉⲣⲁⲛ ⲉⲁ ⲙⲙⲱⲁⲣⲉⲉⲃⲓⲁ

ⲉⲗⲉⲩ ⲉⲃⲙⲓⲛⲟⲩⲓⲗⲁ ⲙⲁⲣⲙⲁⲣⲟⲛ ⲙⲟⲓⲃⲓⲛ ⲉⲗⲉⲃⲁⲣⲉⲙⲉⲛⲟⲛ

ⲓⲟⲩ ⲱⲁⲗⲱⲙⲁⲛ ⲙⲉⲛⲓⲛ ⲁⲓⲱⲩⲓⲛ ⲙⲁⲓ ⲟⲩ ⲱⲉⲣⲁⲛ ⲙⲉⲓ ⲁⲃⲱⲩⲙⲓⲛ

ⲓⲁⲩ ⲱⲁⲣⲁⲉⲗⲁⲣⲓⲁ ⲉⲃⲟⲩⲥⲣⲱⲥⲁ ⲙⲉⲛ ⲱⲉⲣⲁⲛ ⲙⲉⲣⲟⲛ ⲁⲓⲃⲁⲣⲓⲛ.

ⲁⲱⲉⲉ ⲉⲛ ⲙⲉⲣⲉⲛ ⲙⲁⲑⲉⲗⲁⲓ ⲁⲓⲙⲱⲉⲓ ⲱⲁⲓ ⲁⲓⲙⲱⲉⲓ ⲟⲩ ⲉⲃⲱⲩⲟⲛ

ⲙⲣⲁⲗⲉⲓ ⲙⲁⲓ ⲥⲁⲗⲁⲓⲛ ⲙⲁⲛⲓⲗⲓ ⲙⲁⲓ ⲉⲟⲣⲙⲉⲓⲛ ⲙⲉⲗⲁⲓⲛ,

ⲙⲣⲁⲗⲉⲓ ⲙⲁⲓ ⲥⲣⲱⲉⲃⲉⲃⲟⲛⲟⲛ ⲙⲁⲑⲉⲗⲁⲓ ⲙⲉⲓ ⲉⲗⲉⲟⲙⲟⲓⲣⲓⲁⲣⲓ,

ⲉⲁⲣⲓⲛ ⲓⲟⲩ ⲟⲩⲣⲁⲛⲟⲛ ⲙⲁⲣⲓⲟⲩ ⲙⲁⲓ ⲓⲁⲩ ⲁⲱⲉⲉ ⲉⲃⲱⲩⲟⲩⲱⲁ

ⲉⲁⲣⲓⲛ ⲉⲛⲉⲓ ⲙⲁⲓ ⲓⲟⲩ ⲉⲗⲁⲓⲣⲟⲛ ⲥⲣⲱⲉⲃⲟⲛ ⲙⲁⲉⲃⲁⲣⲉⲟⲛ.

ⲓⲟⲩ ⲟⲩⲣⲁⲛⲟⲛ ⲉⲗⲉⲣⲉⲥⲁ ⲙⲉⲓ ⲓⲁⲩ ⲉⲃⲙⲓⲛⲉⲛⲁ ⲉⲙⲁⲗⲓⲁ

ⲙⲁⲓ ⲉⲛⲉⲗⲁⲓ ⲉⲙⲁⲃⲟⲗⲉⲣⲉⲥⲁ ⲙⲉⲓ ⲓⲁⲩ ⲙⲁⲣⲁⲓ ⲉⲙⲁⲗⲓⲁ.

— « ⲙⲁⲛⲓⲁ, ⲉⲗⲉⲗⲁⲣⲓⲛ ⲟⲩⲣⲁⲛⲟⲛ ⲙⲉⲓ ⲉⲗⲉⲟⲣⲉⲙⲟⲓⲣⲓⲁⲣⲓⲁⲣⲓ ⲓⲁⲩ ⲁⲓⲁ

ⲙⲁⲓ ⲁⲓⲁ ⲓⲁⲩ ⲟⲩⲣⲁⲛⲟⲩ ⲓⲁⲩ ⲉⲗⲉⲗⲁⲣⲓⲁⲣⲓⲁⲣⲓⲁⲣⲓ ⲉⲗⲉⲗⲁⲣⲓⲁⲣⲓⲁⲣⲓⲁⲣⲓ.

— ⲙⲓⲃⲁⲣⲓ ⲉⲙⲉⲓ ⲙⲁⲛⲣⲟⲓⲃⲁⲣⲟⲛ, ⲙⲉⲓ ⲙⲁⲗⲓⲃⲁⲓⲛⲓⲥ ⲙⲁⲓ ⲙⲣⲟⲓⲟⲩ ⲙⲉ

ⲙⲁⲓ ⲁⲓⲁ ⲉⲙⲁⲗⲓⲃⲉⲛ ⲙⲉⲓ ⲉⲱⲣⲉⲓ ⲙⲉ ⲁⲱⲁⲛ ⲓⲁⲩ ⲓⲁⲩ ⲉⲗⲉⲗⲁⲣⲓⲁ

ⲉⲗⲉⲗⲁⲣⲓⲁ ⲥⲣⲱⲩⲁ ⲉⲗⲉⲗⲁⲣⲓⲁ ⲓⲟⲩ ⲁⲓⲃⲁⲣⲓⲛ ⲓⲟⲩ ⲱⲉⲣⲁⲛ

ⲙⲁⲓ ⲁⲓⲁ ⲉⲗⲉⲗⲁⲣⲓⲁ ⲉⲗⲉⲗⲁⲣⲓⲁ ⲓⲁⲩ ⲙⲉⲣⲉⲛ ⲓⲁⲩ ⲁⲓⲃⲁⲣⲓⲛ.

~~~~~

7.

Παῦ και' υἱ' βουζίω. (Καρά' Αἰνὰρ Βαρινή)

Ἦχος Α' Β'. Πα, Ρυθμός 5ημος (μοταθοδία), χρ. γίανχορτος.

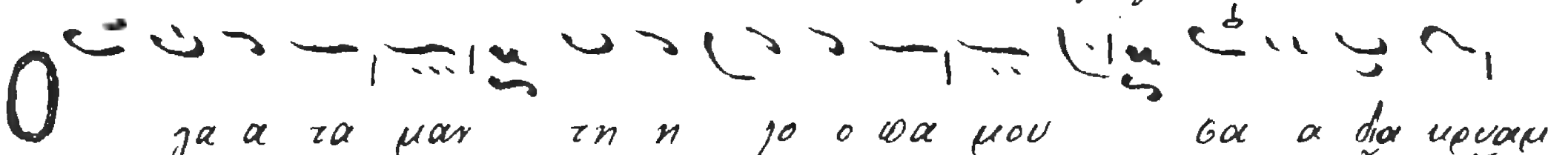
Π α α τω και υἱ βουζι ζω το ον νοθμον υἱ γρω τι ζω και για
 τε γεν τρυγο να μου ντοῖ μαδες θα τυ γι ζω ας α φι τουμ
 τα φεμματα υἱ ας αρ χι τουμτα γη θεια ας α φι τουμτα φεμ
 μα τα υἱ ας αρ χι τουμτα γη θεια ο δε τει τον ε γεν νε γεν
 με σοι κεν νο γοχ υἱ θια (έωωδός) ε να δυ ο υἱ α γο τει α
 ντε μορ φον εν η φαν τρε α

Εἰσοδή β'.

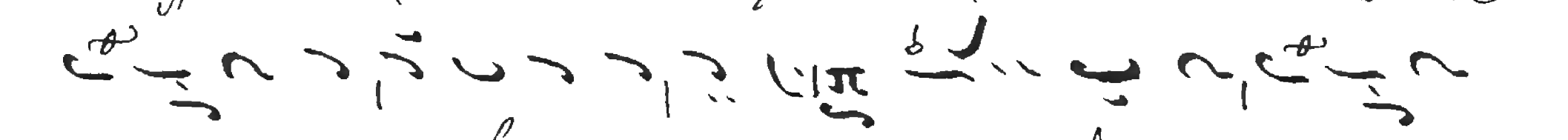
Κορβόσων λα' μαλλόωα σου ὅτν μάρδια μ' ἀσέ' κείνταν
 εἰσέα μ' μαλαροῦμ' ἀλλά, γεγάρια φείδια γένταν.
 Ἐγὼ νλό θα φηῶ ἐβέν και' οὐ νλό θα φηῶ με
 Ἐγὼ αἰ δίζω ο' ἔψωμαν και' οὐ μή νοινανῶεις με
 Ἐταν ὠέντε υἱ ἄλλο ἔφι, ἔφαρ' ὅ κερὶν και' φέξε.

Ὅρα λα' μαρτυρόωα μου. (Κεραβοῦς)
 Ήχος Β'. Πα, Ρυθμός 3-6 ημος, χρ. χορδός.

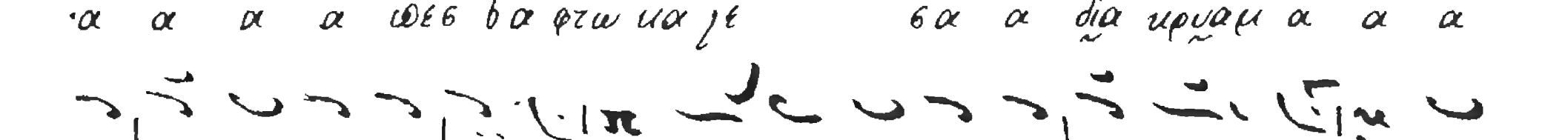
0

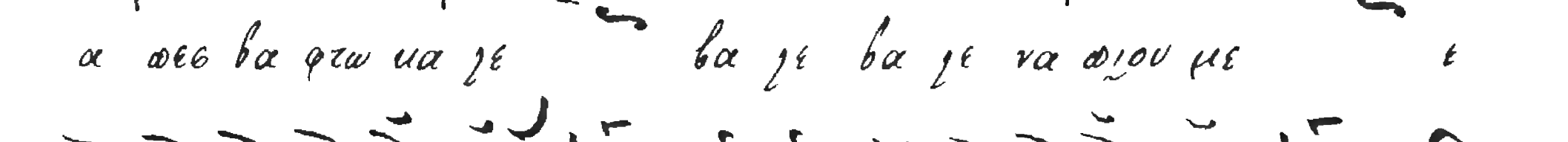
ρα α τα μαρ τη η ρο ο ωα μου βα α δια κρυαμ

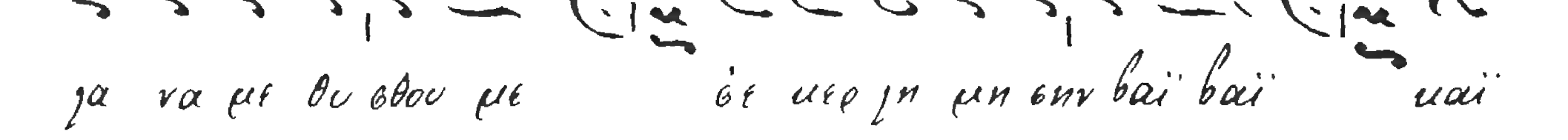
α α α α ωεε βα φτω ια γε βα α δια κρυαμ α α

α ωεε βα φτω ια γε βα γε βα γε να ωιου με

ρα να με θυ εθου με εε κερ ηη μη εην βαϊ βαϊ και

μα μη μη εην ται ται

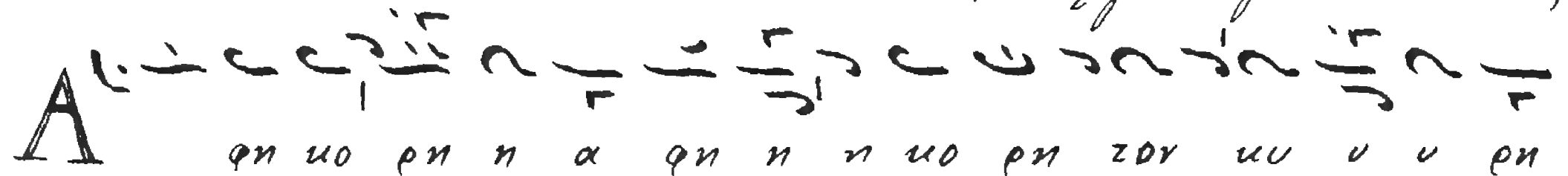
Β'. ελχος

Και ὅταν γένω λυγρότα μου λό νόμον ὅσον βάβω ιαγιέ (Εσωδός)
 Βάγε βάγε να' ωιούμε, ἔα να' μεθυεθούμε
 εε κερ ηη μη εην βαϊ βαϊ, και μαμη ηη μη εην ται ται

9.

Ὁ ἀνόρθον χαμηλὸν ἀμα, οὐκ ἔστι λό μένος εἶνε ἀρχαιοτάτον Δώριον,
 ἀδελφὴ κατὰ πατάρχαιον ἔθιμον ὑφ' ὁμίον γυναικῶν, ὅταν ἐνδύηται ἡ γυνή.
 Ήχος α'. Πα, Ρυθμός 4-6 ημος, χρ. ὁμίον ἀρχός. (Κρώμνη).

A

ρη νο ρη η α ρη η η νο ρη τον κυ υ υ ρη

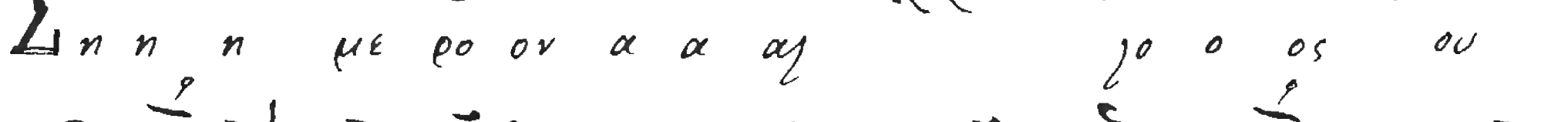
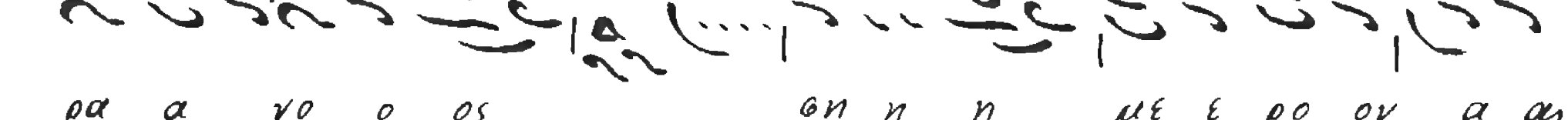

 σου α φη υο ρη η η τον υυ υ ρη η σου ου

 και αι αι να με α α α α α γ γος υυ υ υ

 υ υ υ υ ρην

Ἀφῆ, υόρη, ἡ' μάννα σου και' να με ἄγγεν μάνναν
 Ἀφῆ, υόρη, ἡ' ἀδέρφια σου και' ποῖσον ἄγγ' ἀδέρφια
 Ἀφῆ, υόρη, τοῖς γέροντας ε' και' ποῖσον ἄγγ' γέροντας.

10.

Ἐὐ εὐόμενον χαμήλιον ἄσμα, ἀδελαι ὑφ' ὀμίχου ἀνδρῶν καὶ
 γυναικῶν, ὅταν οἱ συγγενεῖς κενεῖζουσιν ἡν' ὑμῶν. (Κατ' ἰαῶ).

Ἦχος Δ'. (Μεταμωσῆ) Δι., Ρυθμ. Θρησκ., χρ. μέτριος.

 η η η με ρο ον α α α γ γος ο ος ου

 ρα α νο ο ος θη η η με ε ρο ον α α γ

 η η η με ε ρα α γ γαε

Σημέωσις. βὰς σιωπᾶς ἀνθυπαθιστᾶ ὁ κενεῖζές (γύρα) δι' ἰσότητος
 Σήμερον ἄγρος οὐρανός, σήμερον ἄγγ' ἡμέρα
 σήμερον και' λό' υόραδῶν δύο καρδιάς βάζει,
 ἡ' ἕνα ἀφίνει τοῦ ποροῦ, και' ἡ' ἄγρο παῖρ' και' παῖρ

— « Ἄφρον, κόρη, ἡ μάνα σου καὶ ποῖόν ἄγαν μάναν.
 Ἄφρον, κόρη, λὸν κόρη σου καὶ ποῖόν ἄγαν κόρη.
 Ἄφρον, κόρη, ἡ ἀδέφια σου καὶ ποῖόν ἄγαν ἀδέφια.
 Δίμα, κόρη, λὸν πεθερό σ', γὰρ εἶναι ἀγαπημένον.
 Δίμα, κόρη, ἡν πεθερά σ', γὰρ εἶναι ἡμεμένον.
 Δίμα, κόρη, ἡ ἀνδράδεφον σ', γὰρ εἶναι ἐσποιημένον.
 Μάθα, κόρη, ἡν ἀγροικίαν καὶ ἡν κακοποιάν,
 αὐρί' θα' σὰς τοῦ πεθεροῦ σ', γὰρ εἶναι μαθεμένον.
 Μαυρὸν εἰκοτὶν μὴ δὶλε' ἄλιν, εἰς ξύλα μὴ ἀπορύλε' ἄλιν,
 ἡ κόρ' ἐν προικίᾳ ἐν', φορτοῦλαι ὅσον λό' ὄρος.
 Τρανὸν γαλήν' μὴ δὶλε' ἄλιν, εἰς νερόν μὴ ἀπορύλε' ἄλιν
 ἡ κόρ' ἐν προικίᾳ ἐν', λουράναι λό' πελάγειν. »

11.

Εἰς ἀπόγονον γαμήσιον ἄσμα, οὗτος λό' μέγος εἶνε ἀρχαιοτάτον Δω.
 ριον, ἄδεται ἐφ' ὁμίον ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, προεξαρχόντων τῶν
 μουσικῶν δεξάντων κεμενλῆσαν μαρουμέναν, ὅταν ὁ γαμβρὸς ἐξέρ-
 χηται τῇ πατρικῇ τοῦ οἴκου καὶ μεταβαίῃ πρὸς παρναβὴν τῇ
 κόμφη. (Κρώμνη).

Ἦχος α'. Πα, Ρυθμὸς ἡβημος, χρ. ὁμίον ἀρχός.

Μαν γαμχια δο ο ο ος μου την ε ευ χη η ης θα α
 α α γω ω ω ω ετε ε φα α α του ου ου ου ου ου

Βαστάτε' με τὰ' σπικωθῶ γιὰ' βάλτε με τὰ' μάτω .

Στροφή 6τ'.

Γιὰ' δότε με τὴν χάρτα μου τὴν ἀργυρὴν πουρωάσαν

Νὰ' πουρωασάρω τὸν παρὸν - γιὰρ' εἰ' ἀμάν ἀμάν .

Νὰ' πουρωασάρω τὸν παρὸν εἰ' σοιό' γιμένα παμε .

Στροφή 7'.

Βρέωω εὐεῖρο τὸ' βουρό' τὸ' παραχτοριχμένο ,

'Ὀυεῖ τὰ' ὡά' τὰ' φθάσωμε - γιὰρ' εἰ' ἀμάν ἀμάν

'Ὀυεῖ τὰ' ὡά' τὰ' φθάσωμε τὰ' πιάσωμε γιμένα .

12.

Ἀσυναμάρτυρον . (Κρώμνη)

ἦλοι χαμηλὸν ἄμα ἀδόμενον ὑπὸ' οὐρανῶν γυναικῶν ἐν ευνοδείᾳ .

τῶν μουσικῶν ὀργάνων, κεμεντζέδων, ὅταν μετὰ τὴν εἰρήνην ἀσυνα-

γνώσῃται ἡ κύμνη ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ χαμβροῦ .

Ἦχος α'. Πα, Ρυθμός 6-σημος (χορίαμβος), χρόνος χορμός .

Σ η με ρο ο ον γαμ ωει ει ου ρα α ρος χα ρα ξε ε

εν κη α α τὰ το ο η η η με ε ρο ον γαμ ωει ει

ου ρα α ρος η η η με ρον γα αμ ωει με ρα πα γει ει

τα ξε η η με ρω η η

Β'. ἡμίσυχον

Σήμερον εὐφρανύμειναι — ἡγάξαεν ὑ' ἡ ἀναλογία

σήμερον εὐφρανύμειναι

ἀελοῦντες τὴν περικεράν — ἡγάγει νὰ' ἡμερώσῃ.

Γ'. ἡμίσυχον.

Ὡς ἡ ἁγία βασιλίσσα τοῦ Πριζοῦ — ἡγάξαεν ὑ' ἡ ἀναλογία,

Ὡς ἡ ἁγία βασιλίσσα τοῦ Πριζοῦ,

νὰ' ὡς νὰ' προσευχήσῃ — ἡγάγει νὰ' ἡμερώσῃ.

Δ'. ἡμίσυχον.

Ὡς ἡ ἁγία βασιλίσσα τοῦ Πριζοῦ — ἡγάξαεν ὑ' ἡ ἀναλογία,

Ὡς ἡ ἁγία βασιλίσσα τοῦ Πριζοῦ

νὰ' ὡς νὰ' προσευχήσῃ — ἡγάγει νὰ' ἡμερώσῃ.

13.

Ὁμῆμα = Ὁρθῆμα. (Κράμνη)

ἡτοιμασμένος χορός τῆς κρίσεως, ὡς ἡ ὁμοῦς γαμβρῶντες μέγας ὁ
γαμβρῶς καὶ ὡς οἱ προσευχημένοι ἀπολογούμενοι ὑμῶν ἐν
λαλῶν καὶ ἄλλοις συνάμα, τὴν μετὰ τὴν ὡς οἱ προσευχημένοι.

Ἦχος Αβ'. Πα, Ρυθμ. Ἀσπιδίου (συνδυασμός ἀσπιδίου), χρόνος μέγας.

Α α αρχην εμβη να βο ο ο χο ρο ον α α αρχηνεμβη
να βο ο ο χο ρον νε ε ε οια βα ε ρα α ε ρα

με ε ε δια βα ε ρα ε ρα

Στίχος β'.

Κ' εἴωθα χερὶ δροερόν, ἄωρο, ἄωρο εἰς λό γα
μαυρό εἰς λό βαμβάκι

Στίχος γ'.

βούλα λα' εἴωθα λα' ψυγά, οἴρα ρά μη' γαίῃ
καί' ο' οἰκουμένη τοῦ εἴωθου χρόνους πολλοὺς ρά γήῃ.

Στίχος δ'.

Νά γήῃ χρόνους ἑκατόν, ἡμέρας χιλιάδας
Νά γῆ ἡ γύμνη καί' ο' γαμβρός, κουμπαρός καί' κουμπάρισσα.
14.

Θμάγια = Ἰδια. (Κράμνη)

Χοροί, εἰς οὗ γαμβράνους μένος ἄνδρες τε καί' γυναῖκες ἀπολεγούντες
νύμφον καί' ἔχοντες ἐν μέσῳ αὐτῶν καί' λα' μουδια ὄργανα κερμεν.
15.

Ἦχος πβ'. Πα, Ρυθμός θετικὸς, χρόνος μέτριος χορῶς.

Η υοε ε ωη γε εν εον ωαρ χαι εἰ σου γιμ σου ου γιμ

ρα α γι νε ται ρω ω μα α να υο ο με νο ο

χρο ο νεμ και για τα τεν θα α γι του και εἰ

ᾠάω καὶ ἐλεφανοῦμαι - ἔρα ἔρα γέγω σε.

15.

Ἀνακρίνα. (Ἑρακλείδης).

Ἦχος α'. Πα, Ρυθμός Ζεφυρός (β'. εὐίριλος), χρ. ὀρίγον χοργός.

Κ α τ ω σ τ α θ θ υ α θ ρ η υ α τ ω σ τ α Μ, γ η η ρ α
 σ τ η ν Μ, γ η ρ ο ο ν ε γ ε ε ρ η υ ε ὤ με γ α γ ο φ ο
 ρ ι ι υ ο

2. Καὶ τοῦ ταύτην ἡ νόρη
 ποῦχε λόρ ταυθυόν
 ἰωζαχιαφέ ἰμήν υγιάν
 μέ' λόρ Ζαυανθιαρόν

3. Ὁ ἄνδρας ἡς ἰμήν νόρταν
 μέ' λό' εωαθί' γυμνό
 - «θα' εὐ' εὐολώσω, θυύγχα,
 θυύγχα Καλεριώ.»

4. - «Μή' με εὐολώρης, ἄνδρα,
 ἔχα λρία παιδιά
 λα' δυό' εὐ' λα' ἀγμάδας
 καὶ λ' ἄγγο ἰμήν νοιζιά»

5. - «θα' εὐ' εὐολώσω, θυύγχα,
 θυύγχα Καλεριώ
 θεός' ράχη ἡν' ἔννοια
 θεός' ρά' υυβερνά.»

6. - «Εὐολώσε μ', ἄνδρα, εὐολώσε
 οἷε' λό' αἵμα' μου,
 ρά' ἰμήν λα' γράμματά' μου,
 καὶ λ' ὅτε οἰδέωσε.»

7. Δίνοι υαλοιά' ἰμήν νόρταν
 ἡν' οἰάν' ἀω' λα' μαγγιά
 καὶ μάχαιραν ἡν' δίνοι
 ἰ λα' φρογερά' θυζιά.

8. — « ὦ μάννα, μαρέ μάννα,
 ὅσοῦ μ' ἐγέννησες
 μέ βάσανα μέ ὄνους
 μ' ἐκκοινοῦσες.

9. Ὁ γὰρ σου μ' ἐβύλαξες
 ἄν λὸ χωρὸ νερό
 καί ὕδα μέ ἐκκοινοῦσες
 γὰ λὸ Σαυνθιανό. »

10. Καί ὅταν ἦν ἐπερνοῦσαν
 ἀπὸ λὸν μαχαρά
 μικροί, μεγάλοι ἡμαῖσαν
 λα' μαῦρά ἡς μαρζα'.

11. Καί ὅταν ἦν ἐπερνοῦσαν
 ἀπὸ λὸν μαχαρά
 μικροί, μεγάλοι ἡμαῖσαν
 « εἰ βάχ! Καλερίνα »

12. Ὁ λὸν Ἅγιος Κυριανό
 ὡγα ὁρομύνθηα,
 εἶδα λα' γράμματά ἡς
 καί λὸτε ὠρίσθηα.

13. Ὁ λὸν Ἅγιος Κυριανό
 ἐκὰς λὸν μνημα' ἡς,
 ἐξ ἦντα δύο κοσμήτες
 ῥάχουν λὸν κρημα' ἡς.

16.

Ἰσθμὸς χορευτικόν (Πλάτανα)

ἀδόμενον ἀπὸς ζευγὰρ χορόν, ὅτε μετὰ ἡν ἐλέψιν οἱ νεόνυμφοι
 μέ λὸν γαμβρόγον μελαβαίνουσιν εἰς ἡν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ.

Ἦχος δ'. Βου, Ρυθμός ἁπλοῦς, χρ. ὁξίγον λαχὺς.

Κ [ᾠδὴ] ρη η ντο ε ἴες κερ γευ ες ντο ε ε ε
 [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ]
 ἴες κερ γο ο ο ρες ε ε χα α τον κερ τον
 [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ] [ᾠδὴ]
 κα γον κα χω ω ρι οί αν κερ χα

- « Κόρη, νλό εἶχες κ' ἔρχεσαι, νλό εἶχες κ' ἔργοπόρες ; »
 — « Εἶχα τὴν μάννα μ' τὴν γυμνὴν καὶ χωριδίαν κ' εἶχα »
 — « Κόρη, νλό εἶχες κ' ἔρχεσαι, νλό εἶχες κ' ἔργοπόρες ; »
 — « Εἶχα τ' ἀδύφια μ' τὰ παγά, εἶχα τὰ κ' ἔργοπόρα »
 — « Κόρη, τίμα λόν μεθερό ε' αἰ εὐόν κούρη ε' μαγγίον.
 κούρη, τίμα τὴν μεθερά ε' αἰ εὐὴν μάννα ε' μαγγίον.
 κούρη, τίμα τ' ἀντράδύφια ε' ἀντράδύφια ε' μαγγίον.
 κούρη, τίμα λόν ἄντρα σου ὅσον ὅσον λόν κούμον. »

17.

Ἄσμα πρὸς λόν Βάιχον. (Βραβελοῖς.)

Ἄχος α'. Πα, Ρυθμός 56ημος (Παίανταίλος), χρόνος χορρός.

Καὶ συ φε λε μου ει κε φω τα κλα μου βατρα χε

μα οι ι τον τας γε ρα α α κε γα δεις το βρα μα μα

2. Χ' ἐγὼ οἶνον τας κραι με' τὴν κούφα τὴν χρυσή
 μέε' τ' λα δάση τ' ἀνθραά τραχυνδῶ λό τραραά
3. "Ε' αἰ οἶνουμε μαζί' ὁ καθένας ὅσο ζῇ
 καὶ λόν κούμον λόν μαγόν αἰ γηοῦμε εἰάν τραγόν.
4. Βύφαις τὰχουν τὰ φορρά καὶ μετὰ τὰν παγά
 καὶ τὰ οἷον θαυμαστὰ τ' ὅσο οἶολό μας ἐμφοστὰ.
5. "Αχ! ἐχθεὶ παντολευνέ, τυχλουράυλα ωλευνέ
 τί ληνάεις τὰ φερά καὶ φανάεις τρομερά.

6. Οὐλέ 'εἰ' ὄνειρο, συνηρέ' ναι' αὐθάδη ωοηρέ',
 δέν μ' ἀφίνεις ρά' χαρῶ ' τὴν καρδιά μ' ρά' χαλαρῶ.
 7. Ἐ'ε'αυῶ δέν με ωοηῖς ἢ, ωοηῖς, μέ' φθοῖς
 ναι' ἀδία'ωω ἀφινῶναι ναι' χαρῶ ρά' μ' ἐξινῶν;
 8. Καί' ἂν σε διαῶ, δυνάχῃ, εἰς λα' χέρια λό' λαχί
 θα' σου μάθω ρά' ἀνδῶν μέ' λό' ἀχό' σου λαχουδαί.

18.

Ο Μάρανταν. (Πρώτα)

Ἦχος δ' (Καὶ ἡ γὰρ) Δι, Ρυθμός 5ημος, χρ. μέλις χοργός.

Τον Μάραντον χαρτίν ε'ερθεν θα'ωάχη' ὅτν εὐαλείαν
 τῇ ρύχλῳ ὡάχ' ὅτν μάδωσαν, τὴν ρύχλῳ μαδωρεῖς.
 νόφ' ἂς ἰ' ἀβῆμιρ ὡάχ', ἂς λό' μάχαμαν καρφία.
 λό' μαῦρον ἐναγί'ωτεν καλάνηρον ὅ' φέγγον.
 κ' ἢ νάχη αὐ' παρέδλεμεν μέ' λό' μαρτῆζ' καρφία,
 ναι' λα' δ'άμενα εἰς καλέ'βανταν ἄμιον μαρχαριλάρια.

— « Που ὡάς, σου ὡάς, ρέ' Μάραντε, κ' ἐμὲν ἔταν ἀφίνεις; »

— « Αφίτω σε λό' νύση μου, λό' Ἄε Κωβλαντινον »

— « Χάρος ρά' ῥῶν λό' νύση σου, λό' Ἄε Κωβλαντινον.

Που ὡάς, σου ὡάς, ρέ' Μάραντε, κ' ἐμὲν ἔταν ἀφίνεις; »

— « Ἀφίτω σε τὴν μάνα μου, τὴν Ἄε θεολόμον. »

— « Πάρος γὰρ ἔργη τὴν μάνα σου, τὴν Ἄε θεολόμον. »

Ποῦ παῖς, ποῦ παῖς, γέ' Μάρκε, καὶ ἐμὲν τίαν ἀφίρεις; »

— « Ἀφίτω σε τ' ἀδέρφια μου, τοὺ' δώδεκ' Ἀπολόγους »

— « Πάρος γὰρ παῖρ' τ' ἀδέρφια σου, τοὺ' δώδεκ' Ἀπολόγους. »

Ποῦ παῖς, ποῦ παῖς, γέ' Μάρκε, καὶ ἐμὲν τίαν ἀφίρεις; »

— « Ἀφίτω σε τὸν κρίαρον, τὸν χρυσοκωδωνιάτην »

ἀφίτω σε πέντε πορόβαλα καὶ δεκαπέντε ἀρόφα

λα' πέντε ποῖτον ἐναλόν, λα' δεκαπέντε χίλια.

ἀφίτω σε χρυσὸν πλαυρόν καὶ ἀργυρὸν δαχτυλίδιν,

τὸ δαχτυλίδιν σου καὶ τὰ καὶ τὸν πλαυρὸν πορόμυρα.

ἵκομαν καὶ ἐξέμισάμεν, ἵκομαν καὶ ἐξέμισάμεν,

ἵκομαν ἐπὶ πόζ' καὶ ἐπώμεν καὶ ὁ ἀργαζέ' καὶ ἐνάμεν,

τὴν πόρ' καθίζε' ὁ βαμνὴν καὶ ἄλλ' διακομυρεῦνε.

δίν' ἀπνε φερνὴν φαρμὴν καὶ πέντε κορυμμάτια

δίν' ἄλλ' πέντε πορόβαλα καὶ δεκαπέντε ἀρόφα.

— « Ἄμε, εὐύγγ' ἵκομη, χάθει καὶ ὦρι' ὁπὶς γυρίτης. »

καὶ ὄντας θυμὸννε λα' ἔαχια, ἔβγαλον γὰρ βοδινίτης,

καὶ ὄντας λαβὴν ὁ πολυμὸν, καλὴν βαβὸν καὶ πώλον. »

ἵλα' ἵψησέας βοδινίτην, ἵλα' χαμυγὰ ἐμὲννε.

ἐφ' αὖ χρόνια ἐπείρασαν, καὶ ὁ Μάρκελός αὖς καὶ ἔρθεν.

λα' πέντε ποῖτον ἐναλόν, λα' δεκαπέντε χίλια.

καὶ αὖ ἐφ' αὖ χρόνια καὶ ἄλλ' ἀφάν' ὅτε μύθος ὑδερναίους

- παρρηναρον ἐπένεον ἀσχυρὲς ἰς τὰ ῥαχία .
- Ἰκάβεν καὶ ἀνὲν ἐπένεον « τὰ ἕνός ρύφε εἶσαι ;
τὰ ἕνός ἐν' τὰ ὀρόβαλα , τὰ ἕνός ἐν' τ' ἀρρία ;
τὰ ἕνός ἐν' ὃ κρίαρον ὃ χρυσοῦσωνιᾶτες ; »
- « Ὀσίο', Ὀσίο' , νέ γιγερὲ' , Ὀσίο' ἀσώθεν ἐρθεσ ,
σοίγω γὰρ τὰ συγγίλῃα μου καὶ ἐδὲν παραγαῶνε .
τοῦ Μάραντ' ἐν' τὰ ὀρόβαλα , τοῦ Μάραντ' ἐν' τ' ἀρρία
τοῦ Μάραντ' ἐν' ὃ κρίαρον ὃ χρυσοῦσωνιᾶτες .
- Ἐφλά χρόνια ἐνέμν' ἄλλον καὶ ἄλλα ἐφ' ἀναμένω ,
ἀν' ἐλταί , ἐλταί ὁ Μάραντον , καὶ ἀν' καὶ ἐν' μαροχερεύω . »
- « Ὁ Μάραντον ἐσέθανεν καὶ ἐγὼ ἐδὲν θα' παίρω .
Ἄς ὀρσῶ σε , μάννα μου , καὶ νλ' ἐσοῖτες ἢ ρύφεν . »
- « Ἄμε , σιέ μ' καὶ καὶ σιέ μ' καὶ ἐμὲν πάλ' μη' ὀρώτα ,
καὶ οὔταν ἐφρίλεφες , ἐσέθανεν ἡ ρύφε .
- « Μάννα , θέ ν' ἀφῶ τὸ φουρνὶν καὶ ἐφλεμάγω παξιμαῖν . »
- Σημειώσεις . Ἀντὶ τῶν 4 λεγόμενων εἶχαν ἀσχυρῶς ἐν ἀγροῦ καὶ
οἱ ἐξῆς ἐξ ἀγροῦ ἀέματος ἐνημμένοι :
- « Ὁ Μάραντον ἐσέθανεν ; βέ μορασθὴρ' θ' ἐμπαίνω »
- « Καρόμερος γὰρ γίνουμαι καὶ ἀσ' εἰμὶ ἐδὲν θα' παίρω . »
- « Ἐγὼ περδῖνα γίνουμαι καὶ βέ μαφού' ἐμπαίνω . »
- « Καὶ ἀχιέρανας γὰρ γίνουμαι καὶ ἀσ' εἰμὶ ἐδὲν ἀρσάω . »

"Ὁ ὄνειρον" (Λούρινα)

- ἦχος α'. Πα. Ρυθμός ἑνεάσημος, χρόνος μέτριος χορδός
- Μα να μου για α α ε ξη η γη γε ε ε μα α να
 μου για α α ε ξη η γη γε ε ε μα να μου για
 α α ε ε ξη η γη γε ε ε το ο ο ρι ρο ο
 σου ει δα γω ω το ο ο ρι ρο ο σου ει δα γω
- « Μὲς εἰν' Ἀγιά Παρασενή πόρῃ κοιμάται μοναχὴ
 κοιμάται καὶ ὀνειδιάζει βῆσι τ' ἀρραβυνιάζει
 Λέ' περιβόζι ἔμβαϊτε ὑψηλὸν οὐρανὸν ἀνέβαιτε
 καὶ ἔρχαν δύο ποτάμοι . . . . . »
- Μάνα μ', ὠόγ' ὀνειρσιάζθηνα εἶδα τ' ἀρραβυνιάζθηνα
 Λέ' περιβόζι ἔμβαϊτε ὑψηλὸν οὐρανὸν ἀνέβαιτε
 καὶ δύο ποτάμια μέ' νερό' λό' ὄνειροι σου εἶδα γὺ
 Μάνα μ', ἐξήγησε' μού' το, μάνα μ', διήγησε' μού' το
- Ὁ οὐρανὸς εἶν' ὁ θάνατος, λό' περιβόζι ὁ λόγος σου
 εἶδα δύο ποτάμια μέ' νερό' λα' δάμνα σου θα' χύσω γὺ
- Μάνα μ', μαυά' λό' ἐξήγησες, μάνα μ', μαυά' λό' διήγηθης
 Ὁ οὐρανὸς εἶν' ὁ ἄνδρας μου λό' περιβόζι ὁ γάμος μου
 εἶδα δύο ποτάμια μέ' νερό' κρασί' γιὰ' λόν' εὐμοσεδερό.

«Η Ύμνη»

Ήχος Αβ' Πα, Ρυθμός δεσπόμενος, χρόνος μέτριος

Στο ωα ρα θυ ρι μα θε βαι έ γε ε νι ημ α α

μαν (dis) και μη η η και μη γον μα θα α ρι ζεις

και αι μη η η και μη γον μα θα α ρι ζεις

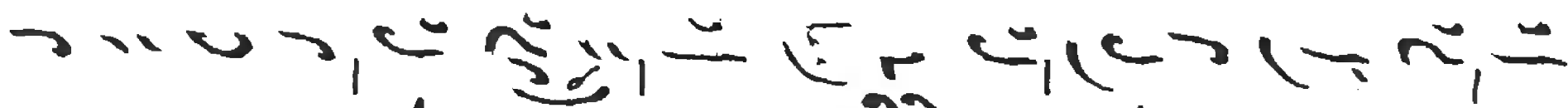
Δα' μόψης λό χεράις σου, κ' έμένα λρανήεις.

Ήχος Γ! Γα, Ρυθμός ενεαβόμενος, χρόνος χορευτός.

(Χορός ης νύμφης) (Λούρμυνα)

Αε χην ντε ε ση η βα α στο χο ο ρον ε θια βα α

χε ε ρι , δρο βε ε ρο για δρο ο βε ε ρο

για λου υ θε ε ρο για νε ε ο ον θα αη η η

μα α ριν

Ἄσμα ᾄδόμενον ἐν Κερασούνῃ, ὅταν βάλλουν τοὺς νεόνυ-
φους εἰς τὸν χορόν

Ἦχος α'. Πα Ρυθμός β-εῖημος, χρόνος μέτριος

Κο ταν ε πι βθεν κι λι βω ω τος και θε με
για ω βθεν μα α ετρος για και μα α α α
αρ γυ υ υ υ ρω και μα αρ γυ ρω ω νει θα
α α α γα α α α αβ βα και μα ρ γυ ρω νει
θα γα γα αβ βα τει γυ ρω με ε τος α
αμ μο

12

Ἄτερον Κερασουντικὸν ᾄδόμενον, ὅταν ὁ γαμβρός ἐξέρχη-
ται τῆς πατρικῆς οἰκίας μετ' τὸν γαμβρόν, πρὸς παρα-
γάβην τῆς νύμφης· τὸ αὐτὸ δὲ γάγνηται και' καθ' ὁδὸν με-
χρι τοῦ ναοῦ.

Ἦχος α'. Πα Ρυθμός ἡεῖημος, χρόνος μέτριος

Α θε εν της και α α νει και α γε ε βμα α
και νει χα ραν με ε ε γα λην ο γο ο ο γο
το ον μο τον μο βμο ον και α λα α λε ε βεν

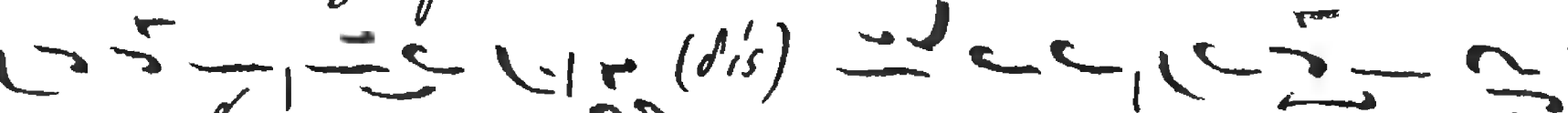

" Λορός Όμαλ = "Γίος "

Ήχος Πβ! Πα . Ρυθμ. 7 = 6 ημοι , χρόνος γοργός .

 βραν τα α φου γο ον ε φυ υ υ τευ θα ε

 θα α α νω βτην α οβε ε βτην κιον τε ες

 σε ρα αι α γα α φη μοι τα ρες αρ, ετο ος α

 νε ε βτη

" Θ Κάετρος "

Ήχος γ! Γα . Ρυθμός 8 = 6 ημοι , χρόνος ρίαν γοργός .

 βον μα ετρο γο γυ ει , ζει και μοι οι ρο και μοι ρο

 λο ο ο γα για φες η νο ο ορ α α

 μου ου η και μαρ δο και μαρ δο ωο ο ο τα

"Ο Πορφύριον" (Σούρνεο)

ἦχος πρῶτος πρῶτος ἑξαήμερος ἡμέρας μετέως

Να αὖ βαι αὖ αν τι η μαν να

ωου γεν να (δὲς) τα α τραν τα

χρο ο νους με αν

Ναὶ σὰν ἡ μάννα, σοῦ γεννῶι λα' ἱρᾶνλα χρονια μίαν

Καί μάννα υἱόν ἱρατῆγγρον καί νύφε γαροφόρα.

Κάνεις υἱόν κα' ἐγέννησεν μάννα υἱόν κα' ἐωσῆεν

Καρόγρῳα υἱόν ἐγέννησεν κα' ἀδωάνου οὐδ' Πορφύρι

Κι' αἰλόναι ὡς ναί γέν' αἰλόν κα' αἰλόν ὡς ναί μαροῦνε

Αἰλόν Πορφύρι ὡς ἐλε αἰλόν κα' Πορφύρι μαρέδεν.

Ἔνα ἡμερνώς ἐγένλονε κα' ἔφαγ' ἕνα φουνλάρι

Δυό ἡμερνών ἐγένλονε κα' ἔφαγε δυό φουνλάρια

Τρεῖς ἡμερνών ἐγένλονε κα' ἔφαγ' ἰρῳά φουνλάρια

Τέσσαραι ἡμερνών ἐγένλονε κα' ἔφαγ' ἰέσσαρα φουνλάρια

Πέντε ἡμερνών ἐγένλονε κα' ἔφαγ' ὄρνιθα ὡαξιμάτι

Ἑξά ἡμερνών ἐγένλονε κα' ἔφαγ' ἀρνί κα' ὠρόβα

Ἑννέα ἡμερνών ἐγένλονε κα' φορεῖ λα' σωαθία

Τρᾶνλα ἡμερνών ἐγένλονε ἐξέβε κα' ἰμαυχέθε

Ἄλός κόριν ἐγάωσεν κα' αἰλός τοῦ βασιζέα

Αἰσούει αἰλόν κα' ὁ βασιζεαί κα' ὁ ὠροχρονιζέας

Ποῖτος ἐν' ὁ πόρφυραι κα' ἐμέν ὡς ναί φοβάται

ἔχω δ' αὖτ' αὖτ' ὅτ' ὡς ἔμοιγε ἔγωγε ἔχω δ' αὖτ' αὖτ'
 Νά γ' ἔωμεν μάδρους ἀνοιχτά παρθυρίλῃσι κηρίδῃσι
 Νά γ' ἔωμεν τοῖν Πόρφυραι καὶ δόρυ καὶ τοῖν δ' ὄνο
 Νά δ' ἔωμεν τοῖς μάδρσι τοῖς μ' ἐννεά γοργῶ μελάξῃ
 Νά δ' ἔωμεν τ' ὡμίλῃσι τοῖς καὶ ἐμῇ μετ' ἡ' ἀγνοήδῃσι
 Νά δ' ἔωμεν ξαναβένωμεν καὶ διαγοσιδερίδῃσι
 εἶδανε μάδρας ἀνοιχτά παρθυρίλῃσι κηρίδῃσι
 Ἡὐρα καὶ τοῖν Πόρφυραι καὶ δόρυ καὶ τοῖν δ' ὄνο
 ἔδωκε καὶ ξανάδωκε καὶ ἐδωγοσιδερίδῃσι
 ἔγνευσε καὶ ὁ Πόρφυραι καὶ δόρυ καὶ τοῖν δ' ὄνο
 Παρμακῶν τε, βεραιμέρ, θεοῦ παρμακῶν
 τ' ὅρα καὶ μάδρους φέρτε με δέμετρο μουνημέτρο
 καὶ δὴν κωνοταλινούωσιν γυμέτρο χαρμέτρο
 τ' ὅρα καὶ μάδρους ἡμῶν ἀλ γυμέτρο, χαρμέτρο
 καὶ δὴν κωνοταλινούωσιν δέμετρο μουνημέτρο
 Βασιλοσοῦρα γάρ εἰσε αὖτ' ἔφησεν ὡς ἀπὸ
 Κλάμ ἡ εἰσάδε, καὶ Πόρφυραι, βαρέα καὶ καυκάδα
 ὅ βασιλεῖς γέρεμια ἔχ' ἐλῆγῃ καὶ κνηγῇ τε.
 οὐδέ τοῖν Βάρδα φοβούμεναι καὶ οὐδέ τοῖν Νικηφόρο
 καὶ οὐδέ τοῖν βαρδομέχαιραι ὡς ἀπὸ ἐμῶν ὅσῃσι
 ταῖς δ' αὖτ' αὖτ' ὅτ' ὡς ἔμοιγε ἔγωγε ἔχω δ' αὖτ' αὖτ'
 ἔδωκε καὶ ὡμίλῃσι τοῖς καὶ ἐρροῦσαν τ' ἀγνοήδῃσι
 ἔδωκε καὶ ὡμίλῃσι τοῖς καὶ ἐρροῦσαν καὶ γωρίαι
 καὶ αὖτ' ἡ' ἀγνοήδουόμενα ἐν δόρυ καὶ ἐμῇ
 χίλῃσι αὖτ' ἐμῶν ἐμῶν καὶ μύρισι αὖτ' ὅσῃσι

ἔφλα' κοφίνας ἐρόμωσ' αἰφείρας καὶ μολίαι
 ἤγραι ἔφλα' ἐρόμωσ' ἄωσ' χέρια καὶ ποδαρῖα.
 Ἄλλαι φέρει τὸν βασιλέα μεγάλο ἀρμαγὰν
 λόγια καὶ χαιρέτισματα πᾶσι τὸν βασιλέα
 Ἄν' ἔχη εἰς αὐτὸν ὡς ἀρμελὸν ὁλὸν πόλεμον ὡς ἔρπει
 ἔγω' ἔφορεσα τὸ σῶσθαι ὁλὸν πόλεμον ἐξέβα
 ἔωηρα τὸ κορίτσι σου καὶ πάλιν εἰς τὴν πόλιν.

Ἄσμα φηρόμενον εἰς τὸν χορὸν τοῦ Γαμβροῦ καὶ τῆς Νύμφης
 (τὸ μέλος εἶδε ἐμφοροῦσθαι ἢ τὸ "ἀρχὴν τὴν εἰσὶν")

Ἀσπὴν αἰσπῆμιν ὁ γαμβρός καὶ μάγισσαν ἢ γύφει
 αἰσπῆμιν καὶ ὁ ποδαρῖος μ' ὄρους τοὺς φηγευάρας.
 Μάγισσα μ' καὶ ἢ γύφει δὲ ἔρχεται τοῦ Κωστήν' ἢ καὶ
 ἄωσ' τὸ εἶμας εἰσπῆμιν καὶ ἄωσ' λα' χρυσὰ χρυσόφαια,
 καὶ ἄωσ' λα' σφραγισμένους ἀνδρόφους καὶ οἱ φηγευάροι.
 τὸν νεόγαμνον μαθίξετε ὅτι ἔφλα' γαμωαῖαι μέσας
 τὴν γύφει τὴν ξενόφυον ὅτι ἔφλα' σπολινναῖαι,
 τὸν νεόγαμνον φηγευάρας ὁφάριαι ποδαρῖα
 τὴν γύφει τὴν ξενόφυον ὁφάριαι λαβαίειαι.
 Μέλα' κοφίνας αἰφείρε, μέλα' κοφίνας ποδαρῖα,
 αἰφείρ' οὐρανὸν αἰφείρε, τὴν μέσ' αἰφειρεῖται,
 παρὶς λα' κοφίνας τῆς καὶ μὴ ἔγω' καὶ τὴν
 θύρετρα λα' ἀνδρόφους τῆς καὶ μὴ ἔγω' καὶ τὴν.
 Κεῖν ποδαρῖα, νέ μολίαι σου, κεῖν ποδαρῖα, νέ πῶς σου
 ποδαρῖα νέ μὴ τὴν καὶ γὰρ καὶ τὴν καὶ τὴν;

Νύξε μὲν ἐμὲν λόγος αἰὲς ὡς αἰὲν Κωχολαντίνον
 τριῖν ἡμερῶν νύξε εἶμαι ὡς θαλάσῳ καὶ γῆνῳ;
 Κύρ Κωχολαντὴν νέ μάλισα μου κύρ Κωχολαντὴν νέ φῶς μου
 σουθέ' νερό' με' λὴν λιμὴ καὶ γῆ καὶ ἀσπί' τὰ ὦντα;
 τό χαρμολάμνιν ἐρωεῖξε καὶ ὁλο' ὠγιάθ' ἐρροῦξε
 ἐφ' ὅλ' ὠγιάθ' ἐκρηῖσε, σουθέ' νερό' οὐκ εἶδε
 ἐντῶνε εἰς λὴν γῆν γάχλα κα' ἐξέφυεν νερόν κρύον
 ὡς ν' ἐσωσε κα' ἐφοβήλασε κα' ἀσπί' ἐπαρεδῶνε.
 τὰ ἐφ' ὅλ' σουνδούμι ἀσάμενλα αἰὲς ὡς ἀσπί' ἐρθαν
 κα' μούγα χρυσολάμνος αἰὲς ἐν' τοῦ Κωχολαντίνου
 κα' μούγας ἀσπιδόριστες αἰὲς ἐν' τοῦ ὠθεροῦ μου
 τοῖς τοῖς σουνδουέφαρι αἰὲς ἐν' τοῦ ὠθεροῦ μου
 αἰὲς τρώγει ἀλά καὶ καίεται ὅταν ἔσφαξε κα' ἐμῆνα.

"Τα' μάρμαρα τῆς Πόλης" (ζούμενοι)
 ἦχος α. παρ. Ρυθ. 4-σημος χρόνος μέλειος

Οἱ Τούρκοι τὴν εὐρύστην ἀντιπύρην

ὡς οὐκ ἔστιν ῥωμαϊστὶς ἀντιπύρην

μαρμαραῖα τῆς πόλεως ὁλοκληρώσε

μαρμαραῖα τῆς πόλεως ὁλοκληρώσε

1) Οἱ Τούρκοι ὄντες ἐμύρσευαν

τὴν πόλιν τὴν Ῥωμανίαν

ἔωσός. Τα' μάρμαρα τῆς Πόλης

ὡ' ἐμύρσανές με μύρμη.

2) ἔωσάντων τὰ ἐγχεύματα ἔωσαν τὰ ἐμύρνα

ἔωσός. Τα' μάρμαρα τῆς Πόλης

ὡ' ἐμύρσανές με μύρμη.

3) ἔωσαν χρυσὰ σιανὰ καὶ ἀργυρὰ μαρμαραῖα

ἔωσός. Τα' μάρμαρα τῆς Πόλης

ὡ' ἐμύρσανές με μύρμη.

4) ἔωσαν καὶ τὴν μάννα μου, ἡ ἐμὴν ἐμωσός ἔλιν.

ἔωσός. Τα' μάρμαρα τῆς Πόλης μτλ.

5) ἔσ' ὁ δρόμος αἶψα κοινοπονηθὴν τὰ ἔργα ἐωσάντων

ἔωσός. Τα' μάρμαρα τῆς Πόλης μτλ.

- 6) Καὶ τὸ παιδί νλό γεννέθεν βάρην αὖ δα' νανούρσαι.
'Εωφός. Τὰ μάρμαρα καὶ πόρτις υτζ.
- 7) Ἀνοιχλα' ἐνανούρην, κρύφα ἐδραρμένενεν
'Εωφός. Τὰ μάρμαρα καὶ πόρτις υτζ.
- 8) Νιέ' μ' καὶ αὖ' ζῆς καὶ ἀνασταθῆς καὶ ἀσθῆν Ρωμανία,
'Εωφός. Τὰ μάρμαρα καὶ πόρτις υτζ.
- 9) 'Ευῆ 1' δ' αὖ' λαι τοῦ κυροῦ ε' δ' αὖ' κεραμιδένια
'Εωφός. Τὰ μάρμαρα καὶ πόρτις υτζ.
- 10) 'Εχῆς κυρὶν Ἀνδρόνικον καὶ ἀδελφὸν Ζανθίτον
'Εωφός. Τὰ μάρμαρα καὶ πόρτις υτζ.
- 11) Τσέργα μ' καὶ αὖ' εἶσαι Ρωμανί, καὶ ἡμέρα καὶ τσέργα
'Εωφός. Τὰ μάρμαρα καὶ πόρτις υτζ.
- 12) Τσέργα μ' καὶ αὖ' εἶσαι Ἀρμενί, ἔμρι ἔμρι καὶ τσέργα
'Εωφός. Τὰ μάρμαρα καὶ πόρτις υτζ.
- 13) Καὶ αὖ' λαι τσέργουςινα ναῖγ' αὖ' εἶσαι τοῦ κυροῦ
'Εωφός. Τὰ μάρμαρα καὶ πόρτις υτζ.
- 14) 'Ουῖο' αὖ' εἶσαι Ὀμῆρ Ἀγῆ καὶ αὖ' εἶσαι καὶ αὖ' εἶσαι
'Εωφός. Τὰ μάρμαρα καὶ πόρτις υτζ.

" 16' ὤραια ὁ κάβλον "

Ἀόσα καίβλους εἶδα νι' ὄχα γύριξα
 αἰνὸν 16' ὤραια τὸν καίβλον καίβλος νι' ἔλανε.
 Σεράνλα ωόρλας εἶχεν νι' ὄχα σίδερα
 ἔξηνλα παραθύρια νι' ὄχα χάρμνα.
 Καί' ἕνος μικρός Τουρμὺλος Ρωμαιογύριτος
 ρόνναν καί ροννοβοῦων βάη' ἔλα με ἔβα του
 ἀδράχην καί βωνδῆν παίρ' ὅλα χέρια του
 μαξηαρίλλαν βάηει νι' ἐμωρονζώδμελαι
 νι' ἐγένονε γυναῖκα βαρεαμένηεδα
 τὸν καίβλον γορνείει καί' ἐμωρονζώδ :
 Ἀἰγί' ἐμὲν ἦν μαῦρεν, ἦν ἀγρόξενον,
 ωοῦ θενά' ωαιδωοῖω χεῖρ' ἄγρον· ναιρόν
 Ἄν ωοῖ' ἀλ' ἔλὸ γιβάδιν 16' ἀχνη ωιθαμή,
 αἰγί' ἐμὲν ἦν μαῦρεν, ἦν ἀγρόξενον.
 Ἀνοιξον καίβλωωόρην, ωόρλα τοῦ γιοροῦ,
 ἀνοῖξε νά' ἐμωαίνω, Τουρμὺλοι δέχνε με.
 Μεβάνοιξεν η' ωόρλα, χίλ' ἐμωήνανε.
 Ἀπό 16' παραθύριν πόρ' ἐμωέ' εἰλο,
 οὐδέ' ωέρον ἐνλῶεν νι' οὐδέ' εἰαίρ' ορον,
 ωαηηναρι' ἀγρονζῶαν ψυχωμάχυνεν,
 ὠηρεν ἀλὲν νι' ἐμωῆγεν, ωάει' ὀλῆμάννα του
 Μάννα μ' ναι, μαρομάννα μ', νλόεῖρα ὀδῆμ' ἔρεν
 γι' ἐμ' καί μαρομῆ μ' θός χαρίη ὁ ἀλὲν,
 νά φλιάης ε' ἀλὲναν 16' ἀγρον' ωαιδῶ

1' έναν καὶ βόης Δοῦναν, 1' ἄλλο Κωλονλῆν -44.

καὶ 1' ἄλλο φρεωουρῶλεν ἔως εἰς ἄρχοντος.
Κυρά, μαρουρά μου, μέ ἐντρώωσες.

ἔλερον

ἔναν παιδὶν Τουρῆλον καὶ Ρωράϊνον

εἰς γὰρ εἶχε βάλλει καὶ ἐκωρυσώμεται,

εἰς καὶ φωνυοτσοῦων ἀναμιάματα

τόν καὶ εἰς γογυρίζει καὶ μυρογογῆ:

ἄνοιξον ὥρτα μ' ἀνοιξ' καὶ καὶ εἰς ὥρτον

ὁ λόος καὶ εἰς εἶδα καὶ ὅρα γύριξα

ἀπὸν 15' ὥρτα 10' καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

σεράντα ὥρτα εἶχεν καὶ ὅρα εἰς εἶδα

εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

τόν καὶ εἰς γογυρίζει καὶ μυρογογῆ

καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

ἄνοιξον καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

ὁ γὰρ καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

" τὸ καὶ εἰς καὶ εἰς "

καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς καὶ εἰς

Καταγραφὴ πίνακος τῶν τραγουδιῶν
ὅλων τοῦ βιβλίου

ΠΙΝΑΞ

Τῶν τραγουδιῶν πού περιέχονται στήν Συλλογή
"ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ"

1. 'Ο Γιάννης ὁ Μονόγιαννης (Τραπεζοῦς)
2. 'Ο Γιάννης ὁ Μονόγιαννης (Κανλικά)
3. 'Ο Γιάννης ὁ Μονόγιαννης (Πολίτα)
4. Τσὴ τρίχας τό Γεφύρι (Ματσοῦκα)
5. Τσὴ τρίχας τό Γεφύρι (Τραπεζοῦς)
6. 'Αητόντες ἐπερεπέτανεν
7. 'Αφή κορή τήν μάνα σου
8. Μάναμ γιά δός μου τήν εὐχῆς
9. Σήμερον λάμπει οὐρανός
10. 'Αρχήν ἐμπῆκα σό χορόν
11. 'Η κόρ ἐπῆγεν σόν παρχάρ
12. Πατῶ καί κή βουλίζω (Νικόπολις)
13. "Ολα τά μαντηλόπα σου (Κερασοῦς)
14. Κι' ὅταν ἐκτίσθεν κιβωτός (Κερασοῦς)
15. 'Αφέντης κάνει κάλεσμα (Κερασοῦς)
16. Τί μεγάλη δυστυχία (Κερασοῦς)
17. Αἰκατερίνα (Τραπεζοῦς)
18. Κόρη ντό εἶχες κ' ἔργεβες (Πλάτανα)
19. 'Η ξενητεία μέ χαίρεται
20. "Ηθελα ἄρματώσω βάρκα
21. 'Ο Μᾶης ὁ χρυσομάλλης
22. Τό "Ονειρο (Χάλη)
23. 'Η ἀγάπη ("Ακ - σάζ)
24. 'Η 'Αλατσατιανή (Σμύρνη)
25. Δέν μέ μέλλει τό σκοτάδι (Σμύρνη)
26. 'Η Σμυρνιά (Σμύρνη)
27. Τό φεγγαράκι ἄρώτησα (Κάλυμνος)
28. 'Ο λεβέντης (Κάλυμνος)
29. "Εχε γειά (Κάλυμνος)
30. "Ελα νά σέ κάνω μάκρια
31. "Ηθελα νά σ' ἀνταμώσω

32. 'Η Μαριώ
33. Στήν ξενητειά
34. Κρητικιά λεμονιά
35. Δέν σέ τῶπα μιά
36. Σγουρέ βασιλικέ μου
37. 'Ανδριάνα
38. 'Η Παραμάννα
39. 'Η Γαρουφαλιά
40. Τό Γιασεμί
41. 'Η Κλωσσα
42. 'Η έξοχή
43. Ψυχή ἀθλία
44. 'Η Γιαννοῦλα
45. 'Η βρεγμένη πέρικα
46. 'Η Βλαχοποῦλα
47. Κλέφτικον
48. Τό Κλεφτόπουλο
49. 'Από ξένο τόπο
50. Κρητικιά
51. Μαρία 'Ηπειρώτισσα
52. 'Από τήν "Λύρα τοῦ Γέρω-Νικόλα"
53. 'Από τόν "ἀγαπητικό τῆς βοσκοπούλας"
54. Μπάτε κορίτσια στό χορό
55. Μά τί τό θέλ' ἡ μάννα σου
56. 'Η ἀγάπη
57. 'Η Καλαματιανή
58. Εἶχα μιάν ἀγάπη
59. 'Ο τσοπάνης
60. 'Ο τσοπάνης
61. "Ελα βρέ Χαραλάμπη
62. 'Ανάθεμά σε Κρήτη
63. Φεύγει
64. Κάτω στό γυαλό
65. 'Η Μαρίκα
66. "Ἦθελα ν' ἀρθῶ νά σ' εὔρω
67. Δέν ἦσουν σύ πού μοῦλεγες
68. 'Υπεσχέθης ὦ Μιαούλη
69. ᾠσμα πρὸς τόν Βάκχον

70. Τὰ τρία εὐζωνάκια
71. "Ἄν ἀποθάνω θάψον με
72. Δέν σοῦ τῶπα σκύλλας κόρη
73. Ἡ Χιώτισσα
74. Ἡ Ἀνδρονίκη
75. Ἀηβασιλιάτικο
76. Ὑμνος Συλλόγου "Προμηθεύς"
77. Τό Διαμάντι
78. "Ἄν ἐγώ σέ λησμονήσω
79. Σὺ ποτέ μοῖ εἶπες
80. Χορὸς Καλύμνου
81. Ὑμνος τῶν Χριστουγέννων
82. Ὑμνος τῆς γυμναστικῆς τῶν παίδων
83. Αἱ Βάτραχοι
84. Φόρεσε στό κεφαλάκι σου
85. Βάκχε σήκω
86. Ὁ Γεροκλέφτης
87. Ὁ Κλέφτης
88. Ἀνακήρυξις τοῦ Συντάγματος
89. Στήν πατρίδα
90. Ὁ Μάραντον (Πλάτανα)
91. Ὁ Παῦλος Μελάς
92. Θάλασσα λεβεντοπνίχτρα
93. Μαῦρο καράβ ἀρμένιζε
94. Ὁ Ἀκρίτας (Σάντα)
95. Ὁ Ἀκρίτας (Τραπεζοῦς)
96. Ὁ Γιάννης ὁ Μονόγιαννης (Σούρμενα)
97. Ὁ Γιάννης ὁ Μονόγιαννης (Σούρμενα)
98. Τό "Ἡλ' ὁ Κάστρον (Κανλικᾶ)
99. Ὁ Κωνσταντῆς (Σούρμενα)
100. Τό "Ὀνειρο (Σούρμενα)
101. Ἀκρίτας (Κανλικᾶ)
102. Ἀκρίτας (Κανλικᾶ)
103. Πουλιά τῆς Μαύρης θάλασσας (Σούρμενα)
104. Τὰ μάρμαρα τῆς Πόλης (Σούρμενα)
105. Μητερίτσα
106. Τό Ἑλενάκι
107. Ἡ Ἑλένη

108. Ἀρχὴν ντέ σήβα στο χορόν (Σούρμενα)
109. Χορός Ὁμάλ (Ὁρδοῦ)
110. Πενταγιώτισσα
111. Ὁ Κἄστρος
112. Σκέπαγμαν
113. Οἱ Νικηταῖ
114. Χορός Λαζικός
115. Χορός Λαζικός
116. Χορός Λαζικός
117. Ὁ Στρατιώτης τοῦ Μπιζανιοῦ
118. Ὁ Σμυρναῖος τυφλός
119. Ὁ Μαλαματένιος Σταυρός
120. ᾠδὴ εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας
121. Ἡ Ρωμιοπούλα
122. Ὁ Κλέφτης
123. Ἡ Λαφίνα
124. Τά Πήραμε τὰ Γιάννενα
125. Ὁ Ναύτης τοῦ Αἰγαίου
126. Τσὴ Τρίχας τὸ Γεφύρι (Σούρμενα)
127. Ὁ Πορφύρω
128. Ὁ Ραγιᾶς
129. Κρητικὸς χορός
130. Φωτιά νά πέση
131. Βάρκα Γιαλὸ
132. Κάτω στο γιολό
133. Τά Μάρμαρα τῆς Πόλης
134. Εἶνον ψυχὴ ψυχοραγεῖ
135. Ἔχε γειᾶ καῦμένε κόσμε
136. Ἀκου τὰ κανόνια
137. Γειᾶσου Ἑσάτ
138. Ἐπήραμε καὶ τὴν Καβάλα μας
139. Ἡ Βλάχα
140. Τά Κλεφτοπούλα
141. Εὐπνα καὶ μὴν κοιμᾶσαι
142. Ὕμνος εἰς Μητροπολίτην Πελαγονείας
Ἰωκεῖμ Φορόπουλον
143. Ὁ Λεοντοκαρδος
144. Ἡ Αὐγή

- 145. Ἐγὼ εἶμ' ἡ βλάχα ἡ ξακουστή
- 146. Ὁ Μανώλης
- 147. Ἀπόψε πέ τραγούδησα
- 148. Ὕσμα εἰς Μητροπολίτην Τραπεζοῦντος

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Κρίσεις — Σκέψεις — Σχόλια

ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τά ποντιακά δημοτικά τραγούδια διετήρησαν τόν Ἑθνικό τους χαρακτήρα, ἀπό παράδοση. Κλείνουν μέσα τους τήν Ἀρχαία μουσική.

Τά ἄσματα τοῦ Πόντου εἶναι ἀξιοσημείωτα, γιά πολλούς λόγους. Γιατί εἶναι καί Ἀρχαῖα καί ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον, ἱστορικά. Ἀπό τοὺς πολύ παληούς αἰῶνας ξεχωρίζουν γιά τό πάθος των. Τοὺς ἀγῶνας τῶν Ἑλλήνων καί τῶν Ἑλληνίδων. Ὅσο γιά τήν γλῶσσα τους, μπαίνουν ἀνάμεσα στόν πρό τῆς Ἀλώσεως χρόνο.

Στά δημοτικά τραγούδια τοῦ Πόντου, θαυμάζεται ὁ φλογερός χαρακτήρας τῶν Ποντίων. Ὁ καθαρός βίος τους. Τά ἦθη καί τὰ ἔθιμά τους. Τέλος ἡ διανόηση τοῦ Ποντιακοῦ λαοῦ.

Ὁ Ποντιακός Λαός μέσα στήν μακρυά δουλεία, ποτέ δέν ἔπαυσε νά τραγουδᾷ καί νά ἐξυμνῇ κάθε ἰδέα ὑψηλή. Νά θαυμάζῃ τόν ἡρωϊσμό καί τήν αὐτοθυσίαν. Νά συμμετέχῃ στόν πόνο τοῦ Ἑθνους. Νά σπέρνῃ τήν ἀγάπη στήν ἐλευθερία. Νά βοηθῇ τήν προσπάθειαν τῆς Ἑθνικῆς ἀποκαταστάσεως. Νά δίνῃ τήν χαρά.

Τά ποντιακά τραγούδια, ἔχουν μιὰ θαυμασία ἀπλότητα καί κάτι τό ἀβίαστο. Κάθε λυρικός στίχος εἶναι γλυκύς καί γαλήνιος.

Ἐξηγεῖται τό ἀβίαστο, ἀπ'τό ὅτι βγαίνει μέσα ἀπό τόν εἰλικρινῆ πόνο καί τήν θλίψη, στοὺς χρόνους τῆς δουλείας.

Στήν ποίησιν καί στό μέλος παρατηρεῖται τό μελαγχολικό. Ἴσως γιατί, τά μέρη ἐκεῖνα, σάν ἀπόκεντρα καί ἀπομακρυσμένα, δοκίμασαν σκληρότερο τόν ζυγό.

Στήν μελωδία, συγγενεύουν μέ τήν ἐκκλησιαστική Μουσική.

"Όπως τά δημοτικά τραγούδια ὅλων τῶν χωρῶν ἔχουν τοὺς ἰδιωματισμούς των, ἔτσι καί τά Ποντιακά, εἴτε εἶναι ἱστορικά, εἴτε ἐπιτραπέζια, εἴτε χορευτικά κ.λ.π. παρουσιάζουν ρυθμική ποικιλία.

Σαῦτά κλείνονται ἀκέραιοι οἱ ἄγραφοι πόθοι, οἱ στοχασμοί, οἱ προγονικῆς παραδόσεις καί οἱ πόνοι τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Πρέπει νά σημειωθῇ πῶς στήν διατήρησή τους, σπουδαῖοτατο ρόλο ἔπαιξε καί τό γεγονός ὅτι, ὁ Ποντιακός λαός, ἀνέκαθεν, ἕως τῆς σήμερας, τά τραγούδια του, τά τραγουδοῦσε καί τά χόρευε μαζύ.

Καί ἐνῶ στήν οὐσία, δέν διαφέρουν ἀπό τά τραγούδια τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅμως ἔχουν δικό τους χρωματισμό καί πολλά προτερήματα.

Συνδέονται μέ τό παρελθόν μέ στενότερους δεσμούς.

Μποροῦμε νά ποῦμε, πῶς τά ἄσματα τοῦ Πόντου, εἶναι πολυτιμώτατο ὕλικό γιά τό Μεσσαϊωνικό ἔπος.

Νά τί γράφει καί ὁ τελευταῖος Δεσπότης τῆς Τραπεζοῦντας, ὁ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος. Ὁ Κυρός Χρῦσανθος Φιλιππίδης. Ὁ "Λατρευτὸν", ὅπως τὸν ἀποκαλοῦσαν οἱ Τραπεζοῦντιοι, γιά νά δείξουν τήν μεγάλη τους ἀγάπη σαυτόν, τήν λατρεῖα τους. Ἐγραψε στό α. τεῦχος τοῦ Ἀρχείου τοῦ Πόντου τῆς Ἀθήνας.

"Τά Ποντιακά τραγούδια καί αἱ παραδόσεις βρίθουν ἀναμνήσεις τῆς Μεσσαϊωνικῆς μας Αὐτοκρατορίας, ὁποῖας μάτην ἀναζητεῖ κανεὶς εἰς τά λοιπά τμήματα τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τά τραγούδια αὐτά πρό πάντων κατοπτρίζεται ἡ Ἑλληνική ψυχὴ. Διλάμπουν οἱ φυλετικοὶ χαρακτῆρες. Ἡ λατρεῖα τῆς φύσεως καί τοῦ κάλλους. Ἡ ἀγάπη πρὸς τήν ἐλευθερίαν. Ἡ φιλοτιμία. Ἡ εὐγένεια".

Σέ μιὰ γενικώτερη κατὰταξή τους θά μπορούσαμε νά ποῦμε πῶς αὐτά ξεχωρίζουν: α) Στὰ Ἀκρητικά. β) Στῆς Ἀγάπης. γ) Στῆς ξενητεῖας καί δ) στοῦ Σπιτιοῦ.

Χρονολογικά πάλιν: α) Στά πρό τῆς ἀλώσεως τῆς Τραπεζοῦντας, τό 1461. Ἀπό τόν 10ο αἰῶνα, δημιουργοῦνται πολεμικά γεγονότα καί ἥρωες, πού ἀπετέλεσαν θέματα τῶν Ἀκριτικῶν τραγουδιῶν, ἕως τήν πτώση της. Ὑμνοῦνται ἡ ἀνδρεία καί τά κατορθώματα τῶν πολεμιστῶν. β) Στά μετά τήν Ἀλωση καί τήν κατάργηση τοῦ Κράτους τῶν Κομνηνῶν, ὅποτεν βαθύτατα ἐκδηλώνεται ὁ πόνος γιά τήν ὑποδούλωση τοῦ Ἐθνους, καί γ) Στά νεώτερα, μέσα στά ὅποια ξεχωριστή θέση ἔχουν τά δίστιχα.

Τά Ἐθνικά Ποντιακά τραγούδια, πού ἰδιαίτερα ἀπαντῶνται στήν περιοχή τῆς Τραπεζοῦντας, εἶναι τρανή ἀπόδειξις, πῶς ὁ ἐκεῖ Ἑλληνισμός, ἄν καί ὑπέκυψε, ὅμως δέν παραδόθηκε σέ παθητική ὑποταγή. Ζοῦσε μέ τό Ἐθνικό του φρόνημα ὑψηλό. Σαυτό ὀφείλονται καί τά τόσα μεγαλουργήματα στήν περιοχή αὐτή.

Τά τραγούδια τῆς ἀγάπης, μαζύ μέ τά μοιρολόγια εἶναι ὡμορφα καί παθητικά.

Τά τραγούδια τῆς ξενητειᾶς, ταιριάζουν θαυμάσια στόν Ἑλληνικό χαρακτῆρα, γιατί οἱ Ἕλληνες εἴμαστε ἀποδημητικοί. Οἱ στῆχοι τους ξεχύνονται μελαγχολικοί.

Τά τραγούδια τοῦ σπιτιοῦ καί τῶν γιορτῶν, ἀρχίζουν ἀπό τό θεμέλιο τοῦ σπιτιοῦ, τόν Γάμο.

ΓΑΜΗΛΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τὰ γαμήλια τραγούδια εἶναι ἀπόλυτα συνδεδεμένα. Στέκονται παράλληλα, μαζύ μέ κάθε τελούμενο στόν γάμο.

Εἶναι ὡμορφα. Τό καθένα τους μέ τήν ἀνάλογη σημασία. Τραγουδιέται στήν κατάλληλη ὥρα. Στήν ὠρισμένη στιγμή.

Ῥαῖα τὰ ἔθιμα τοῦ Γάμου. Ὠμορφα καί τὰ τραγούδια του. Ἐντυπωσιακά. Γεμάτα ἔννοια. Στόν Πόντο ὁ γάμος πέρνει τό ὄνομα ἡ Χαρά. Ἀρχίζει καί τελειώνει μέ διάφορες ἐναλασσόμενες φάσεις. Ἀπό τίς ἐτοιμασίες, τίς πρό τοῦ γάμου. Ἐπειτα τίς τελετές τοῦ γάμου. Καί τελειώνει μέ τὰ τελούμενα ὕστερα ἀπ' αὐτόν. Τήν ἴδια σειρά ἀκολουθοῦν καί τὰ τραγούδια τῆς χαρᾶς. Τὰ Γαμήλια τραγούδια. Πανηγυρική εἶναι ἡ μορφή πού πέρνει ὁ γάμος. Γραφικά τὰ ἔθιμά του. Προδίνουν τήν κατάγωγή τους ἀπ' τήν Ἀρχαία Ἑλληνική καί τήν Βυζαντινή παράδοση. Εὐεργετικά ψυχολογική καί κοινωνική ἦταν ἡ ἐπίδραση πού αὐτά ἀσκοῦσαν. Τό πάντρεμα τοῦ νέου ἦταν ἀπόλυτα δικαίωμα καί ὑποχρέωση τῶν γονέων. Αὐτοί ὠρίζαν τό πότε καί ποίαν θά παντρευόνταν ὁ γυιός τους.

Ἔτσι ἄρχιζε τό ψηλάφεμαν. Ἡ ἀναζήτηση δηλαδή νύφης. Ἐπειτα ἦρχετο τό Σημάδ. Ὁ ἄρραβῶνας δηλαδή μέ τήν ἀνταλλαγή τῶν δαχτυλιδιῶν. Ἀκολουθοῦσε τό Λογόπαρμαν. Ἡ ἐπανάληψις τῆς συγκαταθέσεως τῶν γονέων τῆς νύφης, πού ἐδίδετο τήν τελευταῖα ἐβδομάδα τοῦ γάμου. Ὑποχρεωτικό ἦταν τό λουτρό τῆς νύφης στό χαμάμ (δημόσια λουτρό) μέ τίς φίλες της καί ξεχωριστά, ἐννοεῖται, τοῦ γαμβροῦ μέ τούς φίλους του καί τόν κουμπάρο.

Ἡ στέψη γινόνταν τήν Κυριακή πάντοτε. Στήν Ἐκκλησία.

Προηγούμενως γινόνταν τό χτένισμα τῆς νύφης καί τό ντύσιμό της μέ τὰ Νεγάμ'κα. Τήν νυφική στολή.

Ἀπ' τήν μεριά τοῦ γαμβροῦ. Τό ξύρισμά του ἀπ' τόν κουρέα

καί ἔπειτα τό ντύσιμό του.

Καί ἀρχίζει ἡ προετοιμασία γιά τό Νυφέπαρμαν. Τό πάρσι-
μο τῆς Νύφης. Πήγαινε ὁ γαμβρός νά πάρη τήν νύφη ἀπ'τό σπί-
τι της. Γιά τήν Ἐκκλησία. Γιά τήν θρησκευτική στέψη. Γιά τό
Στεφάνωμα. Ἐν πομπῇ πάντα, πού αὐτή ἐλέγετο Γαμοστόλος. Ἐ-
πί κεφαλῆς τά μουσικά ὄργανα.

Συγκινητική ἦταν ἡ στιγμή πού ἡ μητέρα τῆς νύφης παρέ-
δινε στόν γαμβρό τήν κόρη της, στήν ἔξοδο τοῦ σπιτιοῦ. Τρεῖς
φορές ἔλεγε τά λόγια, τά γεμάτα μητρική στοργή: "Ἐσέν ἐ-
δῶκα σόν θεόν, κι'ἀτέν ἐδῶκα ἔσέν. Νά ζῆτε καλορίζικα καί
νά συεράτε". Ἐσένα παρέδωσα εἰς τόν Θεό καί αὐτήν, δηλ. τήν
κόρη της, σ'ἔσένα. Νά ζήσετε καλά καί νά συγγεράσετε. Νά γε-
ράσετε μαζύ.

Καί μετὰ τήν τελετή τοῦ γάμου, δηλαδή τό Στεφάνωμα, στήν
Ἐκκλησία, ἐπέστρεφαν στό σπίτι τοῦ γαμβροῦ καί ἀρχίζε ὁ-
λονύκτιος διασκέδασις.

Κατά τά μεσάνυκτα ἐγίνετο τό Αποκαμάρωμαν. Ἡ ἀφαίρεσις
δηλαδή τοῦ νυφικοῦ πέπλου.

Ἀκολουθοῦσε τό Θήμιγμαν. Ἡ λέξη αὐτή παράγεται ἀπό τό
ρῆμα ἐνθυμίζω, ὑπενθυμίζω. Στόν χορό τραγουδοῦσαν τραγοῦ-
δι, πού περιεῖχε ὑποδείξεις, ὑπομνήσεις καί συστάσεις στήν
νύφη, γιά τά συζυγικά της καθήκοντα. Σ'αὐτόν ἔπερναν μέρος
γιά πρώτη φορά, οἱ νεόνυμφοι μαζύ.

Σέ κάθε ἀπ'αὐτές τίς παραπάνω ἐκδηλώσεις ὑπῆρχε καί τό
σχετικό, τό ἀνάλογο ὠραῖο τραγοῦδι. Τό παραστατικό σέ κάθε
περίπτωση. Ξεχώριζαν.

Τό "Μάναμ γιά δός μου τήν εὐχῆς θά πάω στεφανοῦμαι", τρα-
γουδιόταν ὅταν ἀναχωροῦσε ἡ πομπή, ὁ Γαμοστόλος, μέ τόν γαμ-
πρό, ἀπ'τό σπίτι του, γιά τό σπίτι τῆς νύφης.

Ἐπειτα τό "Ἀφή κόρη τήν μάνα σου καί κάνε ἄλλεν μάν-
να". Τραγουδιόταν τήν ὥρα πού ντύνουν τήν νύφη οἱ φίλες της.

Τό "Σήμερον μαῦρος οὐρανός, σήμερον μαῦρ'ἡμέρα, σήμερον
ξεχώρίζεται μάνα καί θυγατέρα". Τραγουδιόταν στόν δρόμο.
Ἀπό τό σπίτι τῆς νύφης ἕως τήν Ἐκκλησία.

Τό "Σήμερον λάμπει ὁ οὐρανός χάραξε κι' ἡ Ἀνατολή πάει νά ξεμερώση". Τραγουδιόνταν κατὰ τό Ἀποκαμάρωμαν. Δηλαδή τήν ἀφαίρεση τοῦ νυφικοῦ πέπλου.

Καί τό "Ἀρχήν ἐμπῆκα σόν χορόν κ' ἔπιασα χέρι δροσερό". Τραγουδιόνταν κατὰ τόν πρῶτο τους χορό, μαζύ οἱ νεόνυμφοι. Στό θήμιγμαν.

Ἀνάμεσα στά Γαμήλια τραγούδια μπαίνει καί τό τραγοῦδι "τῆς Τρίχας τό γεφύρι". Ὅχι γιατί εἶναι καθαρά γαμήλιο τραγοῦδι. Ἀλλά γιατί αὐτό πολλές φορές ἐπαναλαμβάνετο σ' ὅλες τίς παραπάνω ἐκδηλώσεις τοῦ γάμου.

Τό τραγοῦδι αὐτό εἶναι ἀπό τά ωραιότερα. Θρύλλος Πανελλήνιος. Μέ συμβολικό νόημα. Δείχνει πώς κάθε μέγας ἀγῶνας, κάθε μέγαλο ἔργο θέλει μαρτύριο καί θυσία.

Ἡ ποντιακή παράδοση τοποθετεῖ τῆς "τρίχας τό γεφύρι" κάπου ἐκεῖ στόν Πυξίτη ποταμό ἢ Δαφνοπόταμο, τῆς Τραπεζοῦντας. Τουρκιστί Ντεγίρμέν — δερέ = Μυλοπόταμος.

Τό γεφύρι αὐτό, δέν ἐστερεώνετο γιατί ἦταν στοιχειωμένο. Τό στοιχειό διψοῦσε ἀνθρώπινο αἷμα. Ὁ πρωτομάστορας ἀναγκάσθηκε νά προσφέρει τήν γυναῖκα του γιά θυσία. Αὐτή πρόθυμα δέχθηκε, κλαίοντας μόνο γιατί ἄφηνε στήν κούνια τό παιδί της κοιμισμένο.

Ὑπάρχουν, βέβαια ἐνδιάμεσα καί μετὰ τόν γάμο, ἄλλα διάφορα ἔθιμα στίς περιοχές τοῦ Πόντου. Μέ τά ἀνάλογα τραγούδια.

Οἱ Πόντιοι ἔδιναν μεγάλη σημασία στόν γάμο, στήν Χαρά, πού ἐγίνετο μέ μεγαλοπρέπεια καί θρησκευτικότητα.

ΑΚΡΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ἀνάμεσα στά Ποντιακά ἄσματα ξεχωρίζουν τά Ἀκριτικά. Ὅπως εἶναι γνωστό, στόν καιρό τῆς Μεσσαίωνικῆς Αὐτοκρατορίας, σέ ὠρισμένες μακρινές περιοχές τοῦ Κράτους, κοντά στά σύνορα, στά ἄκρα, ἔμεναν μόνιμα οἱ φύλακες τῶν συνόρων, τῶν ἄκρων, πού γι' αὐτό πήραν τό ὄνομα "Ἀκρίτες". Οἱ τά ἄκρα προνοοῦμενοι. Ρωμαϊκό τό σύστημα αὐτό γιά τήν ἀσφάλεια τῶν συνόρων.

Οἱ Ἀκρίτες ἦσαν ἄνδρες τολμηροί καί γενναῖοι. Προασπίστες τῶν μακρινῶν περιοχῶν τοῦ Κράτους, ἐναντίον τῶν ἐπιδρομέων γειτονικῶν Κρατῶν. Κατά τόν 8^ο, ἰδίως τόν 9^ο καί 11^ο αἰῶνα.

Πολλοί ἀπ' αὐτούς τοὺς Ἀκρίτας διακρίθηκαν γιά τήν τόλμη τους, γιά τήν ἀνδρεία τους. Γι' αὐτό ἀγαπήθηκαν καί ἐξυμνήθηκαν ἀπ' τόν λαό, πού αὐτός ἔπλασε μύθους καί θρύλους γύρω ἀπ' τ' ὄνομά τους. Ὡς τήν ἀποθέωσή τους.

Ὅλους τοὺς Ἀκρίτας τοὺς ξεπέρασε ὁ Βασίλειος Διγενῆς Ἀκρίτας. Ἐγινε ὁ ἰδεώδης τύπος τους. Ὁ Διγενῆς εἶναι ὁ ἥρωας τοῦ Μεσσαίωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀκμασε κατά τόν 10^ο αἰῶνα. Στήν περιοχή τοῦ Εὐφράτη ποταμοῦ, στήν Μ. Ἀνατολή. Ἐκεῖ εἶχε τήν μόνιμη διαμονή του, πολεμῶντας σάν Ἀκρίτας τοὺς Σαρακηνοὺς, ἐξωτερικοὺς ἐπιδρομεῖς τοῦ Βυζαντίου καί τοὺς Ἀπελάτας ἐσωτερικοὺς.

Γιά τό γεννεαλογικό του δένδρο. Ὁ Διγενῆς πάππο εἶχε τόν Ἀνδρόνικο Δοῦκα, μάμμη δέ τήν Ἄννα. Ἀπ' αὐτούς γεννήθηκε ἡ κόρη τους Εἰρήνη, τήν ὁποία ἀπήγαγε καί παντρεύτηκε ὁ γενναῖος Ἀμηνᾶς τῆς Σύρου Ἀμούρ, τελευταῖος αὐτός γυιός τοῦ Δοῦκα Ἰωάννου τοῦ Χρυσόχειρου. Ἀπ' τόν γάμο αὐτόν γεννήθηκε ὁ Διγενῆς. Πῆρε τό ὄνομα αὐτό, γιατί γεννήθηκε ἀπό τήν ἔνωση δύο γενεῶν. Ἀπ' τό γένος τοῦ Ἀνδρόνικου Δοῦκα καί τό γένος τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόχειρος. Ἡ λέξις "Ἀμηνᾶς" παράγεται ἀπ' τήν Ἀραβική "Ἀμήρ" πού σημαίνει Στρατηγός. Εἶναι τίτλος στρατιωτικός πού ἐδίδετο στοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους.

Αἱ δύο αὐτές οἰκογένειες τῶν Δουκῶν, ἦσαν Διοικηταί ἐ-

παρχιών, πού συνώρευαν. Πολιτικά αντιπολιτεύονταν ή μιά τήν ἄλλη. Εὐρίσκοντο σέ συνεχεῖς πολιτικές διαμάχες καί διενέξεις. Μέ τόν γάμο αὐτό συμφιλιώθηκαν καί ἐνώθηκαν.

Τοῦ Διγενῆ ἡ ἐκπαίδευση ἦταν πλήρης καί φροντισμένη. Ἀπ' τά νεανικά του χρόνια, ὁ Διγενῆς διακρίθηκε, γιά τήν γενναϊότητά του, γιά τά ἀνδραγαθήματά του, πού τά διηγιέται ὁλόκληρος κύκλος δημοτικῶν τραγουδιῶν. Ὁ λεγόμενος "Ἀκριτικός Κύκλος".

Τά κατορθώματα τοῦ Διγενῆ ὑμνήθηκαν σέ μεσαιωνικό ἔπος. Πολλές δέ παραλλαγές διεσώθηκαν καί ἐδημοσιεύθηκαν. Ὅπως: 1) τῆς Τραπεζοῦντας. Τό χειρόγραφο αὐτό βρέθηκε στό Μοναστήρι τῆς Παναγίας τοῦ Σουμελά, ἀπ'τόν Δάσκαλο τοῦ φροντιστηρίου Τραπεζοῦντας Σάββα Ἰωαννίδη, στίς 21 Μαΐου τοῦ 1868. Σχετικό βιβλίο του μέ τόν τίτλο "Διγενῆς Ἀκρίτας" ἐξέδωσε στά 1870, στήν Πόλη. Ὁ Σάββας Ἰωαννίδης ὑπολογίζει πώς ὁ Διγενῆς ἔζησε 33 χρόνια. Ἀπ'τό 936 ὡς τό 969 μ.Χ. 2) Τῆς Ὁξφόρδης, 3) τῆς Ἀνδρου, 4) τῆς Κρυπτοφέρνης στήν Ρώμη (*gretta Ferrata*). Αὕτῃ ἐξεδόθη στά 1892 ἀπ'τόν E. *LeGrand* 5) τοῦ Ἑσκοριάλ τῆς Μαδρίτης. Πάνω στό χειρόγραφο αὐτό ἰδιαίτερη ἀνακοίνωση ἔκαμε ὁ Κάρολος Κρουμβάχερ.

Ὅλες αὐτές οἱ παραλλαγές εἶναι θαυμαστές στήν σύλληψη. Μέ φανταστικές σκηνές. Μέ φανταστικό κόσμο τοῦ μύθου. Ἐχουν ἀόριστο φιλοσοφικό βάθος ἢ παρουσιάζουν ἔντονη αἰσθηματική θέση.

Ἀπ'αὐτές, ἐκείνη πού προσαρμόζεται περισσότερο στόν γλωσσικό του τύπο, τόν καθαρό, εἶναι τῆς Τραπεζοῦντας. Οἱ ἄλλες διαφέρουν καί στίς λεπτομέρειες τῆς ἐξιστορήσεως καί στήν γλωσσική μορφή.

Τά Ἀκριτικά τραγούδια πατρίδα ἔχουν τήν Ποντιακή γῆ. Ἀναφέρονται στόν Διγενῆ Ἀκρίτα, τόν ἥρωα τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, πού εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς ἀδάμαστης καί ἀνυπόταχτης Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Μέ τήν δύναμη τῆς ψυχῆς, ὅλα τά κατορθώνει. Καί τά πιό τολμηρά, τά πιό ἀπίστευτα. Κατανικᾷ τέες δυνάμεις τῆς φύσεως. Καί τίς πιό ἀνυπόταχτες.

Κύριο χαρακτηριστικό τῶν τραγουδιῶν αὐτῶν εἶναι ἡ ἀγω-

νιστική όρμή καί ό θαυμαστός στήν άτομική δύναμη, πού τά πάντα νικάει. Καί αύτή τήν φύση.

Ό Διγενής φαίνεται σάν συνεχιστής τής 'Αρχαίας παραδόσεως του 'Ηρακλή καί του 'Αχιλλέως.

Τά δημοτικά άσματα στό όνομα του 'Ακρίτα ή του Διγενή, ήσαν σέ μεγάλη χρήση, στήν περιοχή τής Τραπεζοϋντας, όπου προσδιώρισαν καί τάφο του 'Ακρίτα. Σέ απόσταση μιᾶς ώρας από τήν Τραπεζοϋντα, στό Τελικλή τάς (τρυπημένη πέτρα). 'Εκεῖ υπήρχε πηγή πού έτιμάτο απ'όλους τούς περιοίκους Έλληνας καί Τουρκους, σάν άγίασμα. Στήν πηγή αύτή έλουζαν τά νεογέννητα, γιά ν'άπαλλαγοϋν από τήν βασκανία καί ν'άποκτήσουν σωματική δύναμη, όπως πίστευαν.

Σύγχρονοι του 'Ακρίτα θεωροϋνται καί οί άναφερόμενοι σέ άσματα τής Τραπεζοϋντας. Σάν ό 'Αμάραντον, ό Κων/τίνον ό Καλός, ό Γιάννες ό Μονόγιαννες, καί ίσως ό Έάντινον. Ό μϋθος Πορφύριος, πολύ διαφορετικός, είναι καθαρός Τραπεζοϋντιος.

'Απ'τ' 'Ακριτικά τραγούδια δύο είναι έκεῖνα πού ξεχωρίζουν.

'Εκεῖνο πού άναφέρεται στόν θάνατο του Διγενή κι' έκεῖνο πού μιλάει γιά τήν άπελευθέρωση τής γυναίκας του, τήν όποία έπεχείρησαν νά άρπάξουν επιδρομεῖς, όταν αύτός άπουσίαζε στήν καλλιέργεια τών χωραφιών του.

Στό πρώτο παρουσιάζεται ό υπεράνθρωπος σέ σωματική ρώμη ήρωας Διγενής, πού ήταν τό φόβητρο τών άπιδρομέων του Βυζαντίου, τών Σαρακηνών καί τών 'Απελατών, στίς 'Ανατολικές 'Επαρχίες, στόν Εϋφράτη ποταμό.

Όταν έφθασε τό τέλος τής ζωής του, άρνεῖται νά δεχθῇ τήν κοινή ανθρώπινη μοῖρα, τόν θάνατο, καί άποτολμά ν'αντιταχθῇ καί στόν Χάρο άκόμα. 'Αρνεῖται νά δώση τήν ψυχή του σαύτόν. Τόν προκαλεῖ σέ πάλη, γιατί θεωρεῖ τόν έαυτό του άνίκητο.

Βέβαια στήν πάλη αύτή, τήν άνιση, νικιέται ό Διγενής καί πέφτει στό κρεβάτι του έτοιμοθάνατος. Τότε διηγιέται στά παλληκάρια του, πού ήρθαν νά τόν άποχαιρετήσουν στίς τελευταῖες στιγμές τής ζωής του, τά πολλά ήρωϊκά κατορθώματά του

καί τίς ἀνδραγαθεῖες του.

Στά μέσα τῆς ἀποστάσεως ἀπό τήν Παναγία τοῦ Σουμελά στήν Κρώμνη, ὑπάρχει, ἀνάμεσα στά βουνά, χῶρος ἰσόπεδος ποῦ τόν ἔλεγαν "τ' Ἀκρίτα τ' ἄλόν", τοῦ Ἀκρίτα τῶ ἁλῶνι. Ἐκεῖ, κατὰ τήν παράδοση, ἔγινε ἡ πάλη τοῦ Ἀκρίτα μέ τόν Χάρο. Σ' αὐτήν τελικά νικήθηκε ὁ Ἀκρίτας. Ἐκεῖ ὑπάρχει πέτρα, μεγάλων διαστάσεων, ποῦ δέν μποροῦσαν δέκα παλληκάρια νά μετακινήσουν. Αὐτήν τήν πέταξε ὁ Ἀκρίτας ἐναντίον τοῦ Χάρου. Ἐλέγετο "τ' Ἀκρίτα τῶ λιθάρι" ἡ πέτρα ἐκείνη.

Στό δεύτερο. Σάν μαθαίνει ὁ Διγενής, τήν ὥρα ποῦ κάτω στόν ποταμό Εὐφράτη ἀσχολεῖτο μέ τήν καλλιέργεια τῶν χωρifiών του, τόν κίνδυνο τῆς ἀρπαγῆς τῆς γυναῖκας του, ἐπιστρέφει ἀμέσως στό σπίτι του, στό κάστρο. Μόνος μάχεται, ἥρωικά, ἐναντίον τῶν 300 ἀπαγωγέων τῆς γυναῖκας του σκορπιώντας τόν θάνατο.

Στό τραγοῦδι αὐτό ὁ ποιητής δίνει, παράλληλα, ὑπερφυσική δύναμη στό πουλί, ποῦ σάν ἀγγελιαφόρος, μέ φωνή ἀνθρώπου, μεταφέρει στόν Διγενῆ τόν κίνδυνο τῆς ἀρπαγῆς ποῦ διατρέχει ἡ γυναῖκα του. Καί στό ἄλογό του, ποῦ μέ τῶ χλιμίντρισμα του μόνο, τραντάζεται τῶ κάστρο καί ἀνοίγουν οἱ πόρτες του, γιά νά ἐπιτεθῇ ὁ Διγενής κατὰ τῶν ἀρπαγέων.

Δέν εἶναι μόνον ὁ Ἀκρίτας Διγενής, ποῦ ὑμνήθηκε. Ὑπάρχουν, ἔπειτα ἀπ' αὐτόν καί ἄλλοι ἥρωες ποῦ τά κατορθώματά τους ὑμνήθηκαν. Πρὸς παντός στήν περιοχὴ τῆς Τραπεζοῦντας.

"Ἐνας τέτοιος ἦταν καί ὁ "Γιάννης ὁ Μονόγλιαννης". Πέρνει τῶ ὄνομα αὐτό ἀπό τῶ ὅτι ἦταν μόνος του, μέσα στήν ἐρημιά, ἀνάμεσα στά ἄγρια ζῶα.

Μόνος ἀντίκρουσε τόν δράκοντα, ποῦ ἐπεχείρησε νά τόν καταβροχθίσῃ, ὅταν πῆγε στήν πηγὴ νά πάρῃ νερό. Τελικά τόν σώζει ἡ γυναῖκα του ποῦ (μῶλις τήν παντρεύτηκε). παρουσιάζεται σάν κόρη τῆς Ἀστραπῆς καί διώκτρια τῶν δρακόντων. Ὑμνος γιά τήν τόλμη καί τήν ἀνδρειωσύνη τῆς γυναῖκας τοῦ Πόντου, τῆς Ποντίας. Τῶ θέμα αὐτό τῆς δρακοντομαχίας συνεχίζεται, ἀπό τήν ἀρχαιότητα, στίς παραδόσεις τοῦ λαοῦ. Ἀπαντᾷ δέ καί σ' ἄλλα τραγοῦδια.

Ἀπό τὰ παλαιότερα τραγούδια τοῦ Ἀκριτικοῦ ἔπους, μέσα στοὺς στίχους τοῦ ὁποίου ζωγραφίζεται ἡ συζυγική πίστη, ἡ ἀφοσίωση τῆς συζύγου, ἡ προσήλωση στό καθῆκον, εἶναι τὸ τραγοῦδι "τόν Ἀμάραντον χαρτὶν ἔρθεν νά πάη σὴν στρατίαν".

Πέρνει ὁ Μάραντον διαταγὴ νά πάη στόν στρατό, στόν πόλεμο. Οἱ οἰκεῖοι του, μόλις αὐτός ἀνεχώρησε, ἔδιωξαν τὴν γυναῖκα του. Ὑστερα ἀπὸ ἑπτὰ ὁλόκληρα χρόνια πιστῆς συζυγικῆς καρτερίας, ἐπιστρέφει ὁ Μάραντον μεταμφιεσμένος. Καί ὅμως ἡ γυναῖκα του, ἡ πιστὴ γυναῖκα του, τὸν ἀναγνώρισε.

Δέν σταματᾷ ἐδῶ ὁ πατριωτισμός στόν λαό, τῆς εὐλογημένης ἐκείνης περιοχῆς. Τὸν Πόντο. Στὴν ὕμνηση μόνο τοῦ γνώριμου παλληκαριοῦ, τοῦ φανταστικοῦ. Θυμᾶται ἀκόμα καί τιμᾷ τὸν ἄγνωστο, τὸν γενναῖο πολεμιστὴ, ποὺ βρῆκε τὸν θάνατο πολεμῶντας γιὰ τὴν ἐλευθερίᾳ τῆς πατρίδας του καί ἔμεινε ἄταφος. Ὁ Ποντιακὸς λαὸς δέν παρέλειψε τὸ ἱερό καθῆκον του καί στόν Ἀγνωστο στρατιώτη. Αὐτὸ τὸν συμβολισμό ἔχει τὸ γεμάτο φλόγα καί ἐθνικὸ παλμό τραγοῦδι "Ἀητόντες ἐπερεπέτανεν ψηλά στά ὑπουράνια".

Ὑστερα ἀπὸ τὴν κατάκτηση τῆς Τραπεζοῦντας τὸ 1461, ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἡ ἐλευθερία κρατήθηκε, γιὰ πολλές δεκάδες χρόνια στὰ ὄρεινὰ μέρη τοῦ Πόντου. Στό ἐσωτερικό. Ἔτσι ἔχουμε τὰ φρούρια τῆς Ματσοῦκας, τῆς Χαλδίας, τῆς Σκαφίας. Αὐτὸ φαίνεται καί ἀπὸ τὸ τραγοῦδι "οἱ τούρκ' ὅταν ἐκούρσεβαν τὴν πολ' τὴν Ρωμανίαν". Δηλαδή τὴν Τραπεζοῦντα. Ἐδῶ ἐκδηλώνεται ὁ μεγάλος ἐθνικὸς πόνος.

Παράλληλα ἔχουμε καί τὰ τραγούδια γύρω ἀπὸ τὰ κάστρα, τὰ φρούρια, ποὺ αὐτὰ παρεδίδοντο στοὺς Τούρκους ὕστερα ἀπὸ προδοσίᾳ καί πρὸ παντός μέ δολιότητα. Πολύ μετὰ τὴν πτώση τῆς Τραπεζοῦντας.

Σάν τέτοιο εἶναι τὸ τραγοῦδι "Κι' ὅσα κάστρα κι' ἂν εἶδα καί γύρισα, σάν τῆς Ὠριᾶς τὸν Κάστρον, κάστρον κ' ἔτονε! Δηλαδή ὅσα κάστρα καί εἰς εἶδα καί γύρισα, σάν τὸ κάστρο τῆς Ὠριᾶς κάστρο δέν ὑπῆρχε. Αὐτὸ παρά τίς ἀπεγνωσμένες ἐπιθέσεις τῶν Τούρκων ἀντέστη. Τελικὰ κυριεύθηκε μέ δολιότητα. Τὸ κάστρο τὸ ὑπερασπίζετο γυναῖκα ἡρωῖδα, Ποντία. Αὐτὴ γιὰ νά μὴν παραδοθῇ στοὺς τούρκους πῆδησε ἀπὸ τὸ κάστρο καί διέφυγε στά βουνά.

Κοντά στήν παραλιακή κωμόπολη, τὰ Πλάτανα, πού παράγε-
ται ἀπ' τήν τουρκικήν λέξη Πολλάτ - Χανά, καί σημαίνει, Μετα-
λεῖτο σιδήρου, ἀπέχει δέ λίγο ἀπ' τήν Τραπεζοῦντα, ἐβρίσκετο
σέ μικρή ἀπόσταση ἡ κωμόπολις Κορδύλη. Ἡ παλαιά Ἑρμόνασα, Μέ-
τό φρούριό της, τό κάστρο.

Τό φρουροῦσε καί τό ὑπερασπίζετο μιά ὡμορφη κοπέλλα. Τε-
λικῶς τό Κάστρο κατελήφθη μέ δολιότητα, μέ παραπλάνηση. Νά
τί λέγει ἡ παράδοση:

Οἱ τοῦρκοι ἔντυσαν μέ γυναικεῖα ροῦχα, σάν ἐπίτοκο, ὡ-
ραῖο ἑλληνόπαιδο πού τό εἶχαν ἐκτουρκίσει. Αὐτό μέ θρήνους
γύρω ἀπό τό Κάστρο, ζητοῦσε βοήθεια γιά νά γεννήσῃ δῆθεν.
Ἡ ὡραῖα κόρη τοῦ Κάστρου, φυσικό ἦταν νά τήν λυπηθῇ καί ἄ-
νοιξε τήν πόρτα γιά νά τήν περιποιηθῇ. Τότε, ἀκριβῶς, οἱ
τοῦρκοι, πού παραφύλαγαν, εἰσώρμησαν καί ἔτσι κατελήφθη τό
Κάστρο. Ἡ γενναία κόρη τοῦ Κάστρου, γιά νά μή παραδοθῇ στούς
τούρκους, πήδησε ἀπ' τά τείχη καί ἔπεσε στήν ἀγκαλιά τοῦ
μνηστῆρα της, πού κάπου ἐκεῖ τήν παραφύλαγε. Κατέφυγαν μα-
ζύ στά βουνά καί ἔτσι ἐσώθηκαν.

Εἶναι καιρός πλέον. Ὅλα τά τραγούδια τοῦ Πόντου νά κα-
ταγραφοῦν σέ ἰδιαίτερο τόμο. Μέ τό λαογραφικό καί ἡθογρα-
φικό στοιχεῖο τους. Μέ τήν ἐπεξηγήσή τους. Τήν ποιητική τους
ἀξία. Τήν λαογραφική σημασία. Τήν γλωσσική ἐρμηνεία τους.
Νά γίνῃ κωδικοποίηση τῶν τραγουδιῶν. Νά καταγραφοῦν στίς
πλάκες γραμμοφώνου καί στίς μαγνητοταινίες. Ἀλλοιῶς μέ τόν
καιρό θά ξεφύγουν ἀπ' τήν παράδοση. Θά ἀλλοιωθοῦν.

Στήν Μακεδονία - Θράκη εἶναι συγκεντρωμένος ὁ Ποντιακός
Κόσμος. Ἐκεῖ ταιριάζει ἡ ἱδρυση ἐνός Μουσικολαογραφικοῦ Ἀρ-
χείου τοῦ Πόντου.

Οἱ Ἐκδόται

K. Χιώτος

Ἱμβρος